

ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА
НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД
ЗА 2016 г.



1. УВОД

Електроенергийният системен оператор осъществява единното оперативно планиране, координиране и управление на електроенергийната система на Република България, съвместната работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на други страни, осигурява експлоатацията, поддръжката и надеждното функциониране на електропреносната мрежа, поддържане и развитие на спомагателни мрежи, както и ремонтни дейности и услуги в областта на енергетиката. Компанията осъществява транзит на електрическа енергия по националната мрежа и организира пазара на електрическата енергия.

ЕСО ЕАД е пълноправен член на Европейската организация на системните оператори за пренос на електроенергия (ENTSO-E) и осъществява синхронната работа с останалите ЕЕС от Европа в съответствие с "Operation Handbook" на ENTSO-E въз основа на принципите на взаимната изгода, солидарност и взаимна помощ при аварийни ситуации за гарантиране на сигурно, качествено и ефективно снабдяване на потребителите с електрическа енергия. ЕСО ЕАД се стреми да повишава не само надеждността на преноса, но и икономическата ефективност при управление на активите като въвежда и използва най-съвременните методи за планиране, поддръжка и мониторинг.

2. ИСТОРИЯ, УЧРЕДЯВАНЕ И СЪЗДАВАНЕ НА ДРУЖЕСТВОТО

Наименование, адрес и актуални данни по последна регистрация

„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД е регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията, ЕИК 175201304, със седалище и адрес на управление гр. София, район Витоша, бул. „Цар Борис III“ № 201. Дружеството е учредено за неопределен срок. Регистрирано е по Закона за данък върху добавената стойност.

Собственост и управление

Едноличен собственик на капитала на дружеството е „Български енергиен холдинг“ ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560.

Органите на управление са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет.

Правата на едноличния собственик на капитала се упражняват от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобряването на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание на оператора решения, относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите, както и други въпроси, предоставени в негова компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД. Членовете на Надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират от общото събрание на акционерите. Надзорният съвет е в състав от трима членове, като за избора им се уведомява Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР).

Управителният съвет на независимия преносен оператор е в състав от трима членове с тригодишен мандат. Членовете на Управителния съвет се избират и освобождават от

Надзорния съвет. Решенията на Надзорния съвет за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му се изпращат на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Управителният съвет взема решения, свързани с текущите дейности на оператора на електропреносната мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата, както и решава други въпроси, предоставени в негова компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Органи на управление:

Надзорният съвет /НС/ се състои от трима члена в състав:

1. Северин Въртигов – Председател на НС
2. Пламен Радонов – Член на НС
3. Костадин Язов – Член на НС

Управителният съвет /УС/ се състои от трима члена, с мандат три години и е в състав:

1. Иван Йотов – Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД и член на УС
2. Димитър Вълчанов – Председател на УС и Член на УС
3. Милко Милков – Член на УС

На основание чл.81 к, ал.2 от Закона за енергетиката и в съответствие с Устава на дружеството надзорният съвет на ЕСО ЕАД избира отговорник по съответствието на дружеството. Отговорникът по съответствието на ЕСО ЕАД е Иво Атанасов.

Дружеството се управлява и представлява от управителния съвет.

Капитал

Собствения капитал на ЕСО ЕАД към 31.12.2016 г. е 2 284 205 хил. лв., както следва:

- 90 357 хил. лв. – регистриран капитал;
- 2 118 977 хил. лв. – резерви;
- 74 871 хил. лв. – финансов резултат от минали и текущ периоди.

Предмет на дейност

Съгласно изискванията на ЗЕ, ЕСО ЕАД е собственик на активите, свързани с дейността по пренос на електрическа енергия, включително на преносната мрежа, има собствена идентичност, отделно седалище, персонал и ползва самостоятелно необходимото му оборудване и правни, счетоводни и информационни услуги. ЕСО ЕАД разполага с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за извършване на дейността по пренос на електрическа енергия. Дружеството има право да взема решения, независимо от вертикално интегрираното предприятие по отношение на активи, необходими за функционирането, поддръжката или развитието на преносната мрежа, както и правомощия да предлага обвързващи общото събрание решения, относно набиране на средства на капиталовия пазар чрез заем или увеличаване на капитала.

ЕСО ЕАД е носител на лицензия за пренос на електрическа енергия № Л-419-04/18.12.2013г. издадена с Решение № Р-205 от 18.12.2013г. от КЕВР на основание чл.39, ал.1, т.2 във връзка с чл.51, ал.1, т.1 и чл.52, ал.1 и ал.2 от ЗЕ за срок от 35 години;



Основните дейности съгласно притежаваната от ЕСО ЕАД лицензия №Л-419-04/18.12.2013 г. са:

- **пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа**

Дейността по пренос включва дейности по експлоатация, поддръжка, управление и развитие на електропреносната мрежа и осигурява непрекъснатост, надеждност и ефективност на преноса и транзитирането на електрическа енергия. Дейността по пренос на електрическа енергия е всеобщо предлагана услуга, която се управлява от електроенергийния системен оператор.

- **управление на електроенергийната система (ЕЕС)**

Дейностите по управление на ЕЕС включват единно оперативное управление, координиране и управление, както и контрола на режима на работа на ЕЕС; управление (диспечирание) на преноса или транзитирането и трансформирането на електрическа енергия; поддържане на баланс между производството и потреблението на електрическа енергия; осъществяване съвместна работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на другите страни в съответствие с международни договори; предоставяне на равнопоставен достъп на ползвателите на мрежата за пренос и транзитиране на електрическа енергия; провеждане на търгове за студен резерв и/или двустранни договори за допълнителни услуги; сключване на сделки с операторите на съседни системи за взаимно компенсиране на презграничните потоци на електрическа енергия.

- **администриране на сделки с електрическа енергия и пазара на балансираща енергия**

Дейността включва поддържане на регистри на лицата, сключили сделки на пазара на електрическа енергия; поддържане на регистри на сключените договори на лицата, участващи на пазара на електрическа енергия; приемане, подреждане в приоритетни списъци по цена и технологични критерии и активиране на предложения и заявки за покупко/продажба на балансираща енергия; прилагане на методика за изчисляване и определяне на цени на балансираща енергия за всеки период на сетълмент; контрол върху финансовата обезпеченост на сделките с балансираща енергия.

- **измерване на електрическа енергия**

Дейността включва осигуряване и монтиране за сметка на ЕСО ЕАД на средствата за търговско измерване за всяко присъединяване на клиенти и производители на електрическа енергия към мрежата; поддръжка, отчитане, контрол и подмяна на средствата за търговско измерване на електрическа енергия; създаване, поддържане и администриране на база данни за всички търговски участници, присъединени към електропреносната мрежа.

Човешки ресурси

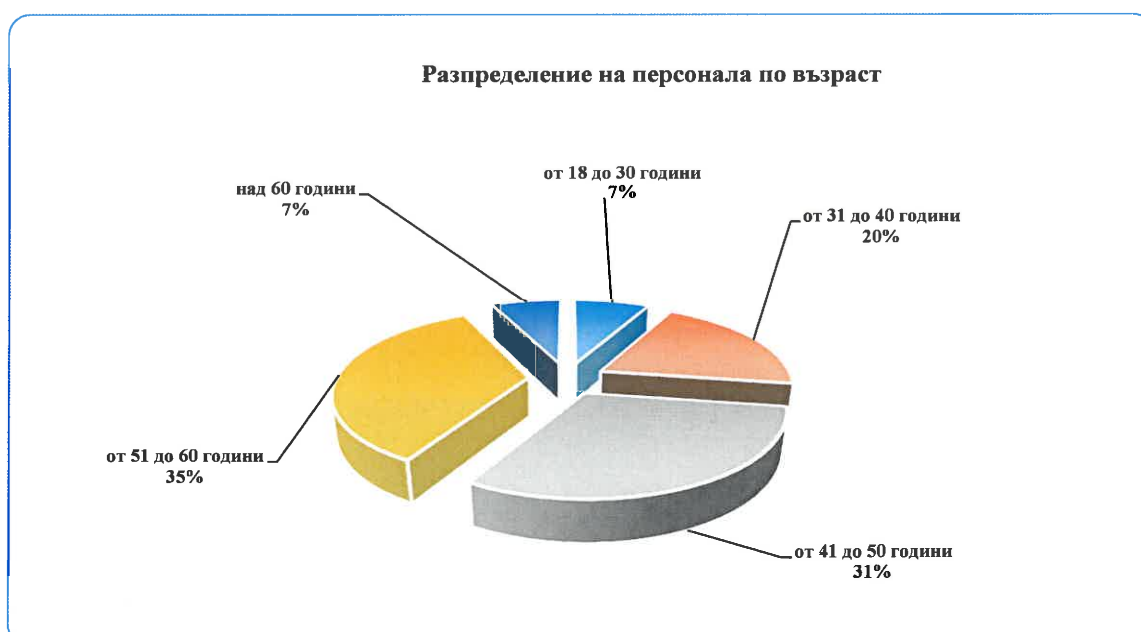
С цел подобряване и оптимизиране на организацията в ЕСО ЕАД, чрез ефективно финансово управление и контрол на дейностите и процесите от 11.01.2016 г. беше утвърдена нова организационно- управленска структура на дружеството. Структурните промени са наложени от необходимостта за осъществяване на ефективен контрол и координация на финансово-икономическата дейност на ЕСО ЕАД, създаване на структура, отговаряща на лицензията на дружеството, като независим преносен оператор, предотвратяване на дублиращи се функции между отделните звена и подобряване на координацията и качеството на извършваната работа.

Списъчният състав на персонала към края на 2016 г. е **4 184 броя**.

Разпределението на заетия персонал в ЕСО ЕАД по групи е съгласно Националния класификатор на професиите и длъжностите за 2016 г., както следва:



През последните години в България продължава и се задълбочава процесът на застаряване на населението, което е пряка последица от “демографския преход”. Остаряването на населението се счита като един от най-острите демографски проблеми. От гледна точка на възрастта тенденцията в национален мащаб на застаряване на нацията естествено се проявява и в кадровото обезпечаване на структурите на ЕСО ЕАД. В тази връзка работниците и служителите във възрастова група 51-60 години, заемат висок относителен дял / 34,87%/ в структура на персонала в ЕСО ЕАД, както е видно и от графиката.



Управлението на човешките ресурси в „Електроенергиен системен оператор“ /ЕСО/ ЕАД включва планиране; подбор и назначаване; трудово представяне; обучение и развитие; трудово възнаграждение; трудови правоотношения; колективни трудови отношения и отношения със синдикатите; отчетност на дейността по управление на човешките ресурси. Процесите по управление на човешките ресурси имат основно значение за ефективно и качествено осъществяване на дейността на дружеството, от тях зависи постигането на стабилни финансови и икономически резултати.

Стратегическото управление на човешките ресурси е функция на стратегическите, икономическите, производствените и технологичните цели на дружеството. Общите рамки на процесите по организацията и управлението на човешките ресурси в ЕСО ЕАД се прилагат в дружеството чрез създадената вътрешна нормативна база.

Необходимостта от служители с опит и доказан професионализъм в дружеството е безспорна, но назначаването на млади специалисти е основен приоритет. В тази връзка се предприемат редица мерки за привличане на млади специалисти. През 2016 г. дружеството стартира два важни проекта, насочени към обучаващите се студенти във висшите учебни заведения:

- Стипендиантска програма, с цел привличане на млади специалисти от техническите университети в страната със стремеж за развитие и реализация в областта на електроенергетиката, които след това да приложат наученото в структурата на дружеството.
- Стажантска програма по проект „Студентски практики“ с цел предоставяне на възможности за придобиване на практически опит и усъвършенстване на практическите умения на студентите от висшите училища; улесняване прехода от образователните институции към работното място и повишаване на успешната реализация на младите хора на трудовия пазар; повишаване на стимулите на студентите за участие в допълнително практическо обучение в реална работна среда. Като търсеният резултат за дружеството е наемане на успешните студенти, след завършване на обучението им.

Един от приоритетите на управлението на човешките ресурси в ЕСО ЕАД е повишаване на квалификацията, в съответствие с изискванията на новите техники и технологии в отрасъла. Допълнителното обучение в дружеството се осъществява под формата на различни специализирани програми – курсове за повишаване на квалификацията.

Въз основа на плана за обучение и професионална квалификация през 2016 г. са реализирани различни по длъжностни групи и тематика курсове с откъсване от работа за поддържане и разширяване на професионалните знания и умения на специалисти от системата на ЕСО ЕАД.

Ползваните програмни продукти в работата по управление на човешките ресурси през 2016 г. са своевременно актуализирани в съответствие с промените в нормативната уредба. Създадена е единна информационна мрежа между отделните мрежови експлоатационни райони и Централно управление, което помага за бърз достъп до цялата база данни за изготвяне на задълбочени анализи за състоянието на персонала. Това е предпоставка за подобряване на организацията и повишаване на ефективността на работата.



3. ОПЕРАТИВЕН ПРЕГЛЕД НА ДЕЙНОСТТА НА ЕСО ЕАД

Създаването на конкурентен пазар на електрическа енергия и поэтапното му въвеждане изисква системният оператор да извърши редица допълнителни дейности към дейностите по управление на електроенергийната система и поддържане и развитие на мрежата. В условията на пазарна среда търговските взаимоотношения се характеризират с голямо разнообразие, необходимост от почасово договаряне на покупките и продажбите на електрическа енергия, балансиране на участниците и регламентиране на правила за работа на пазара на балансираща енергия.

От 01 юни 2014 г. е въведен почасов пазар по всички сделки с електрическа енергия и еднакви условия за балансиране на стандартните, специални и комбинирани балансиращи групи. Отчетната 2016 г. е втората година през която се отчитат данни за работата на пазара в изцяло пазарни условия и среда.

ЕСО ЕАД администрира пазара на балансираща енергия, като сключва договори с доставчиците на балансираща енергия, които разполагат с регулируеми агрегати и участват в поддържането на баланса между производството и потреблението на ЕЕС във всеки един момент, от една страна, и с координаторите на балансиращи групи и участници на самостоятелно балансиране, които подлежат на балансиране за отклоненията от направените прогнози в деня преди доставката, от друга страна. Съгласно изискванията на ПТЕЕ, ЕСО ЕАД извършва регистрация при отделни процедури и в отделни регистри, съответно на доставчиците на балансираща енергия от първично, вторично, третично регулиране и от активирани блокове от студен резерв и координатори на балансиращи групи. Регистрите са публични на интернет страницата на ЕСО ЕАД.

ЕСО ЕАД определя всеки месец, до 10-то число необходимата разполагаемост за допълнителни услуги на термичните централи за следващия месец, като заплащането е съгласно утвърдените разходи за допълнителни услуги от КЕВР за съответния регулаторен период. Разполагаемостта за студен резерв се договаря чрез търгове. Разходите за разполагаемост за допълнителни услуги и студен резерв се възстановяват чрез цената за достъп, а разходите за предоставената енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу от доставчиците на балансираща енергия, се прехвърлят в цените за енергиен недостиг и енергиен излишък на балансиращия пазар.

ЕСО ЕАД поддържа баланса между производството и потреблението, сигурността и качеството на доставките в ЕЕС като ползва балансиращата енергия, предоставена от диспечерируеми производствени и потребяващи обекти.

Пазарните сегменти, които влияят върху годишните резултати на ЕСО ЕАД са:

- Пазар на електрическа енергия;
- Пазар на балансираща енергия;
- Пазар на допълнителни услуги в т.ч. на студен резерв;
- Търгове за предоставяне на преносна способност по междусистемните електропроводи.

Със стартирането на балансиращия пазар, от м. Юни 2014 г., ЕСО ЕАД определя за всеки период на сетълмент количествата, които участват в балансирането на ЕЕС, съответно и своите разходи.

През 2016 г. продажбите на производителите по почасови графици са: АЕЦ Козлодуй ЕАД – 14 894 376 MWh, спрямо 13 162 358 MWh през 2015 г., ТЕЦ Марица Изток 2 ЕАД –



7 137 958 MWh спрямо 8 153 740 MWh през 2015 г., ТЕЦ Бобов дол ЕАД – 1 908 982 MWh спрямо 1 903 090 MWh през 2015 г., ТЕЦ Марица 3 АД– 37 765 MWh спрямо 13 351 MWh през 2015 г., ТЕЦ КонтурГлобал Марица Изток 3 АД– 3 731 271 MWh спрямо 4 696 028 MWh през 2015 г., ТЕЦ ЕЙ и ЕС 3С Марица Изток 1 ЕООД– 2 900 169 MWh спрямо 3 329 447 MWh през 2015 г.. Най-големи продажби към крайни клиенти, в стандартните балансиращи групи са регистрирани от следните координатори: „ЧЕЗ Трейд България“ ЕАД, „Енерго-про енергийни услуги“ ЕООД, „ЕВН Трейдинг Саут Ййст Юръп“ ЕАД.

От 01 юни 2014 г., пазарът на балансираща енергия е организиран на пазарен принцип, като доставчици на балансираща енергия са всички производители с регулируеми агрегати, както и обекти на потребители, изпълнили техническите изисквания на ЕСО ЕАД. Енергията за регулиране нагоре през 2016 г. е 660 780 MWh спрямо 704 785 MWh през 2015 г, в т. число 101 147 MWh от активиран студен резерв, 559 382 MWh от участие в първично и вторично регулиране и 251 MWh от участие в третично регулиране. Енергията за регулиране надолу е 768 636 MWh спрямо 1 251 399 MWh през 2015 г., в т. число 767 176 MWh от участие в първично и вторично регулиране и 1460 MWh от участие в третично регулиране. Значителното намаляване на активираната енергия за регулиране надолу е в резултат на значителното намаляване на реализирания енергиен излишък, след м. юни 2015 г. Цената на балансиращата енергия се определя по механизъм, регламентиран в Правилата за търговия с електрическа енергия и методика, неразделна част от тях, обн. в ДВ, бр.39 от 09 май 2014 г., изм. и доп. бр. 90 от 20 ноември 2015 г.

От м. юни 2014 г. общият енергиен недостиг и общият енергиен излишък нарастват значително, поради стартиране на балансиращия пазар и балансиране на всички участници в рамките на балансиращите групи.

Общият енергиен недостиг за 2016 г. е в размер на 980 322 MWh спрямо 968 079 MWh през 2015 г. като общото задължение на търговските участници към ЕСО за реализирания енергиен недостиг възлиза на 175 069 853 лв, без ДДС. Енергията за покриване на енергийния излишък през 2016 г. е 1 144 163 MWh спрямо 1 462 416 MWh през 2015 г. като общото задължение на ЕСО към търговските участници за реализирания енергиен излишък възлиза на 13 085 489 лв, без ДДС. Изхождайки от това, че всички участниците подлежат на балансиране, отклоненията са в рамките на стандартните отклонения от 2 до 3% и показват добри прогнози и неголеми допълнителни разходи за балансиране. Пазарът е структуриран оптимално от гледна точка на прехвърлянето на отговорността за балансиране и групиране на участниците. ЕСО определя за всеки период на сетълмент две цени на балансираща енергия. Средно-аритметичната цена за 2016 г., за енергиен недостиг е 185,57 лв./MWh, спрямо 184,63 лв./MWh през 2015 г., и запазва същите нива. Средно-аритметичната цена за 2016 г. за енергиен излишък е 14,44 лв./MWh, спрямо 10,83 лв./MWh през 2015 г., и е по-благоприятна за пазарните участници. Съгласно методиката за определяне на цените на балансиращата енергия, цените се определят на база предоставените цени от доставчиците на балансираща енергия, активираната енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу, необходима за балансиране на ЕЕС, и реализираните небаланси от търговските участници за всеки период на сетълмент. С решение на КЕВР Ц-50 от 30.12.2015 г. са определени пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, в размер на 0,00 лв./MWh при предоставяне на системна услуга „регулиране надолу“ и 202,00 лв./MWh при предоставяне на системна услуга „регулиране нагоре“, Цените на доставчиците на балансираща енергия са публични на сайта на ЕСО, като са в диапазона съгласно Решението на КЕВР.



ЕСО ЕАД сключва договори за балансиране, регламентиращи уреждането на взаимоотношенията с участниците, регистрирани на пазара във връзка с почасовия сетълмент. Гарантирането на плащанията се осъществява чрез банкови гаранции и депозити, направени по сметка на ЕСО ЕАД. ЕСО ЕАД закупува енергия за покриване на технологичните разходи в преносната електрическа мрежа по почасов график с обществения доставчик. Отклоненията от графика се санкционират по цените на балансиращата енергия, определени от ЕСО ЕАД и прилагани към всички координатори на балансиращи групи.

През 2016 г. ЕСО сключи договор за разработване на нова система за администриране на пазара с разширена функционалност, която да включва и администрирането на пазар в рамките на деня. Системата ще бъде въведена в експлоатация през 2017 г., след тестване на всички функционалности, провеждане на паралелна тестова работа с действащата система, с цел оценка на разработените алгоритми за сетълмент и генерирането на цялостните резултати от работата на балансиращия пазар.

Пазарът на допълнителни услуги бе в съответствие с новите регулации за ценови период 2015/2016 г., според които КЕВР фиксира размера и разходите за допълнителни услуги, както и средно-претеглената цена за студен резерв.

С решения № Ц-27/31.07.2015 г. и № Ц-19/30.06.2016г. на КЕВР размерът на допълнителните услуги бе фиксиран на 300MW, в т.ч. 100MW за влиянието на ВЕИ. Те се разпределят между основните доставчици съобразно техническите им възможности и производствената програма.

Съгласно Заповеди №РД-16-237/28.05.2015 г. и №РД-16-202/11.05.2016 г. на Министъра на енергетиката размерът на студения резерв бе определен на средно 500 MW (400 MW от април до септември и 600 MW от октомври до март). За обезпечаване на този резерв ЕСО ЕАД организира търгове, на които бяха класирани и договорени предложените количества разполагаемост за студен резерв от ТЕЦ „Марица Изток 2“, „Биовет“ АД, „ТЕЦ Марица 3“ АД, ТЕЦ „Брикел“ (с ТГЗ), „Свилоса“ АД, „ТЕЦ Бобов дол“ ЕАД и „Топлофикация Русе“ ЕАД (с Блок 4).

Регламент № 714/2009 на Европейския съюз предвижда системните оператори да прилагат пазарни подходи при управление на претоварванията по междусистемните си сечения, да публикуват разполагаемите преносни способности (капацитети) и да ги разпределят на годишна, месечна и дневна база по прозрачен и недискриминационен начин.

През 2016 г. ЕСО ЕАД проведе тръжни процедури за разпределяне и предоставяне на преносна способност за търговски обмени по междусистемните сечения на българската ЕЕС с ЕЕС на Румъния, Сърбия, Гърция, Македония и Турция.

Бяха организирани и проведени търгове, съгласно общи тръжни правила на българо-румънска, българо-гръцка и българо-сръбска граница, и за 50% от съгласуваните преносни способности за търговски обмени на българо-македонска и българо-турска граница.

На българо-румънска граница ЕСО ЕАД проведе дневните търгове за 100% от съгласуваната преносна способност за търговски обмени, а Transelectrica (Румъния) проведе годишните и месечните търгове. На българо-гръцка граница, дружеството провежда месечни търгове за 100% от съгласуваната преносна способност за търговски обмени, а IPTO (Гърция) провежда годишните и дневните търгове, както и администрира вторичния пазар за прехвърляне на ТПП. На българо-сръбска граница дружеството проведе годишните и месечните търгове, а EMS (Сърбия) проведе дневните търгове.

През 2016 г. ЕСО ЕАД проведе и дневни търгове за неразпределени, неизползвани, върнати или отнети търговски права за пренос (ТПП) за междусистемните сечения със Сърбия, Македония и Турция.

ЕСО ЕАД обработва офертите за придобиване на ТПП и администрира вторичния пазар за прехвърляне/връщане на ТПП по всички граници чрез web базирана платформа.

За 2016 г. приходите на дружеството от дейността „търгове за преносна способност“ възлизат приблизително на 58,7 млн. лв (без ДДС), което представлява намаление с 44 млн. лв спрямо 2015 г., в следствие на намаленото търсене на електроенергия в региона.

И през 2016 г. дейностите по експлоатация, поддръжка, управление и развитие на електропреносната мрежа бяха насочени в посока осигуряване непрекъснатост, надеждност и ефективност на преноса и транзитирането на електрическа енергия.

4. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА

Организация на дейността по управление на електроенергийната система

Дейностите по управление на ЕЕС включват централизирано оперативно управление, контрол и координиране на режимите на ЕЕС, съвместната паралелна работа с електроенергийните системи на другите страни от континентална Европа и организира търговете за преносни способности по междусистемните електропроводи. Координирано с централно диспечерско управление (ЦДУ), в страната работят четири териториални диспечерски управления (ТДУ), които управляват ЕЕС на своята територия. Дейностите се извършват съгласно възложените чрез Закона за енергетика задължения. По-подробно тези дейности се регламентират в Наредба за условията и реда, при които се осъществява дейността на операторите на електроенергийната система и на разпределителните мрежи, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите; Правила за управление на електроенергийната система; Правила за търговия с електрическа енергия; Правила за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи.

Основните задачи, които се изпълняват са:

- управление на ЕЕС в реално време;
- осигуряване на необходимите резерви за сигурното и надеждно функциониране на ЕЕС;
- поддържане на баланса между производство и потребление на електроенергия в страната и планираните обменни мощности с ЕЕС на съседните страни;
- централизирано денонощно регулиране на напреженията в преносната мрежа при минимални загуби на активна енергия при пренос и трансформация;
- планиране работата на ЕЕС, развитието на преносната мрежа и производствените мощности;
- оценка на сигурността и прогнозиране на ограниченията;
- настройки, проверки и анализ действието на релейните защиты и противоаварийните автоматики в обектите от системно значение;
- определяне изискванията към регулиращите и управляващите системи на производителите от системно значение и организиране на системни изпитания;
- поддържане и изпълнение на защитен план и план за възстановяване;
- обмен на данни с другите системни оператори;
- краткосрочно прогнозиране на технологичните разходи в електропреносната мрежа и планирането им на месечна и годишна база;



- организиране на търгове за студен резерв;
- оперативен контрол на ко-генериращите мощности;
- организиране на търгове за преносни способности;
- осигуряване на технически условия и реализация на плановите графици за пренос на договорени количества електроенергия между участниците на пазара;
- отчитане и съгласуване на реализираните обмени с електроенергия между българската ЕЕС и ЕЕС на съседни държави;
- определяне на техническите изисквания и условия за присъединяване на ползвателите на електропреносната мрежа;
- изготвяне на годишна ремонтна програма на мрежа 400kV и 220kV на ЕЕС на България;
- координиране ремонтната програма на междусистемните електропроводи с останалите оператори от югоизточна Европа;
- предоставяне на информация за състоянието, работата на ЕЕС и пазара на електроенергия на всички заинтересовани страни и институции.

1. Оперативно управление на ЕЕС, електрически и енергийни режими

Централизирано оперативно управление на ЕЕС, включва:

- регулиране на честотата и обменните мощности;
- регулиране на напреженията в преносната мрежа;
- оперативни превключвания за промяна конфигурацията на електрическата мрежа;
- координация на паралелната работа на ЕЕС на България с другите ЕЕС от електроенергийното обединение на ENTSO-E;
- противоаварийно управление на ЕЕС;
- възстановяване на устойчивата паралелна работа на ЕЕС след системни аварии;
- осигуряване равнопоставеност на ползвателите при достъпа им до преносната мрежа, като се спазват изискванията за качество на електрическата енергия;
- управление на пазара на балансираща енергия
- За изпълнение на посочените по-горе системни услуги, се организира предоставянето на допълнителни услуги от ползвателите на електропреносната мрежа:
- резерв за първично регулиране на честотата;
- резерв за вторично регулиране на честотата и обменните мощности;
- бърз и бавен (студен) резерв за третично регулиране.

Участието в регулирането на напреженията е задължение на всички производители на електрическа енергия, присъединени към преносната мрежа, в съответствие с изискванията на ПУЕЕС и техническите възможности на генериращите средства.

Участието в противоаварийното управление на ЕЕС е задължение на всички ползватели на електрическата мрежа, в съответствие с изискванията на Защитния план и Плана за възстановяване на ЕЕС.

Режимите на работа на ЕЕС на България се основават на принципите за гарантиране сигурното, безопасно и ефективно функциониране на електроенергийната система, непрекъснатостта на снабдяването на потребителите с електрическа енергия, изпълнение изискванията на ENTSO-E и правилата за управление на електроенергийната система, при минимални загуби на активна енергия при пренос и трансформация.



Непрекъснато се контролира работата на управляващите и регулиращите системи в електрическите централи и системните автоматики в подстанциите. Периодично се организират и провеждат системни изпитания за проверка готовността на електрическите централи да предоставят допълнителни услуги и изпълнение на защитния план и плана за възстановяване на ЕЕС след тежки аварии.

През 2016г. бе завършен монтажа и въвеждането в експлоатация на шест регистратора с непрекъснат запис, за контролиране работата на блокове в 5, 6, 7 и 8 в ТЕЦ “Марица изток 2” и блокове 5 и 6 в АЕЦ “Козлодуй”.

2. Прогнозиране на електрическите товари, планиране на генериращите мощности и режима на работа на електроенергийната система

И през 2016 г. всички планови или координационни дейности които бяха извършени се основаваха на прогнозите на товарите и електропотреблението за съответните цели: инвестиционно планиране с прогнозен период над пет години, помесечно годишно планиране, подневно месечно планиране, подневно седмично планиране, почасово денонощно или в рамките на деня препланиране.

ЦДУ планира средносрочно и дългосрочно развитие на производствената подсистема и на електропреносната мрежа.

Планиране работата на ЕЕС е една от най-обемистите и отговорни дейности и включва:

- годишни разполагаемости и годишните престои на производствените агрегати по критерий за максимална надеждност и равномерна месечна адекватност и програма за общата разполагаемост и окончателната ремонтна програма, договорени с производителите на електроенергия;
- определяне състава на агрегатите в ЕЕС за следващия ден/дни на база търговските графици, необходимите допълнителни услуги, прогнозите за производство от ВЕИ и почасовия товар;
- планиране на студен резерв, резерв за първично, вторично и за третично регулиране и неговото използване;
- разполагаема пропускателна способност (NTC) по междусистемните електропроводи, във връзка с обмена на електроенергия с останалите страни от континентална Европа.

При присъединяване на потребители, производители и обекти на разпределителните предприятия към преносната електрическа мрежа, ЦДУ участва в определяне изискванията и начина за присъединяване и управление.

При изграждане на генериращи мощности от системно значение, в ЦДУ се изследва потокоразпределението, пресмята се статичната и динамичната устойчивост при гранични режими и се определят изискванията към управляващите системи.

Размерът на допълнителната услуга "първично регулиране" се планира въз основа на задълженията, определени от подгрупата "System Frequency" при "System Operations Committee" на ENTSO-E.

Поддържането на напреженията в електропреносната мрежа в допустимите граници гарантира сигурната и безопасна работа на ЕЕС, техническите и икономическите характеристики на електрическите съоръжения, устойчивата работа на синхронните генератори и е условие за намаляване загубите при пренос и трансформация на електрическата енергия. Регулирането на напреженията се извършва централизирано чрез “График по напрежение”, който се разработва, задава и контролира ежемесечно от ЦДУ.

Съществена част от планирането режима на работа на преносната електрическа мрежа, е подготовката на “Годишна ремонтна програма на мрежа 400 kV и 220 kV на ЕЕС на България”. Тя се изготвя на базата на ремонтната програма на междусистемните електропроводи, постъпилите заявки от отделните мрежови експлоатационни райони (МЕР), обобщени от управление “Експлоатация, ремонт и инвестиции на преносната мрежа”, заявките за ремонт на съоръженията в ОРУ на АЕЦ “Козлодуй”, програмата за ремонт на генериращите мощности и инвестиционната програма на управление “ИКПО”. Получената информация се обработва и проверява чрез съответните изчислителни модели за допустимост, от гледна точка на критериите за сигурност.

През първата половина на 2016г. бе изготвен от ЕСО и предаден на КЕВР новия “План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2016-2025 г.”

Координирането ремонтната програма на междусистемните електропроводи от системните оператори от югоизточна Европа се осъществява от работна група “Annual Maintenance Schedule”. Тази група изработва и съгласува ремонтната програма на междусистемните и някои основни вътрешни електропроводи за година-напред, в съответствие с “Policy 4” от “Operation Handbook” на ENTSO-E. Членове на работна група “Annual Maintenance Schedule” са представителите на системните оператори на България, Румъния, Сърбия, Черна гора, Македония, Албания, Гърция, Босна и Херцеговина, Косово, Хърватия, Унгария и Турция. Текущият координатор на групата се избира на ротационен принцип, като за 2016г. беше системния оператор на Черна гора, а за 2017 г. е системния оператор на Македония.

Оценка за очакваното максимално натоварване на ЕЕС, тесните места в преносната електрическа мрежа при нормални и ремонтни схеми и възможностите за регулиране на напреженията в допустимите граници с наличните технически средства се осъществява чрез планиране на зимен максимален режим. Той се изготвя от ЦДУ на базата на перспективен модел, включващ прогнозния баланс на генериращите мощности и сметите товари от контролните дни. Въз основа на този режим, се предлагат мероприятия за увеличаване преносната способност на електрическата мрежа и избягване на тесните места в нея.

За оценка сигурността и планиране режима на работа на преносната електрическа мрежа се използват изчислителни модели, като ежедневно се събира и обработва информация, както в рамките на ЦДУ, така и в рамките на ENTSO-E, съгласно процедурата за ежедневно прогнозиране на ограниченията в ЕЕС ден напред (DACF - Day Ahead Congestion Forecast). Като резултат от процедурата, се получава актуален модел за потокоразпределение, отразяващ състоянието на съседните и на Българската ЕЕС, който съдържа – топология, товар и генерация. Въз основа на този модел, се извършва ежедневна проверка на сигурността на работата на ЕЕС и спазването на критерия “n-1”. Отделно се изготвят по 24 прогнозни модела (forecast) на българската ЕЕС за следващ ден, които се изпращат на сървър на ETRANS в Laufenburg (Swissgrid - Switzerland).

През 2016г. продължиха преговорите със съседни оператори насочени към учредяване на регионален център за сигурност SEE RSC в гр. Солун Р. Гърция. Операторите от Р. Албания и Р. Македония имат законодателни трудности да участват като акционер в компанията и впоследствие биха участвали като ползвател на услуги. Към момента ЕСО е изразило готовност за учредяване на компания със седалище в Р. Гърция с подписване на акционерното споразумение в предвидения срок. Съгласно регламент SACM 1222/2015 до края на настоящата година е задължително прилагането на петте услуги от регионалния център за сигурност:

- Outage planning coordinaton



- Short/medium-term adequacy forecast
- Coordinated capacity calculation
- Operational planning security analysis
- Individual/common grid model delivery

Съгласно същият регламент е задължително разработване на обща методика за разпределяне на дългосрочни преносни способности. През изминалата година бяха проведени две срещи между операторите от България, Румъния и Гърция. Беше постигната обща договореност да се продължи с прилагането на NTC метод за разпределяне на преносни способности на граници BG-RO BG-GR. Прилагането на метода въз основа на потоците да започне да се прилага в региона едва след присъединяване в пазарното свързване и на останалите страни от региона членове на Енергийната Общност.

3. Междусистемни обмени

ЦДУ събира графиците за междусистемен обмен (така наречените „външни графици“) на търговските участници, въз основа на които изготвя почасов график на презграничните обмени за контролната зона България и ги съгласува със системните оператори на съседните контролни зони (Румъния, Сърбия, Македония, Гърция и Турция).

ЦДУ изготвя и предоставя на координационен център Север в Brauweiler (Amprion GmbH) съгласувани с други контролни зони и блокове графици за почасови, обмени на електроенергия (внос и/или износ), контролира изпълнението на техническите условия по подписаните меморандуми и двустранни споразумения, свързани с междусистемния обмен на електроенергия.

ЦДУ отчита, контролира и съгласува физическите часови, денонощни и месечни обмени на електроенергия по всички междусистемни електропроводи (на държавна граница), със съответните системни оператори. Пресмята „неумишлените отклонения“ (англ. „unintentional deviations“) от планирания почасов обмен на електроенергия за българската ЕЕС при паралелна работа към синхронната зона на континентална Европа и изчислява и проверява компенсационните графици (програми) за тяхното компенсиране.

Дейностите по съгласуване на графиците за междусистемен обмен, отчитането на физическите обмени с електроенергия и изчисляването на „неумишлените отклонения“ се извършват в съответствие с "Policy 2" (Scheduling and Accounting) от "Operation Handbook" на ENTSO-E и Правилата за търговия с електрическа енергия.

По данни от средствата за измерване и приведени към граница внос/износ на електроенергия за 2016 г. в българската ЕЕС са постъпили 4 568 412MWh електроенергия от съседните ЕЕС, а са изнесени 10 940 640MWh.

Съгласуваният и деклариран търговски износ на електроенергия от България (електроенергия произведена в България и/или закупена от българския електроенергиен пазар), осъществен от търговските участници (по българско часово време) за 2016 г. е 6 546 223 MWh, което представлява намаление с 38 % в сравнение с 2015 г., когато този износ е бил 10 562 401MWh.

ЦДУ разпределя и предоставя преносна способност по междусистемните електропроводи и контролира използването на закупените права за пренос, съгласно одобрените от КЕВР Правила за разпределение на преносни способности по междусистемните сечения на България (т.7.4).



ЦДУ изпълнява функциите на национална кантора за предоставяне на единен идентификационен код за ENTSO-E (EIC).

ЦДУ следи и контролира изпълнението на задълженията по Споразумението за междуоператорско компенсиране на загубите при преминаването на презгранични потоци електроенергия, генерирани от други страни (ИТС – механизъм на ENTSO-E). Това споразумение, съгласно Регламент 838/2010 е задължително за всички страни членки на ЕС, като е подписано от всички системни оператори в ENTSO-E. За нуждите на този механизъм, ЦДУ изготвя и изпраща всеки месец по шест модела (snapshot) на FTP-сървър в Brauweiler (Amprion GmbH).

4. Релейна защита

Друго важно направление е контрола и анализа на действието на релейните защиты и автоматиките в електропреносната мрежа.

През 2016 г. беше извършена работа по определяне настройки на РЗА и издадени съответните заповеди за над 60 обекта (подстанции) във връзка с едновременно протичащи инвестиционни дейности за модернизация и развитие на ЕЕС в мрежа 110, 220 и 400kV.

През 2016 г. специалистите от отдел РЗА са работили в 11 обекта от ЕЕС по настройка, конфигуриране, тестване и въвеждане в експлоатация на 15 цифрови релейни защиты на присъединения и 5 системи за ДЗЩ.

През 2016 г. бяха изготвени заповеди и схеми за въвеждане в експлоатация на технически средства за ускорение на релейните защиты на ЕП 110 kV „Валчук“, „Бачиново“, „Чернила“, „Кутловица“, „Бучка“, „Нипел“, „Сокол“, „Пирне“, „Момчил“ и „Екрене“.

През 2016 г. беше осъществен детайлен качествен и технически контрол на голям брой проекти за релейни защиты и вторична комутация.

5. Управление на ЕЕС в реално време

В качеството си на оператор на ЕЕС на България, ЕСО ЕАД осъществява централизираното оперативно управление, контрола и координацията на режимите на работа на ЕЕС и синхронната работа с ЕЕС на страните от електроенергийното обединение на ENTSO-E. Като член на обединението Диспечерско управление спазва всички изисквания и препоръки на ENTSO-E при паралелната работа. В рамките на ENTSO-E, всяко тримесечие се изготвя доклад, в който се оценява работата на отделните контролни блокове по критерии: системна грешка за час (ACE) при нормална работа и смущения в системата, отклонения на честотата и междусистемните обмени от зададения график. Показателите за работата на нашата електроенергийна система са едни от много добрите в рамките на ENTSO-E.

През 2016 г. продължи усъвършенстването и адаптирането на въведената през 2012 г. нова SCADA/EMS система в ЦДУ към промените в ЕЕС и към промените в регулаторната рамка за либерализация на пазар на електроенергия. Продължи адаптирането и разширението на телекомуникационните възможности на SCADA/EMS в ТДУ. Базите на оперативните системи за ЦДУ и ТДУ бяха разширени с всички рехабилитирани и ново въведени в експлоатация обекти, присъединени към преносната мрежа на Р. България.

В изпълнение на изискванията на Наредба ЕРД-16-301/30.06.2015 г. в SCADA/EMS продължи въвеждането на телеинформация за технологичните параметри от производители с комбинирано производство и използването на специализирания софтуер за наблюдение на високоефективното производство, разработен в ЦДУ.

През 2016г. продължи експлоатацията на общоевропейската система за обмен на информация в реално време между диспечерските пунктове – EAS (ENTSO-E wide Awareness System). Под наблюдението на специалисти от отдел “ОИУС” бяха проведени четири теста за работа със системата от диспечерите в ЦДУ.

Процедурата по избор на изпълнител за модернизация на дисплейните стени в ЦДУ и ТДУ успешно завърши и дейностите ще бъдат извършени през 2017г.

През 2016 г. във връзка със сключения с ЕБВР договор за съфинансиране съгласно GRANT 055A по Международен фонд “Козлодуй”, продължиха тръжните процедури за:

- Модернизация на системите за наблюдение, контрол и управление (SCADA/EMS) на ТДУ Запад, ТДУ Изток, ТДУ Север и ТДУ Юг;
- Доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на системи за наблюдение, контрол и управление (SCADA) на четири опорни пункта за управление на подстанции.

През 2016 г. продължиха дейностите по въвеждане в експлоатация на диспечерската тренажорна система, също така съфинансирана съгласно GRANT 055A по Международен фонд “Козлодуй”.

6. Телекомуникационна мрежа, телемеханика и системи за автоматизация и управление на подстанции и непрекъсваемо захранване на апаратура за АСДУ

6.1. Телекомуникации

Телекомуникационната мрежа има сложна инфраструктура, обхващаща територията на цялата страна и включва устройства с различно предназначение и функционалност.

Напречните връзки в опорната мрежа, дават възможност за резервиране пътищата на информационни потоци между различните точки.

Така изградената интегрирана телекомуникационна мрежа осигурява необходимата свързаност за пренос на глас, данни и образ за оперативни, технологични/производствени и административни нужди между звената от структурите на ЕСО ЕАД и НЕК ЕАД, както и необходимата трансгранична свързаност между ЦДУ и диспечерските пунктове на енергийните системи на другите държави.

Телекомуникационната мрежа е основната среда, осигуряваща свързаността на системите, използвани за целите на:

- оперативното управление на ЕЕС;
- релейни защиты и пренос на команди за противоаварийна автоматика;
- осигуряване на WAN свързаност между локалните мрежи на ЦДУ и ТДУ.

През 2016 г. дейностите включваха основно:

- доставка и въвеждане в експлоатация на устройства с възможност за пренос на глас, данни и команди за ускорение на релейни защиты по ЕП 110kV “Поглед/Надежда”, ЕП 110kV “Радилово”, ЕП 110kV “Рачо”, ЕП 110kV “Екрене” и ЕП 110kV “Момчил”.
- разширения на мрежите за оптичен пренос за комуникации на обекти с бъдещите опорни пунктове “София юг”, “Плевен”, “Пловдив” и “Стара Загора”.
- доставка и инсталиране на модули за разширение на функционалните възможности на устройства за пренос на команди на ускорения за релейни защиты РСМ30U в следните обекти: подстанции “Алеко”, ВЕЦ “Алеко”, подстанция “Пловдив-400”, подстанция “Добрич”, подстанция “Фаворит”, ТЕЦ “Варна”, подстанция “Мадара”, подстанция



“Плевен 1”, подстанция “Плевен 2”, подстанция “Мездра”, подстанция “Роман”, подстанция “Монтана”, подстанция “Жеравица”, подстанция “Самоков” и ПАВЕЦ “Чаира”. С допълнителните модули се осигури пренос на глас за свързаност на обекти към диспечерската телефонна мрежа, пренос на данни в реално време, както и разширение на мрежата за наблюдение на устройства за пренос на команди на ускорения за релейни защиты РСМ30U на територията на съответното ТДУ.

- Доставени бяха 2 броя SDH мултиплексори за опорната телекомуникационна мрежа с които бързо (в рамките на едно денонощие) може да се извърши възстановяване на опорната телекомуникационна мрежа при тотален отказ на активно оборудване (примерно в резултат от пожар), с цел осигуряване на надеждна работа на системите за диспечерско управление, което гарантира безаварийна работа на електроенергийната система на Република България. Мултиплексорите ще се използват и за тестване на изправността на доставени нови или ремонтирани модули, както и за конфигуриране на възли от мрежата при отстраняване на специфични проблеми, без прекъсване на трафика.

6.2. Телемеханика и системи за автоматизация на подстанции

През 2016 г., дейностите в частта телемеханика и системи за автоматизация на подстанции включваха основно:

- В изпълнение на задачите за изграждане системи за дистанционно управление на подстанции от опорни пунктове и в съответствие с утвърдените идейни проекти за изграждане на обекти през периода 2016 г. беше извършено следното:
 - Беше доставена и монтирана телемеханична апаратура тип RTU560 в п/ст „Сторгозия”.
 - Бяха доставени релейни защиты, локални контролери, комутатори и други устройства бяха доставени и локални контролери и релейни защиты за п/ст “Банкя”; п/ст “Тримонциум”; п/ст “Сторгозия” и п/ст “Варна Север”
- Бяха доставени в четирите ТДУ стендове за настройка и изпитване на телемеханични системи за дистанционно управление.
- Съвместно с разширението на ОРУ 110 kV на п/ст “Пещера”, беше телемеханизиран обекта, с което се постига по-точна оценка и възможност за прогнозиране на енергийните потоци в района. Монтажът и въвеждането в експлоатация на телемеханичната апаратура бяха направени със собствени сили.
- П/ст “Дряново” и п/ст “Златарица” бяха телемеханизирани, като се използва телемеханична апаратура, преместена от други обекти. Монтажът и въвеждането в експлоатация бяха направени със собствени сили.
- Изпълнена беше модернизация на телемеханичната система в п/ст “Попово”. Монтажа и въвеждането в експлоатация на телемеханична апаратура бе направено със собствени сили. Започнати са дейности по модернизация на телемеханичните системи в п/ст “Златица”, п/ст “Силистра”, п/ст “Дулово”, п/ст “Мизия” и п/ст “Бонония” като работата по тези обекти ще завърши през 2017 г. С тази модернизация се постига повишаване на сигурността и качеството на телеинформацията, както и съвместимост за директна комуникация с модернизирания SCADA/EMS на ТДУ.
- Разширени са функционалните възможности на телемеханични апаратури на ЕСО ЕАД,



монтирани в ТЕЦ “Република” и в ТЕЦ “София” в изпълнение на задълженията си по Наредба № ЕРД-16-301 на Министерство на Енергетиката и е осигурена възможност за въвеждане в SCADA/EMS на телеинформация за технологичните параметри на тези ТЕЦ. Изпълнението на разширението на функционалните възможности беше извършено със собствени сили.

- За въвеждане в експлоатация на САУП на п/ст “ОРУ ТЕЦ Марица Изток 3” 400/220/31.5 kV беше организирана обществена поръчка, сключен и изпълнен договор за изготвяне на работен проект на система за управление и сигнализация и доставка на командно-релейни шкафове за ОРУ 220 kV.

6.3. Непрекъсваемо захранване на апаратура за АСДУ

През 2016г., дейностите в частта непрекъсваемо захранване на апаратура за АСДУ включваха основно:

- В изпълнение на проекта за поетапно увеличаване на инсталираната мощност за резервирано захранване в сградата на ТДУ Юг във връзка с изграждане на резервен център за оперативно управление и съхранение на данни, беше доставен UPS 80 kVA. Монтажът и въвеждането в експлоатация на UPS бе направено със собствени сили.
- За изграждане на резервирано електрозахранване за системите, които ще бъдат инсталирани в ОП “Варна” беше доставен UPS 10 kVA. Монтажът и въвеждането в експлоатация на UPS бе направено със собствени сили.
- Беше организирана обществена поръчка и сключен договор за доставка на токоизправители 48 V DC за нуждите на АСДУ. Бяха доставени токоизправители 48 V DC за следните обекти: п/ст “Добруджа”; п/ст “Търговище”; п/ст “Сторгозия”; п/ст “Плевен 1”; ТЕЦ София; п/ст “Военна Рампа”; п/ст “Разлог”; п/ст “Симитли”; п/ст “Модерно Предградие” и п/ст “Димитър Димитров”. Монтажа и въвеждането в експлоатация бе направено със собствени сили.
- Подменена беше акумулаторна батерия 220VDC, която осигурява резервирано захранване на системи за АСДУ и за сигурност в сградата на ТДУ “Север”.

Организация на дейността пренос на електрическа енергия

През 2016 г. продължиха дейностите по разширение, реконструкция, модернизация, експлоатация, поддръжка и осигуряване на надеждното функциониране на електропреносната мрежа, включително наличието на всички необходими допълнителни услуги, поддържане и развитие на спомагателни мрежи, ремонтни дейности и услуги в областта на енергетиката.

1. Дейности по електропроводни линии

ЕСО ЕАД обслужва електропроводни линии с обща дължина от 15 235,96 км, в това число електропроводи 400 kV – 2 571,4 км, 220 kV – 2 704,2 км и 110 kV – 9 960,36 км.

Инвестиционни дейности.

Съгласно приетата инвестиционна програма на ЕСО ЕАД през 2016 г. са извършени следните дейности:

- Завършена е реконструкцията на над 110 км. електропроводни линии.
- Подготвиха се процедури за избор на изпълнител за реконструкция на над 28 км. електропроводни линии.

- С подписани договори за строителство за изпълнение през 2016 г. са ВЛ с дължина над 220 км.

Преходни обекти (чието изпълнение е планирано да завърши през 2017 г.):

- „Ремонт на ВЛ 110 kV „Бучино“ от ТЕЦ Република до ст.№ 55 (58 същ.) с дължина 13,178 км.;
- „Реконструкция на ВЛ 110 kV „Божур“ с дължина 36,47 км.;
- „Изграждане на нова ВЛ 110 kV за второ захранване на п/ст „Оряхово“ с дължина 2,9 км.;
- „ВЛ 110 kV „Чая“ – ремонт стълб за стълб и подмяна на стълбове и проводници п/ст „Асеновград“ – п/ст „Северни Родопи“ с дължина 34,15 км.;
- „Ремонт на ВЛ 110 kV „Преспа“ с дължина 21,74 км.;

Ремонтни дейности.

Съгласно ремонтната програма на ЕСО ЕАД, през 2015 г. бяха извършени:

- Ремонти с подмяна на стълбове, проводници и м.з.в. и др. с обща дължина на ремонтните участъци над 75,79 км.
- Сключени са договори, които са в процес на изпълнение за ремонтни работи по още два електропровода с обща дължина на ремонтните участъци 130 км.
- Работи по подмяна на обтяжки на над 60 бр. стълбове.

Завършените обекти по възлагане през 2016 г. са:

- „Ремонт на ВЛ 110 kV „Цар Самуил“ в участъка от ст. № 51 до п/ст „Тутракан“ с дължина 27,5 км.;
- „Ремонт с подмяна проводник - АСУ 300 с АСО 400 на ВЛ 220 kV „Първенец“ с дължина 37,73 км.;
- „Подмяна на обтяжки на ВЛ 220 kV „Одесос“;
- „Реконструкция на ВЛ 110 kV „Вишеград-Граничар“ в участъка от ст.№ 143 до ст.№ 177 с дължина 10,56 км.

Дейности по профилактика и поддръжка.

В изпълнение на програмата за профилактика и поддръжка са извършени следните дейности:

- Почистени са 6182 дка просеки от външен изпълнител, а 522 дка (където няма добив на дървесина) са почистени със собствени сили;
- Подменени са със собствени сили около 5 000 стъклени изолаторни елементи;
- Монтирани са 1200 виброгасители по електропровода 110 kV и 220 kV;
- Монтирани 208 бр. ОЖ табели на ВЛ 110 kV;
- Монтирани са 126 бр. защитни пръстени на ВЛ 220 kV;
- Подменено е м.з.в. със собствени сили на 130 км. ВЛ 110 kV, 220 kV и 400 kV;
- Подменени са 190 бр. порцеланови изолаторни елементи със стъклени на ВЛ 220 kV „Шипка“.



2. Дейности по електрически подстанции

ЕСО ЕАД обслужва 297 електрически подстанции в това число: подстанции 750/400 kV – 1 бр., подстанции 400/220/110 kV – 7 бр., подстанции 400/110 kV – 7 бр., възлова подстанция 400 kV – 1 бр., 220/110 kV – 16 бр. и 265 броя подстанции 110/Ср.Н.

Инвестиционни дейности.

- Извършена е реконструкцията на ОРУ в една системна подстанция.
- Реконструкцията на ОРУ в една системна подстанция с подмяна на съоръжения.
- Завършена е реконструкцията на ОРУ 110 kV на две подстанции с привлечени средства по Грант №013Е.
- Сключен договор № 02-МЕР/08.01.2016 г с „ЕЛ Контрол“ със срок за изпълнение 680 календарни дни. Одобрен работен проект. Получено разрешение за строеж. Изградена резервна връзка от компресорна уредба 220 kV и запазени съоръжения 110 kV. Демонтирани компресори и разрушена компресорна уредба в ОРУ 110 kV.
- В три подстанции са изградени нови изводни полета за присъединения 110 kV.
- Доставени и монтирани четири броя кондензаторни батерии в две подстанции.
- В пет подстанции са присъединени нови консуматори, а в девет се очаква сключване на окончателни договори за присъединяване на клиенти.

Ремонтни дейности.

- Подмяна и монтаж на съоръжения - основно се работи със собствени сили като през 2016 г. са подменени следните съоръжения:
 - Релейни защиты високо напрежение - 101 бр.;
 - Релейни защиты средно напрежение - Предвидени за монтаж 246 бр. Монтирани 32 бр. налични в склад. Останалите 214 бр. не са доставени поради прекратен договор с избрания изпълнител - 32 бр.;
 - Вентилни отводи високо напрежение - Вентилните отводи не са доставени поради прекратяване на договора;
 - Акумулаторни батерии – 11 бр.;
 - Активни съпротивления – 20 бр.;
 - Измервателни трансформатори средно напрежение - 428 бр.;
 - Вентилни отводи средно напрежение – 148 бр.;
 - Командни шкафове в ОРУ - 68 бр.;
 - Проходни изолатори средно напрежение – 15 бр.;
 - Прекъсвачи средно напрежение – 10 бр.;
 - Капацитивни делители средно напрежение – 35 бр.;
 - Прекъсвачи тип ММО 110 kV – 16 бр.;
 - Токоизправители – 13 бр.;
- Ремонт строително-конструктивна част на подстанции - завършени са планираните в ремонтна програма обекти като:
 - изграждане и възстановяване на фундаменти за масички, портали и силови трансформатори в 26 подстанции;
 - ремонт, укрепване и почистване на кабелни канали, монтаж на нови поцинковани лавици, полагане на стоманени и ПВЦ тръбни разводки и подмяна на кабелни капацити в 11 подстанции;



- ремонт на опорни конструкции за монтаж на съоръжения в 8 подстанции;
 - подмяна на стоманобетонни със стоманорешетъчни портални конструкции в 2 подстанции;
 - саниране на стоманобетонни колони и ригели на портали в 5 подстанция.
- Ремонт на сгради - Завършени са 91 обекта в следните направления:
 - цялостни или частични ремонти на покриви в 28 подстанции и на 9 административна сгради;
 - подмяна на дограми в 17 подстанции и в 3 ведомствени сгради;
 - цялостни или частични ремонти на фасади на 26 подстанции и 3 ведомствени сгради;
 - вътрешни ремонти в 30 подстанции и в осем ведомствени сгради;
 - ремонти на 1 помещение за ЛАЗ;
 - ремонти на външни ВиК инсталации на 15 подстанции;
 - ремонти на огради на 8 подстанции;
 - ремонти на пътища в 3 подстанции и ремонти на площадки на 2 ведомствени сгради;
 - укрепване конструкциите и настилките на 7 сгради на подстанции и на една ведомствена сграда;
 - изготвени са 9 проекта за възстановяване на дефекти и за решаване на проблеми възникнали в процеса на експлоатация на строителните конструкции на подстанциите.
 - ремонт на една външна отоплителна инсталация;

Дейности по профилактика и поддръжка.

През 2016 г. са изпълнени в пълен обем всички планирани и необходими дейности за профилактика на електрически подстанции:

- Пълна профилактика на поле високо напрежение – 1 772 бр.;
- Пълна профилактика на поле средно напрежение – 4 598 бр.;
- Профилактика на трансформатори СрН/НН – 315 бр.;
- Профилактика на прекъсвачи 110-400 kV – 1 394 бр.;
- Профилактика на прекъсвачи 6-35 kV – 3 904 бр.;
- Профилактика на разединители 110-400 kV – 4 295 бр.;
- Профилактика на разединители 6-35 kV – 8 557 бр.;
- Профилактика на измервателни трансформатори 110 – 400 kV – 7 244 бр.;
- Доливане на масло в съоръжения – дялото масло на 1 811 бр. съоръжения;
- Профилактика на силови трансформатори – общо на 171 бр. от които:
- Люкови ревизии на активни части - извършени 2 бр., при планирани за периода 5 бр.
- Ревизии на активни части с повдигане на камбаната - извършени 4 бр., при планирани за периода 3 бр.
- Ревизии на стъпални регулатори (СР) - извършени 61 бр., при планирани за периода 61 бр.
- Ел. измервания на силови трансформатори – извършени 109 бр., при планирани за периода 100 бр.
- Преуплътнявания на силови трансформатори и системни автотрансформатори – извършени 83 бр., при планирани за периода 73 бр.



- Подменени моторни задвижвания тип ЯР, МЗ-2 и МЗ-4 с реновиране 7 бр., при планирани за периода 0 бр.;
- Подмяна и преуплътняване на проходни изводи 110 kV – извършени 13 бр., при планиран 1 бр.
- Ревизия на моторни задвижвания на силови трансформатори и системни автотрансформатори – извършени 10 бр., при планирани 5 бр.
- Подменени струйни и газови релета – 6 бр., при планирани 0 бр.
- Подмяна на нивопоказатели – 1 бр., при планирани 0 бр.
- Подмяна на шнекови кутии – 2 бр., при планирани 0 бр.
- Допълнително е извършена и непланирана подмяна на 1 бр. силов трансформатор.

Извършено реновиране на:

- мощностни превключватели за стъпални регулатори тип РС-2, РС-3, РС-4 и РС-9 – 10 бр.
- шнекови кутии за маслени съдове на стъпални регулатори тип РС-2, РС-3, РС-4 и РС-9 – 11 бр.
- ъглови кутии за стъпални регулатори тип РС-2, РС-3, РС-4 и РС-9 – 6 бр.
- моторни задвижвания тип ЕМ 1, ЯР и МЗ-4 – 8 бр.
- проходни изводи тип KVP 123/630 – 20 бр.
- проходни изводи 110 kV – 22 бр.
- проходни изводи 35 kV – 4 бр.
- проходни изводи 20 kV – 29 бр.
- проходни изводи НН – 13 бр.
- подвижни помощни контакти за РС-4 – 12 бр.
- контактори за моторни задвижвания – 19 бр.
- подвижни помощни контакти за РС-4 – бр.
- червячен вал за шнекова кутия – 1 бр.
- фланци преходни за ИСВ – 2 бр.
- нивопоказатели – 2 бр.
- струйни релета тип RS1000 и URF25*10 – 21 бр.
- газови релета тип BF 80 и AF 20 – 10 бр.
- лагерни възли за стъпални регулатори тип РС-2, РС-3, РС-4 и РС-9 – 20 бр.
- фланци за проходни изводи 110 kV – 56 бр.
- Текущ контрол при експлоатация на маслонапълнени съоръжения - издадени
- протоколи за контролирани съоръжения на ЕСО ЕАД (силови и измерителни трансформатори) - 2144 бр.
- Преработено е 390 тона трансформаторно масло като е получено 321 тона годно масло са нуждите на дружеството;

3. *Проектиране*

Проектирането на обекти от преносната електрическа мрежа се извършва съгласно утвърдената годишна ремонтна и инвестиционна програми на ЕСО ЕАД.

Разработването на проектите във всичките им части и фази се извършва при стриктно спазване на действащата нормативна база – закони, наредби, правилници и стандарти (БДС, БДС EN, Eurocode).



През изминалата година са разработени работни проекти за следните обекти:

- п/ст „Оряхово” – ОРУ 110 kV, присъединяване на нов извод 110 kV – части електрическа първична и вторична комутация, строително-конструктивна, план за безопасност и здраве;
- п/ст „Бяла слатина” – Реконструкция на ОРУ 110 kV със секционирание на шинна система – части електрическа първична и вторична комутация, строително-конструктивна, план за безопасност и здраве, пожарна безопасност, план за управление на строителните отпадъци, геодезия;
- п/ст „Пясъчник” - Реконструкция на ОРУ 110 kV със секционирание на шинна система и присъединяване на нов извод – части електрическа първична и вторична комутация, строително-конструктивна, план за безопасност и здраве, пожарна безопасност, план за управление на строителните отпадъци;
- п/ст „София запад”, п/ст „Мизия” – Подмяна релейни защиты на присъединения 400 kV – част електрическа вторична комутация;
- п/ст „Зора” – Заземителна и мълниезащитна инсталации - част електрическа;
- п/ст „Шумен запад”; п/ст „Алдомировци” – Ремонт на конструкции за разединители 110 kV – строително-конструктивна част;
- п/ст „Алеко”; п/ст „Казичане” – Ремонт на кабелни канали в ОРУ 220 и 110 kV – строително-конструктивна част;
- п/ст „Златица”; ОРУ ТЕЦ „Република” – Подмяна на измервателни трансформатори 110 kV – части електрическа и строително-конструктивна;
- п/ст „Д. Димитров”, п/ст „Красно село” - Подмяна на разединители 110 kV – части електрическа и строително-конструктивна.

Във връзка с изпълнение на програмата за телемеханизиране на обекти от преносната мрежа, са разработени проекти по част вторична комутация, за следните подстанции 110/Ср.Н: „Плевен-2”, Бухово”, „Лаута”, „Варна-запад”.

През 2016 г. са разработени и идейни проекти за реконструкция на ОРУ 110 kV на п/ст „Ардино”, ОРУ 110 и ЗРУ 20 kV на п/ст „Долни Дъбник”:

При изпълнение на работните проекти, периодично е осъществяван авторски надзор на обекта и е оказвана необходимата техническа помощ.

4. Дейности по присъединяване

Предприетите действия за довършване на процедури по присъединяване към преносната електрическа мрежа и прехвърляне собствеността върху присъединителните съоръжения на ЕСО ЕАД по стари договори за присъединяване, подписани с НЕК ЕАД, са както следва:

- 9 обекта присъединени към електропреносната мрежа 110 kV – от тях приключени през 2016 г. 3 обекта:
 - ФВЕЦ „Черганово” 25 MW на „Би Си Ай Черганово” ЕООД
 - ФВЕЦ „Самоводене” 21 MW на „АСМ БГ Инвестиции” АД
 - ФВЕЦ „Златарица” 20 MW на „РЕС Технолджи” АД
- 30 обекта присъединени към разпределителни уредби Ср.Н в подстанциите на ЕСО – от тях приключени 13 броя.

5. Дейности по техническо обслужване на база данни

Поддръжката и актуализацията на базата данни за електропроводите и подстанциите се извършва, чрез внедрените програмни продукти SAP/R3 и Географска информационна система (ГИС). С внедряването на новата организационна структура през 2016г. е възложена и дейност администриране на технически архив за обектите, собственост на ЕСО ЕАД.

Организация на дейността по измерване на електрическа енергия и информационни и комуникационни технологии

През 2016 г. дейността беше насочена към администриране на достъпа до системата за предоставяне на данни от средствата за измерване в online режим на работа през Интернет. Системата обслужва безплатно всички контрагенти на ЕСО ЕАД и търговски участници на балансиращия пазар, които по надлежният начин са заявили желание за регистрация и достъп до данните от средствата за измерване.

През 2016 година беше изградена и внедрена в експлоатация високонадеждна хардуерна инфраструктура, състояща се от специализирано сървърно оборудване, системи за съхранение и архивиране на данни и др. Така осигурената ИКТ инфраструктура позволява на Дружеството да подобри надеждността, наличността и производителността на бизнес-критичните ИТ системи.

Доставените през 2016 г два броя маршрутизатори от висок клас покриха текущата необходимост в ЕСО ЕАД за осигуряване на съвременно решение за управление на IP мрежите, както и във вътрешно-ведомствените мрежови сегменти, така и при свързаността с Интернет. Маршрутизаторите са на водещ производител и с параметри, съобразени с необходимостите на Дружеството по отношение обезпечаване на подобно техническо решение.

Доставени и внедрени бяха допълнителни устройства за осъвременяване на мрежовата свързаност между подразделенията на ЕСО ЕАД с цел подобряване работната среда на служителите по отношение на вътрешно-ведомствена свързаност, както и поради изграждане на нови технологични решения в обектите на Дружеството. Посредством тази техника се осигурява освен работата на служителите и дистанционният достъп до средствата за измерване на ел. енергия и друга техника от оперативно значение, до която се изисква свързаност по стандартите на Ethernet.

Продължена бе работата по осъвременяване на сървърните решения, на базата на технологични продукти на Майкрософт. През 2016 бяха актуализирани всички сървърни ресурси, които работят под операционна система Windows Server.

Внедрена бе нова AMR система, въведени бяха в експлоатация множество мобилни устройства за връзка към 3G мобилни мрежи и свързаните с това маршрутизатори и др. мрежови решения.

През 2016 г. основната задача в областта на Информационните и Комуникационните технологии бе повишаване отказоустойчивостта на всички системи, подобряване тяхната наличност и осигуряване на необходимото техническо обезпечаване на всички потребители на ИКТ системите в Дружеството.

Чрез осигуряване на активно оборудване със собствени технически екипи бяха инсталирани високотехнологични решения за осигуряване на Метро-Ethernet решение в гр. София и

присъединяването му към националната MPLS мрежа посредством съществуващите OPGW трасета за вътрешно-ведомствено ползване. Технологично бе подоброено техническото решение за Интернет свързаност.

Европейски фондове и проекти

През 2016 г. основна цел на ЕСО ЕАД беше надграждане на капацитета на компанията за участие в стратегически европейски, национални и други международни и двустранни инициативи и програми с цел привличане на външно финансиране от международни, европейски и национални институции, фондове, планове и програми за проекти, програми и/или дейности, допринасящи за изпълнение на бизнес стратегията на дружеството.

В изпълнение на поставените цели е изпълнено следното:

- Привлечено е външно безвъзмездно финансиране за изграждане на проект от общ интерес 3.8.1. „Нов електропровод 400 kV между Добруджа и Бургас“.

Организирана е цялостна подготовка на необходимата документация, съгласно Регламент 347/2013, за кандидатстване за безвъзмездно финансиране за изграждане на нов електропровод 400 kV Добруджа (п/ст Варна) до Бургас (п/ст Бургас) със средства от финансовия „Механизъм за свързване на Европа“, включително пълен пакет от документи за представяне в Комисията за енергийно и водно регулиране на инвестиционно искане за взимане на Решение за трансгранично разпределение на разходите за проекта. Инвестиционното искане е прието, предложението за трансгранично разпределение на разходите е одобрено с Решение И-1/22.04.2016 г. на Комисията за енергийно и водно регулиране. На 15 юли 2016 година ЕК взема решение за предоставяне на безвъзмездно финансиране в размер на 58 396 194 лева за изграждане на електропровода. На 03 ноември 2016 г. е подписано споразумение за безвъзмездна помощ INEA/CEF/ENER/M2016/1155363 между Изпълнителната агенция по иновации и мрежи към Европейската Комисия и „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД за изпълнение на Дейност “Изграждане на нов електропровод 400 kV между Добруджа и Бургас”.

- Защита и възстановяване в максимален размер на средства от Националния план за инвестиции на Р България 2013-2020 за изпълнение на инвестиционни проекти от ЕСО ЕАД. Към 31.12.2016 година в рамките на Националния план за инвестиции са:
 - възстановени средства от специалната сметка „Националния план за инвестиции“ в размер на 23 806 488.04 лева за отчетени и одобрени инвестиционни проекти през 2015 година. Възстановените средства представляват максимално допустимия размер, съгласно Наредбата за Националния план за инвестиции на Р България 2013-2020.
 - завършени са общо четири проекта, включени в Националния план за инвестиции с обща максимална стойност за възстановяване на разходи – 9 560 000 лева. За всички проекти са разработени и внесени в Министерство на енергетиката пълен пакет документи за възстановяване на средства от специалната сметка „Националния план за инвестиции“. За проект BG-\$-0138 „Въздушна линия 110 kV от п/ст „Айтос“ до п/ст „Карнобат“, със заповед на министъра на енергетиката от 09.12.2016 г. е одобрено възстановяването и са преведени на ЕСО ЕАД средства в максимален размер - 4,38 млн. лева. Документацията по останалите три проекта (BG-\$-0136 „Рехабилитация на електропровод 220 kV „Първенец“; BG-\$-0134 “Разкъсване на електропровод „Вит“ 220 kV в подстанция „Плевен 1” и BG-\$-0148 „Електропровод 110 kV "Магура" - "Видбол") се разглежда от комисия в Министерство на енергетиката

и предстои да бъде взето решение за възстановяване на инвестираните от ЕСО ЕАД средства със средства от Националния план за инвестиции.

- Изпълнение на Меморандума за разбирателство за изпълнение на проект от общ интерес “Нов междусистемен електропровод 400kV между п/ст “Марица Изток”, България и п/ст “Неа Санта”, Гърция.

През 2016 г. бяха координирани дейностите в рамките на подписания през 2015 година между ЕСО ЕАД и гръцкия системен оператор (Independent Transmission Power Operator – IPTO) Меморандум за разбирателство за изпълнение на проект от общ интерес “Изграждане на нов междусистемен електропровод 400 kV между п/ст “Марица Изток”, България и п/ст “Неа Санта”, Гърция”. В изпълнение на договореностите между двете компании беше сформирани съвместен Управляващ комитет, одобрена Пътна карта за цялостно изпълнение на проекта, както и Задание за разработване на цялостен анализ „разход – ползи“ и бизнес план с оглед подготовка на общо инвестиционно искане по смисъла на Регламент 347/2013. Прединвестиционните дейности и на българска и на гръцка територии се изпълняват координирано между двете компании с безвъзмездно финансиране от страна на европейския финансов „Механизъм за свързване на Европа“.

5. ФИНАНСОВ ОТЧЕТ И АНАЛИЗ

Финансов отчет

Общо реализираните приходи на дружеството, за 2016 г. са в размер на 671 101 хил. лв., в това число приходи от продажби са в размер на 575 728 хил. лв., други приходи от дейността 91 766 хил. лв и финансови приходи 3 607 хил. лв. Отчетен е съществен ръст на други приходи, включващи приходи от финансираня и приходи от договори за присъединяване.

Общо отчетените разходи на дружеството са 589 009 хил. лв., в това число финансови разходи 503 хил. лв.

Финансовият резултат за 2016 г. преди данъци и друг всеобхватен доход е печалба в размер на 82 092 хил. лв. и след отчетени разходи за данъци върху дохода за годината, печалбата е намалена на 73 767 хил. лв.

Дейност управление на електроенергийната система

Приходите от дейността по управление на електроенергийната система (УЕС) са в размер на 293 864 хил. лв., в това число приходи от продажби, в размер на 287 750 хил. лв., други приходи от дейността 5 754 хил. лв. и финансови приходи 360 хил. лв.

Разходите за тази дейност са 231 654 хил. лв., в това число финансови разходи 56 хил. лв.

Финансовият резултат от тази дейност е печалба в размер на **62 210 хил. лв.**

Дейност пренос на електрическа енергия

Приходите от дейността пренос са в размер на 377 237 хил. лв., в това число приходи от продажби са в размер на 287 979 хил. лв., други приходи от дейността са 86 011 хил. лв. и финансови приходи 3 247 хил. лв.

Разходите за тази дейност са 357 355 хил. лв., в това число финансови разходи 447 хил. лв.

Финансовият резултат от тази дейност е печалба в размер на 19 882 хил. лв.

Отчетен резултат от действащите за периода по утвърдените цени за достъп до и пренос през електропреносната мрежа

Отчетеният резултат от действащите в периода цени за достъп е печалба в размер на 13 459 хил. лв. формирана, както следва:

- приходи от цена достъп в размер на 45 102 хил. лв.;
- приходи от търгове за преносна способност взети предвид при ценообразуването в размер на 42 030 хил. лв.;
- приходи от цена достъп от ВЕИ в размер на 20 371 хил. лв.;
- разходи за управление на електроенергийната система в размер на 65 231 хил. лв.;
- условно-постоянни разходи в размер на 28 813 хил. лв.

Отчетеният резултат от действащите в периода цени за пренос е загуба в размер на 43 913 хил. лв. формирана, както следва:

- приходи от цена пренос в размер на 287 979 хил. лв.;
- приходи от реактивна енергия взети предвид при ценообразуването в размер на 14 654 хил. лв.;
- технологични разходи в преносната мрежа в размер на 64 471 хил. лв.;
- условно-постоянни разходи в размер на 282 074 хил. лв. (в т.ч. амортизации 104 972 хил. лв., ремонт и ДПП 20 435 хил. лв.)

Важно е да се отбележи, че отчетените други приходи, които формират печалбата в размер на 82 092 хил. лв. при загуба от регулираните цени в размер на 30 454 хил. лв., са с променлив характер и респективно не водят до създаване на постоянна трайна тенденция при формирането на положителен финансов резултат от лицензионната дейност на ЕСО ЕАД.

Анализ на финансовите резултати

Анализът на основните финансови показатели е изготвен на базата на данните от актуализираната Бизнес програма за 2016 г. и отчета за финансовото състояние за същата отчетна година.

ПОКАЗАТЕЛИ	Актуализирана Бизнес програма януари - декември 2016 г.	Отчет януари – декември 2016 г.
Показатели за рентабилност		
Коефициент на рентабилност на приходите от продажби	0,0532	0,1105
Коефициент на рентабилност на собствения капитал	0,0132	0,0323
Коефициент на рентабилност на пасивите	0,0641	0,1614
Коефициент на капитализация на активите	0,0110	0,0269
Показатели за ефективност		
Коефициент на ефективност на разходите	1,0559	1,1236
Коефициент на ефективност на приходите	0,9470	0,8900



ПОКАЗАТЕЛИ	Актуализирана Бизнес програма януари - декември 2016 г.	Отчет януари – декември 2016 г.
Показатели за ликвидност		
Коефициент на обща ликвидност	5,7982	5,7357
Коефициент на бърза ликвидност	5,6035	5,5267
Коефициент на незабавна ликвидност	4,5309	4,4610
Коефициент на абсолютна ликвидност	4,5309	4,4610
Показатели за финансова автономност		
Коефициент на финансова автономност	4,8539	4,9990
Коефициент на задлъжнялост	0,2060	0,2000
Коефициент на финансиране на дълготрайните активи	1,1633	1,1764
Коефициент на финансиране на краткотрайните активи	5,8553	5,4061

Коефициентите на финансовите показатели за рентабилност в Бизнес програмата 2016 г. и в отчета за 2016 г. са положителни величини и са определени на база финансовите резултати, които са съответно печалба в размер на 29 608 хил. лв в Бизнес програмата и 73 767 хил. лв в отчета.

Коефициентът на рентабилност на приходите от продажби показва, че на всеки 1 лев приход дружеството е реализирало печалба в размер на 0,1105 лв., спрямо реализирана печалба от 0,0532 лв. за същия период в Бизнес програмата.

Коефициентът на рентабилност на собствения капитал показва увеличение от 0,0132 към 31.12.2016 г. в Бизнес програмата на 0,0323 към 31.12.2016 г. в отчета, като повишението е в резултат на увеличения собствен капитал, вследствие на по-високия финансов резултат.

Коефициентът за общата ликвидност, който показва финансовата стабилност на дружеството е положителна величина и намалява незначително от 5,7982 в Бизнес програмата на 5,7357 към 31.12.2016 г. в отчета, вследствие основно на по-високите краткосрочни задължения в отчета.

Към 31.12.2016 г. в отчета коефициентът за абсолютна ликвидност е 4,4610 и показва леко намаление спрямо Бизнес програмата, където този коефициент е 4,5309

Финансовата независимост на дружеството от кредитори (коефициент за финансова автономност) е 4,9990 и се увеличава спрямо Бизнес програмата, където този коефициент е 4,8539, вследствие на по-високия размер на собствения капитал, поради по-високия финансов резултат.

Коефициентът на задлъжнялост на дружеството за периода е 0,2000 и е малко по-нисък от този в Бизнес програмата, вследствие на по-високия размер на собствения капитал и по-ниския размер на задълженията.

Коефициентът за ефективността на разходите показва нарастване. Срещу 1 лв. разход дружеството получава приход от 1,12 лв., което представлява печалба от 0,12 лв. В сравнение с Бизнес програмата срещу 1 лв. разход дружеството е получавало приход от 1,06 лв. и е реализирало печалба от 0,06 лв.

Преглед на рисковете, на които е изложен ЕСО ЕАД

Политиката на Дружеството за управление на риска е развита така, че да идентифицира и анализира рисковете, с които се сблъсква Дружеството, да установява лимити за поемане на рискове и контроли, да наблюдава рисковете и съответствието с установените лимити. Тези политики подлежат на периодична проверка с цел отразяване на настъпили изменения в пазарните условия и в дейността на Дружеството. Дружеството, чрез своите стандарти и процедури за обучение и управление, цели да развие конструктивна контролна среда, в която всички служители разбират своята роля и задължения.

Одит комитетът на Дружеството следи как ръководството осигурява съответствие с политиките за управление на риска, и преглежда адекватността на рамката за управление на риска по отношение на рисковете, с които се сблъсква Дружеството. Одит комитетът на Дружеството използва помощта на Вътрешния одит. Вътрешният одит се занимава както с планирани, така и с изненадващи прегледи на контролите и процедурите за управление на риска, резултатите от които се докладват на Одит комитета.

Кредитният риск за ЕСО ЕАД се състои във вероятността от реализация на финансова загуба в ситуации, при които клиент или страна по финансов инструмент не успеят да изпълнят своите договорни задължения. Кредитният риск за дружеството произтича от вземания от клиенти.

Ръководството на дружеството прилага политика за оценяване на кредитния риск, като извършва текущо наблюдение, анализ и оценка на клиентите със значителен кредитен риск. При прилагането на кредитна политика, ЕСО ЕАД анализира всеки нов клиент поотделно за кредитоспособността преди да предложи стандартните условия за плащане и доставка. Прегледът на Дружеството включва външни оценки, когато е възможно, а в някои случаи банкови референции.

По отношение на останалите търговски вземания, Дружеството не е изложено на значителен кредитен риск към нито един отделен контрагент или към група от контрагенти. Търговските вземания се състоят предимно от клиенти в националния енергиен сектор. На базата на исторически показатели, ръководството счита, че кредитната оценка на търговски вземания, които не са с изтекъл падеж, е добра. Експозицията към кредитен риск е в резултат на индивидуалните характеристики на отделните клиенти. Въпреки това, ръководството отчита риск от неизпълнение на индустрията и страната, в която клиентите оперират, тъй като тези фактори могат да окажат влияние върху кредитния риск, особено в момента на влошаващи се икономически условия. Няма географска концентрация на кредитен риск.

Дружеството начислява обезценка, която представлява неговата приблизителна оценка за възникнали загуби по отношение на търговските и други вземания. Обезценката се извършва специфично индивидуално за всеки клиент.

Вземанията на Дружеството към 31.12.2016 г. са от клиенти свързани лица в групата на БЕХ и клиенти, извън системата на група БЕХ. Вземанията от свързани лица са в размер на 7 312 хил.лв, а останалите текущи вземания са в размер на 82 944 хил.лв. Ръководството счита, че кредитният риск съществува и в условията на задълбочаващата се икономическа криза е твърде възможно някои от клиентите да изпаднат във временни затруднения и това да доведе до невъзможност за своевременни плащания.

За обезпечаване на вземанията си по търговските договори за трансграничен капацитет, за предоставяне на мрежовите услуги „достъп” и „пренос” до/през електропреносната мрежа и за балансираща енергия, дружеството получава от участниците в търговете за предоставяне



на търговското право за пренос и контрагентите по договорите за балансиране, достъп и пренос обезпечения под формата на парични депозити или банкови гаранции.

Сумите останали като налични в „Корпоративна търговска банка“ АД в размер на 5 456 513,61 лв., в. т.ч. 5 013 818,54 лв. по сметките на ЦУ и 442 695,07 лв. по сметките на МЕР са прехвърлени в съдебни вземания на основание предявен съдебен иск по чл.63, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност. Тези вземания са възникнали преди датата на откриване на производството по несъстоятелност. Към 31.12.2016 г. същите са отразени като дългосрочни вземания, като стойността на вземането и неговата обезценка в размер на 1 091 261,98 лв. са отразени на отделно обособени балансови позиции. С решение на Управителен съвет с протокол №4/08.02.2017 година и Надзорен съвет с протокол №5/14.02.2017 година дата е извършена обезценка на вземането от „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност) на стойност 4 365 251,63 лева, за сметка на текущия финансов резултат, която първоначално е отразена във финансовия отчет за 2016 година, а в последствие е сторнирана обезценка на стойност 603 095,04 във връзка с обявена от синдиките частична сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите на КТБ АД (н).

Ликвиден риск се състои във вероятността дружеството да не е в състояние да изпълни своите финансови задължения, когато те станат изискуеми. Политиката на дружеството е чрез планиране на паричните потоци да осигури необходимия ликвиден ресурс, за да се посрещнат настъпилите задължения при нормални или стресови условия, без да се реализират неприемливи загуби и без да се излага на риск репутацията на дружеството.

Ликвидният паричен ресурс на Дружеството се осигурява основно от предоставяне на мрежовите услуги достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия (от 04.02.2014г.) по регулирани цени и приходи от предоставено търговско право за пренос по междусистемните връзки със съседните мрежови оператори.

Дейността на ЕСО ЕАД е изцяло регулирана, поради което решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране и определената от комисията ценова рамка водят до определени ликвидни рискове, изразяващи се в невъзможност за заплащане на разходи за разполагаемост за студен резерв и допълнителни услуги, разходи за електрическа енергия за покриване на технологичните разходи свързани с пренос през електропреносната мрежа и разходи за ремонт и поддръжка на електропреносната мрежа, спрямо генерираните приходи от достъп и пренос до/през електропреносната мрежа.

С решение № Ц-33/14.09.2012г. на ДКЕВР са определени, считано от 18.09.2012 година, временни цени за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи, които следва да бъдат заплащани ежемесечно на ЕСО ЕАД и електроразпределителните дружества от производителите на електрическа енергия /ЕЕ/ от възобновяеми източници /ВИ/. По множеството жалби депозиран от производители от ВЕИ срещу това решение, Върховният административен съд /ВАС/ в петчленен състав, като последна инстанция отменя отделни части от него в периода месец юни – август 2013 г. С последващо решение № Ц-6/13.03.2014г. ДКЕВР определя окончателна цена за достъп до електропреносната мрежа в размер на 2,45 лв./МВтч за производителите на електрическа енергия, произведена от слънчева или вятърна енергия, която се изкупува по преференциални цени. Наред с това комисията приема решение № КМ-1/13.03.2014г., с което определя компенсаторни мерки за периода на действие на временните цени за достъп, а именно от 18.09.2012г. до 12.03.2014г. За производителите, които произвеждат електрическа енергия от енергийни източници, различни от вятър и слънце, компенсаторният механизъм предвижда, операторът на съответната мрежа да им възстанови в пълен размер събраните суми в изпълнение на решение №Ц-33/14.09.2012г. По отношение на останалите производители, за които има влезли в сила съдебни решения за отмяна на решение № Ц-33/14.09.2012г. на ДКЕВР,



комисията не определя компенсаторен механизъм, *като посочва, че за тях съществува възможността да предявят гражданско-правни искове срещу операторите на съответните мрежи за неоснователно обогатяване.*

При съобразяване с горното, с протоколни решенията на Управителен съвет (УС) и Надзорен съвет (НС) на ЕСО ЕАД беше възложено да се предприемат действия във връзка с отмяната на Решение № Ц-33/14.09.2012 г. на ДКЕВР (сега КЕВР), като с тези решения бяха определени условията за провеждане на преговорите с ВЕИ производителите за уреждане на финансовите взаимоотношения с тях.

Бяха проведени преговори с всички ВЕИ производители, като през 2015 г. и 2016 г. се подписаха (споразумения) за уреждане окончателно на отношенията произтичащи или свързани с отмяна на решение № Ц-33/14.09.2012 на КЕВР.

Дружеството системно предприема мерки за подобряване на ликвидността си независимо от развитието на пазара на електрическа енергия и регулаторната рамка определена от Комисията за енергийно и водно регулиране. Дружеството, е в готовност при необходимост да предприеме нужните мерки за гарантиране на оперативната си ликвидност с цел осигуряване сигурността на електропреносната система.

През изминалата финансова 2016 г. при извършване на лицензионната си дейност в условията на регулаторната ценова рамка ЕСО ЕАД, осигури ефективно оперативно управление на електроенергийната система, поддържане на електропреносната мрежа, както и балансиране на системата.

Пазарен риск е риска, който при промяна на пазарни цени, валутни курсове, лихвени проценти или цени на капиталови инструменти, доходът на Дружеството или стойността на инвестициите ѝ ще бъдат засегнати. Целта на управлението на пазарния риск е да се управлява и контролира експозицията на пазарния риск с приемливи параметри, като се оптимизира възвращаемостта на всеки един проект.

Валутен риск, за дружеството не съществува валутен риск, налице са сделки с чужда валута, за разплащането на които се осъществява от валутната сметка в евро на дружеството. Няма извършвани покупки на евро.

Ценови риск за Дружеството е свързан с дейността по лицензията за пренос на електрическа енергия и включва цената за достъп до електропреносната мрежа, цената за пренос на електрическа енергия и микса от цени за закупуване на разполагаемост за студен резерв и допълнителни услуги.

Цената за достъп и пренос се определят от Комисията за енергийно и водно регулиране по метода на ценово регулиране “Норма на възвръщаемост на капитала” (разходи плюс), който се прилага за ценови период от 01.07. на текущата година до 30.06. на следващата година. Утвърдените от комисията цени, заедно с реализираните количества електрическа енергия, пряко определят приходите от дейността.

Ценовият риск за дружеството е във връзка с действащата ценова/регулаторна рамка съгласно постановените административни актове на КЕВР, оказващи съществено влияние върху финансовото състояние на оператора.

Цените за достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа се образуват въз основа на утвърдените необходими годишни приходи и утвърденото прогнозно количество електрическа енергия, доставено в електропреносната и електроразпределителните мрежи за продажба и пренос за съответния регулаторен или ценови период.



В модела на ценообразуване е предвидено определяне от страна на КЕВР на пределна стойност на разходите за студен резерв, с цел прилагане на тръжна процедура от страна на системния оператор за максимално ефективно формиране необходимия студен резерв за гарантиране сигурността на снабдяването. Това е свързано с намаляване на разходи, които се отразяваха в цената за достъп до електропреносната мрежа. Разходите за разполагаемост за студен резерв се формират на база определените от Комисията цени по електроцентрали и закупените количества (вариращи през годината в съответствие с реалната ежедневна обстановка на пазара), като ЕСО ЕАД няма пряко влияние върху определените от регулаторната комисия цени, по които Дружеството е задължено да закупува разполагаемост за студен резерв за гарантиране сигурността на електропреносната система.

Лихвен риск е риск от неблагоприятни промени на лихвените ставки. Дружеството не е осчетоводявало финансови активи или пасиви с фиксирана или плаваща лихва по справедлива стойност отчитана през печалби или загуби в отчета за доходите, както и дружеството не е страна по деривативи като хеджиращи инструменти по модела за хеджиране на справедлива стойност или като спекулативни позиции. Следователно промяната на лихвените проценти към датата на баланса не предизвиква печалби или загуби.

6. ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ

Инвестиционната програма на дружеството за 2016 г. е изготвена и утвърдена с цел изпълнение на задачите на ЕСО ЕАД в следните основни направления:

- изпълнение на десетгодишния план за развитие на преносната мрежа;
- участието на дружеството в националния план за инвестиции;
- необходимост от поэтапна подмяна на електротехническо оборудване, транспортни средства и специализирана механизация в незадоволително техническо състояние с изтекъл експлоатационен ресурс;
- необходимост от подмяна на физически остарели апаратура, инструменти и компютърна техника;
- необходимост от закупуване на програмно-технически средства и информационни технологии и съответните лицензи, свързани с оперативното управление на ЕЕС и електроенергийния пазар;
- необходимост от инвестиционни дейности свързани с отделянето на дружеството от НЕК ЕАД и сертифицирането му като независим преносен оператор.

Източници на финансиране на Инвестиционната програма на ЕСО ЕАД са:

- собствени средства получени от амортизационни отчисления за дълготрайните активи на дружеството;
- привлечени средства получени чрез грантови споразумения по Международен фонд за отпускане на средства за извеждането от експлоатация на блокове в АЕЦ “Козлодуй” (KIDSF).
- привлечени средства по регламент 347 за обекти от общ европейски интерес.

Разчетът за изпълнение на обекти от Инвестиционната програма на ЕСО ЕАД за 2016 г., утвърден с Протокол № 20/17.12.2015 година, от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД е в размер на 102 260 хил. лв., а след актуализацията към 30.06.2016 година в размер на 101 500 хил. лв., в това число:

- финансиране със собствени средства - 97 476,0 хил. лв.

- финансиране с привлечени средства - 3 121,0 хил. лв.
- финансиране по договори за присъединяване - 903,0 хил. лв.

През отчетния период извършените разходи от ЕСО ЕАД са в размер на 90 740,1 хил. лв., които представляват 89,40% от разчета.

По значими инвестиционни обекти, по които се извършваха дейности през 2016 г. са:

проекти със собствено финансиране

- Ремонт чрез подмяна стълбове, проводници и МЗВ (стъпка в стъпка) ВЛ Химик/Нитрат
- Реконструкция на ВЛ 110kV Свобода от п/ст Камено до ст. №76 , като двоен с АСО 400
- Реконструкция на ВЛ 110 кV Чая за една тройка АСО 400 и OPGW
- Реконструкция на ВЛ 110 кV Преспа за една тройка АСО 400 и OPGW
- Реконструкция на ВЛ 110 кV Перперек

проекти от общ европейски интерес финансирани съгласно регламент 347 на Европейската комисия:

- ВЛ 400 kV „Пловдив – МИ“;
- ВЛ 400 kV МИ – Бургас;
- ВЛ 400 кV п/ст Добруджа - п/ст Бургас;

Най-голяма част от инвестиционните разходи са в двете основни направления електропроводи и подстанции.

Сравнителният анализ спрямо предходните 2014 и 2015 години показва значително увеличаване на инвестициите в електропроводи и намаление на инвестициите в подстанции.

Сериозен ръст бележат и инвестициите в сгради, поради закупуването на административна сграда за предприятието, в транспортни средства и от присъединяване на нови потребители.

Запазена е тенденцията за увеличение изпълнението на Инвестиционната програма спрямо разчета, което изпълнение е в рамките на 90%.

Високият процент на изпълнение се дължи на подобряване организацията на работа, добрата предварителна подготовка, планиране провеждането на обществените поръчки, навременната доставка на материалите и последващото изпълнение на обектите.

7. РЕМОНТНА ДЕЙНОСТ

В ремонтната програма на дружеството за 2016 г. са включени обекти, за които е необходимо извършването на ремонтни дейности за възстановяване на нормалното им техническо и експлоатационно състояние и гарантиране сигурността на електропреносната мрежа. Тези дейности са в следните основни направления:

- ремонт на електропроводи свързани с подмяна на стълбове, проводници и мълниезащитни въжета;
- подмяна на физически остарели и с изчерпан експлоатационен ресурс съоръжения;
- ремонт на силови трансформатори и автотрансформатори с цел подобряване на експлоатационния им живот;
- ремонт на мълниезащитни и заземителни инсталации за подобряване на условията за безопасна и безаварийна работа;
- ремонт строително - конструктивна част на подстанции чрез:
- подмяна на обрушени стоманобетонни портали с портали със стомано-решетъчни конструкции и саниране на портали и масичики;

- саниране на обрушени фундаменти на трансформатори, портали и масички.
- поддръжка на сградите на подстанции в нормално техническо и експлоатационно състояние;
- мерки за своевременно отстраняване на аварийни или предаварийни състояния на сградите и инсталациите;
- ремонт на сградния фонд със средна използваемост над 30 години;
- ремонт на физически остарели и с голяма аварийност транспортни средства и специализирана механизация;
- ремонт и подмяна на модули и елементи на апаратурата за АСДУ работеща в реално време.

Разчетът за изпълнение на обекти от Ремонтната програма на ЕСО ЕАД за 2016 г., утвърден с Протокол № 20/17.12.2015 година, от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД е в размер на 25 000 хил. лв. а след актуализацията към 30.06.2016 година в размер на 24 600 хил. лв., и е разпределен по дейности както следва:

- за дейност ПЕЕ – 23 458,0 хил. лв.;
- за дейност УЕЕС – 620,5 хил. лв.;
- за дейност ИИКТ – 252,0 хил. лв.;
- Аварийни ремонти – 269,5 хил. лв.;

През отчетния период извършените разходи от ЕСО ЕАД са в размер на 22 325,4 хил. лв, от които 353,0 хил. лв. за аварийни ремонти.

За планови ремонти извършените разходи са в размер на 21 972 хил. лв., което представлява 90,3 % от годишния разчет, в т.ч.:

- за дейност ПЕЕ – 21 351,2 хил. лв.;
- за дейност УЕЕС – 485,4 хил. лв.;
- за дейност ИИКТ – 135,9 хил. лв.;

8. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОФИЛАКТИКА И ПОДДРЪЖКА

Разчетът за изпълнение на обекти от програма Дейности по профилактика и поддръжка на ЕСО ЕАД за 2016 г., утвърден с Протокол № 20/17.12.2015 година, от заседание на Съвета на директорите на ЕСО ЕАД е в размер на 9 750 хил. лв.

Актуализирания разчет към 30.06.2015 г. се запазва в размер на 9 750 хил. лв. и е разпределен по дирекции както следва:

- за дейност ПЕЕ – 8 419,4 хил. лв.;
- за дейност УЕЕС – 1 140,3 хил. лв.;
- за дейност ИИКТ – 190,3 хил. лв.;

През отчетния период извършените разходи от ЕСО ЕАД са в размер на 8 452,7 хил. лв., което представлява 86,69% от годишния разчет, разпределени по дирекции, както следва:

- за дейност ПЕЕ – 7 120,8 хил. лв.;
- за дейност УЕЕС – 1 130,8 хил. лв.;
- за дейност ИИКТ - 201,1 хил. лв.;

9. ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ЕКОЛОГИЯТА

През 2016 година ЕСО ЕАД продължи да реализира екологична политика, насочена към намаляване на последствията от въздействията върху околната среда в резултат на своята

дейност. Дружеството осъществява дейността си при строго спазване на екологичните изисквания в съответствие с Българското законодателство и в съответствие с Директива 75/439/ЕЕС за изхвърлянето на отпадъчни масла в Р. България.

В изпълнение на Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти ПМС №32/27.12.2012 г., обн. ДВ, бр. 2/08.01..2013г, в системата на ЕСО ЕАД се генерират отпадък отработена белилна пръст.

Съгласно ЗУО ДВ. бр. 53/13.07.2012 г., чл.6 ,чл.7 и чл.8, както и във връзка с чл.35 притежателите на отпадъци са длъжни да предвидят необходимите финансови средства за изпълнение на своите задължения, определени в този закон. В изпълнение на горесцитираните законови разпоредби, ЕСО ЕАД е изразходвало средства за екология в размер на 61 хил. лв от заделените към 31.12.2015 г. и е начислило към 31.12.2016 г. провизия за екология за 183 хил. лв, като общо заделените средства за екология към края на отчетната 2016 год е 226 хил. лв.

10. ЗНАЧИМИ СЪБИТИЯ, НАСТЪПИЛИ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ

Значимите събития между датата на финансовия отчет и датата на одобрението му за публикуване са както следва:

- Въз основа на влязло в сила съдебно решение №1812/11.08.2015 по т.д. 554/2015 на САС и Определение №632/27.12.2016 по т.д. №53495/2015 ЕСО ЕАД е издало кредитни известия на Калиакра Уинд Пауър АД на стойност 741 642,67 лева и са заплатени съдебни разноски в общ размер на 46 200,41 лева.
- Подписана е спогодба с Еолика България ЕАД за уреждане окончателно на отношенията произтичащи или свързани с отмяна на решение № Ц-33/14.09.2012 на КЕВР.

В резултат от това:

- издадена е фактура на стойност 556 742,62 лева представляваща стойността на разходите за ЕСО ЕАД, свързани с отмяната на решение Ц-33/14.09.2012 г.
- ЕСО ЕАД е възстановило 603 538,85 лева – разликата между платените суми по решение Ц-33/14.09.2012 г. и договорените между страните стойност на разходите на ЕСО ЕАД, свързани с отмяната на това решение.
- След влизане в сила на определението за обезсилване на съдебните решения/одобряване на съдебната спогодба ЕСО възстанови 36 678,83 лева съдебни разноски.

11. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ

Действията в областта на научно-изследователската и развойна дейност на ЕСО ЕАД са насочени към разрешаването на актуални проблеми и перспективите за развитие на компанията. Основните задачи са свързани с управлението на електроенергийната система и информационните технологии.

За 2016 година за научна дейност са извършени общо разходи в размер на 151,034 хил. лв.


**ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
ИВАН ЙОТОВ**



Електроенергиен Системен Оператор ЕАД

Финансов отчет

за годината, приключваща на 31 декември 2016

С независим одиторски доклад

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР

До едноличния акционер на ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД

Доклад относно одита на индивидуалния финансов отчет

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД („Дружеството“), съдържащ отчета за финансовото състояние към 31 декември 2016 г. и отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, отчета за промените в собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, съдържащи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Дружеството към 31 декември 2016 г. и неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Дружеството в съответствие с Етичния кодекс на професионалните счетоводители на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на финансовия отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, изготвен от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване.

В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Допълнителни въпроси, които поставят за докладване Законът за счетоводството и Закона за публично предлагане на ценни книжа

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискванията по МОС, съгласно Указанията на професионалната организация на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС), издадени на 29.11.2016 г. и утвърдени от нейния Управителен съвет на 29.11.2016 г. Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становища относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството и в Закона за публичното предлагане на ценни книжа, приложими в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- а) Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, съответства на финансовия отчет.
- б) Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството и на чл. 100(н), ал. 7 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа.

Отговорности на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за финансовия отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с МСФО, приети от ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали длъжници се на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Дружеството или да преустанови дейността му, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление, носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Дружеството.

Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Дружеството.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Дружеството да преустанови функционирането си като действащо предприятие.
- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с ръководството и с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо, и свързаните с това предпазни мерки.

Сред въпросите, комуникирани с лицата, натоварени с общо управление, ние определяме тези въпроси, които са били с най-голяма значимост при одита на финансовия отчет за текущия период и които следователно са ключови одиторски въпроси. Ние описваме тези въпроси в нашия одиторски доклад, освен в случаите, в които закон или нормативна уредба възпрепятства публичното оповестяване на информация за този въпрос или когато, в изключително редки случаи, ние решим, че даден въпрос не следва да бъде комуникиран в нашия доклад, тъй като би могло разумно да се очаква, че неблагоприятните последици от това действие биха надвишили ползите от гледна точка на обществения интерес от тази комуникация.

Одиторско Дружество „ИсаОдит” ООД

Управител:

Изабела Джалъзова

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Изабела Джалъзова

Гр. София, България

Дата: 27 март 2017г.



Съдържание

Отчет за финансовото състояние.....	6
Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход	8
Отчет за промените в собствения капитал	10
Отчет за паричните потоци	12
Бележки към финансовия отчет.....	13

Отчет за финансовото състояние

В хиляди лева

	Бележка	31 декември 2016	31 декември 2015
Нетекущи активи			
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	13	2,246,268	2,260,583
Нематериални активи	14	5,355	5,450
Обща сума на нетекущите активи		2,251,623	2,266,033
Текущи активи			
Материални запаси	16	14,758	13,090
Търговски вземания и други вземания	17	82,944	118,238
Предплащания за текущи активи	18	779	783
Вземания от свързани предприятия	27,30	7,312	9,997
Данъци за възстановяване	18	3,098	248
Парични средства и парични еквиваленти	19,27	381,082	290,997
Обща сума на текущи активи		489,973	433,353
Общо активи		2,741,596	2,699,386

Бележките на страници 14 до 71 са неразделна част от този финансов отчет.



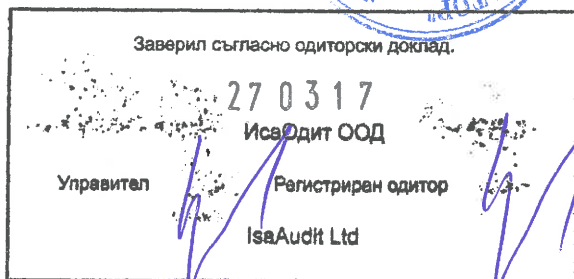
Отчет за финансовото състояние (продължение)

<i>В хиляди лева</i>	Бележка	31 декември 2016	31 декември 2015
Капитал и резерви			
Акционерен капитал	20	90,357	66,043
Резерви	20	392,812	388,695
Преоценъчен резерв	20	1,707,059	1,708,542
Допълнителни резерви ф. „Специален”	-	19,106	19,106
Неразпределена печалба/(загуба)	20	75,251	53,553
Обща сума на капитал и резерви		2,284,585	2,235,939
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Пасиви по отсрочени данъци	15	144,662	151,553
Отсрочени приходи	22	123,203	129,304
Отсрочено финансиране	23	80,716	77,367
Задължения за обезщетения при пенсиониране	21,34	15,685	14,597
Обща сума на нетекущи пасиви		364,266	372,821
Текущи пасиви			
Задължения към свързани предприятия	27,30	23,504	22,595
Аванси по присъединяване към ЕПМ	24	495	535
Търговски задължения	24,27	28,880	24,657
Други краткосрочни задължения	25	25,429	24,249
Задължения за данъци	26	4,854	1,879
Задължения за обезщетения при пенсиониране	21,34	1,304	1,386
Отсрочени финансиране	23	2,734	2,525
Отсрочени приходи	22	4,586	769
Провизии	-	959	12,031
Обща сума на текущи пасиви		92,745	90,626
Общо пасиви		457,011	463,447
Общо капитал и пасиви		2,741,596	2,699,386

Бележките на страници 14 до 71 са неразделна част от този финансов отчет.

Иван Йотов
Изпълнителен Директор

Жулиета Печеникова
Главен Счетоводител



Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход

За годината, приключваща на 31 декември

<i>В хиляди лева</i>	Бележка	2016	2015
Приходи от продажби	5	575,728	578,303
Други приходи от дейността	6	91,710	47,247
Всичко приходи		667,438	625,550
Коректив за разходи за придобиване на машини, имоти съоръжения и оборудване	-	15,413	7,473
Разходи за електрическа енергия на балансиращ пазар	5	(137,415)	(134,985)
Технологични разходи по преноса	5	(67,373)	(50,759)
Материали	7	(17,899)	(10,440)
Външни услуги	8	(54,829)	(49,596)
Разходи за закупена разполагаемост	5	(65,231)	(71,427)
Амортизации	13,14	(111,468)	(110,932)
Разходи за възнаграждения на наети лица	9	(79,993)	(79,120)
Разходи за социално осигуряване и надбавки	10	(49,899)	(50,490)
Разходи за фонд СЕС	11	(9,037)	-
Други разходи за дейността	11	(6,814)	(6,559)
Обезценка на вземания		(3,896)	
Промени в салдата на незавършено производство	-	(66)	135
Резултат от оперативна дейност		78,931	68,850
Печалба от продажба на нетекущи активи		57	-
Финансови приходи		3,607	1,949
Финансови разходи		(503)	(617)
Нетни финансови разходи	12	3,104	1,332
Печалба преди данъци		82,092	70,182
Приходи/(разходи) за данъци	15	(8,325)	(7,058)
Нетна загуба за периода		73,767	63,124

* виж бележка 33

Бележките на страници 14 до 71 са неразделна част от този финансов отчет.



Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (продължение)

За годината, приключваща на 31 декември

В хиляди лева

Бележка

2016

2015

Друг всеобхватен доход

Компоненти, които няма да бъдат впоследствие
реклафицирани в печалбата или загубата:

Преоценка на имоти, машини, съоръжения и
оборудване

13

-

280,037

Преоценки на задължение по план с дефинирани
доходи

15,21

(897)

(1,898)

Данъчни ефекти, свързани с тези компоненти

15

90

(27,814)

Друг всеобхватен доход за периода, нетно от
данъци

(807)

250,325

Общо всеобхватен доход за периода

72,960

313,449

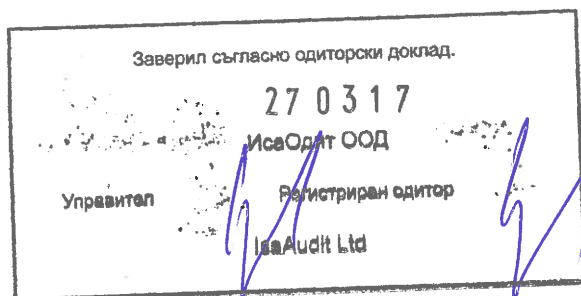
Бележките на страници 14 до 71 са неразделна част от този финансов отчет.

Иван Йотов
Изпълнителен директор



Жулиета Печеникова
Главен счетоводител

[Handwritten signature]



Отчет за промените в собствения капитал

За годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в хил. лв.

	Акционен капитал	Преоценъчни резерви	Законови резерви	Допълнителни резерви ф. "Специален"	Резерв от преоценки по план с дефинирани доходи	Други резерви	Неразпределена печалба/ (Непокрита загуба)	Общо собствен капитал
Салдо към 01.01.2015 г.	66,043	1,457,124	-	19,106	(2,499)	389,552	(6,835)	1,922,490
Увеличение (намаление) чрез прехвърляне между преоценъчни резерв и неразпределена печалба, нето от данъци	-	(615)	-	-	-	-	615	-
Други изменения в собствения капитал	-	-	1,963	-	-	-	(1,963)	-
Сделки със собствениците	-	(615)	1,963	-	-	-	(1,348)	-
Печалба за годината							63,124	63,124
Друг всеобхватен доход:								
Преценка на имоти, машини и съоръжения	-	280,037	-	-	-	-	-	280,037
Преоценки на нетния пасив по план с дефинирани доходи	-	-	-	-	(1,898)	-	-	(1,898)
Данък върху дохода, отнасящ се до компонентите на другия всеобхватен доход	-	(28,004)	-	-	189	-	-	(27,814)
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-	252,033	-	-	(1,709)	-	-	250,325
Общо всеобхватен доход за годината	-	252,033	-	-	(1,709)	-	63,124	313,449
Салдо към 31 декември 2015 г.	66,043	1,708,542	1,963	19,106	(4,208)	389,552	54,941	2,235,939

Бележките на страници 14 до 71 са неразделна част от този финансов отчет

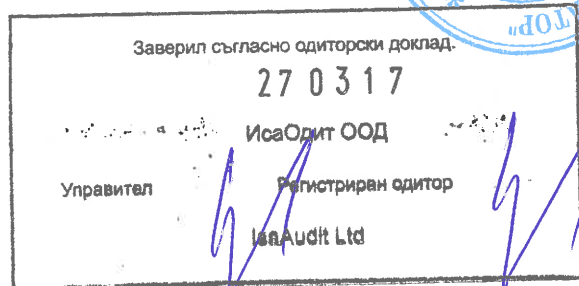


Отчет за промените в собствения капитал(продължение)
За годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в хил. лв.

	Акционер- ен капитал	Преоценъ- чни резерви	Законови резерви	Допълнител- ни резерви ф."Специа- лен"	Резерв от преоценки по план с дефинирани доходи	Други резерви	Неразпредел- ена печалба/ (Непокрита загуба)	Общо собствен капитал
Салдо към 01.01.2016 г.	66,043	1,708,542	1,963	19,106	(4,208)	389,552	54,941	2,235,939
Изплатени дивиденди	-	-	-	-	-	-	(24,314)	(24,314)
Увеличение на акционерния капитал	24,314	-	-	-	-	-	(24,314)	-
Други изменения в собствения капитал	-	(1,483)	6,312	-	-	-	(4,829)	-
Сделки със собствениците	24,314	(1,483)	6,312	-	-	-	(53,457)	(24,314)
Печалба за годината							73,767	73,767
Друг всеобхватен доход:								
Преоценки на нетния пасив по план с дефинирани доходи	-	-	-	-	(897)	-	-	(897)
Данък върху дохода, отнасящ се до компонентите на другия всеобхватен доход	-	-	-	-	90	-	-	90
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-	-	-	-	(807)	-	-	(807)
Общо всеобхватен доход за годината	-	252 033	-	-	(807)	-	73,767	72,960
Салдо към 31 декември 2016 г.	90,357	1,707,059	8,275	19,106	(5,015)	389 552	75,251	2,284,585

Бележките на страници 9 до 63 са неразделна част от този финансов отчет
Иван Йотов
Изпълнителен директор
Жулиета Печеникова
Главен счетоводител



Отчет за паричните потоци

За годината, приключваща на 31 декември

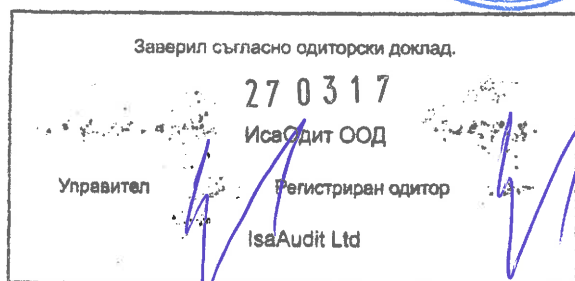
В хиляди лева	Бел.	31 декември 2016	31 декември 2015
Парични потоци от оперативна дейност			
Парични постъпления от клиенти, в т.ч.:		785,037	705,320
парични постъпления от свързани лица – група БЕХ		46,231	9,909
Парични плащания на доставчици, в т.ч.:		(404,149)	(326,325)
парични плащания към свързани лица – група БЕХ		(218,634)	(135,345)
Парични плащания на персонал		(129,904)	(127,956)
Плащания за корпоративен данък		(18,270)	(5,066)
Плащания за други данъци и такси		(38,685)	(41,932)
Нетен паричен поток от оперативна дейност		194,029	204,041
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Закупуване на имоти, машини, съоръжения и оборудване		(83,324)	(34,310)
Постъпления от продажба на машини, съоръжения и оборудване		90	7
Получени лихви		3,604	1,945
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност		(79,630)	(32,358)
Парично потоци от финансова дейност			
Изплатени дивиденди		(24,314)	-
Нетен паричен поток от финансова дейност		(24,314)	-
Нетна промяна в пари и парични еквиваленти		90,085	171,683
Парични средства и еквиваленти в началото на годината		290,997	119,314
Парични средства и еквиваленти в края на годината	19	381,082	290,997

Бележките на страници 9 до 63 са неразделна част от този финансов отчет.

Иван Йотов
Изпълнителен Директор



Жулиета Печеникова
Главен Счетоводител



Бележки към финансовия отчет

1. Статут и предмет на дейност	14
2. База за изготвяне	18
3. Функционална валута и валута на представяне	18
4. Използване на приблизителни оценки и преценки	18
5. Приходи	20
6. Други приходи от дейността	22
7. Разходи за материали	23
8. Разходи за външни услуги	23
9. Разходи за възнаграждения на наети лица	23
10. Разходи за социално осигуряване и надбавки	24
11. Други разходи	24
12. Финансови приходи и разходи	25
13. Имоти, машини, съоръжения и оборудване	26
14. Нематериални активи	30
15. Данъци	31
16. Материални запаси	34
17. Търговски вземания	34
18. Други вземания	35
19. Пари и парични еквиваленти	35
20. Капитал и резерви	36
21. Доходи на наети лица	37
22. Приходи за бъдещи периоди	40
23. Приходи от отсрочено финансиране	41
24. Търговски и други задължения	42
25. Други задължения	42
26. Задължения за данъци	42
27. Финансови инструменти	43
28. Оперативен лизинг	51
29. Условни задължения	52
30. Свързани лица	52
31. Събития след датата на отчетния период	59
32. База за измерване	60
33. Промени в счетоводните политики	60
34. Значими счетоводни политики	61
35. Нови стандарти и разяснения, които все още не са приложени	70
36. Финансов обзор от ръководството	70

Бележки към финансовия отчет**1. Статут и предмет на дейност**

Основните приоритети в дейността на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) и през 2016 г. бяха насочени към изпълнение на лицензионните си задължения, за осигуряване на оперативната надеждност на електроенергийната система по отношение на баланса на мощности и на адекватността на мрежата. С оглед изпълнение на тези си задължения, в дружеството бяха направени прогнози за потреблението и за необходимите генериращи мощности за неговото покриване в страната и в Региона в съответствие с изискванията за надеждна работа на системата.

През 2016 г. дружеството осъществяваше дейността си в условията на регулирани цени за достъп до електропреносната мрежа, за пренос през електропреносната мрежа, разполагаемост за студен резерв и разполагаемост за допълнителни (спомагателни) услуги.

„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД е регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията, ЕИК 175201304, със седалище и адрес на управление гр. София, район Витоша, бул. „Цар Борис III“ № 201. Дружеството е учредено за неопределен срок. Регистрирано е по Закона за данък върху добавената стойност.

Едноличен собственик на капитала на дружеството до 05.07.2013 г. е НЕК ЕАД, регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 000649348, след тази дата едноличен собственик на капитала е „Български енергиен холдинг“ ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560.

Органите на управление са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет.

Правата на едноличния собственик на капитала до 05.07.2013 г. се упражняват от Съвета на директорите на НЕК ЕАД, след тази дата – от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

Надзорният съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД се състои от 3 до 7 лица.

Членовете на Надзорния съвет се избират и освобождават от едноличния собственик на капитала, като за избора им се уведомява Комисията за енергийно и водно регулиране. Членовете на Надзорния съвет се избират за срок от 5 години, а на първия Надзорен съвет – за срок от 3 години.

Управителният съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД е в състав от 3 до 9 члена, които се избират и освобождават от Надзорния съвет. Решенията на Надзорния съвет за избор, както и информацията за условията, при които съответният член е избран, включително продължителността на мандата му и определеното му възнаграждение, съответно решенията за предсрочно освобождаване на членовете на Управителния съвет се изпращат на Комисията за енергийно и водно регулиране. Членовете на Управителния съвет се избират за срок от 5 години, а на първия Управителен съвет – за срок от 3 години.

Капитал

ЕСО ЕАД е с капитал 90 356 823 (деветдесет милиона триста петдесет и шест хиляди осемстотин двадесет и три) лева, разпределен в 90 356 823 (деветдесет милиона триста петдесет и шест хиляди осемстотин двадесет и три)) поименни акции с номинална стойност 1 лев всяка една. Капиталът е изцяло записан и внесен, както следва:

- 57 847 195 (петдесет и седем милиона осемстотин четиридесет и седем хиляди сто деветдесет и пет) лв. - непаришна вноска – недвижими имоти и активи;
- 2 482 167 два милиона четиристотин осемдесет и две хиляди сто шестдесет и седем) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2008 г.;
- 5 660 561 (пет милиона шестстотин и шестдесет хиляди петстотин шестдесет и един) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2010 г.;
- 52 600 (петдесет и две хиляди и шестстотин) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2011 г.;

Бележки към финансовия отчет

- 24 314 300 (двадесет и четири милиона триста и четиринадесет хиляди и триста) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2015г.

Предмет на дейност

Предметът на дейност на ЕСО е регламентиран със Закона за енергетиката. Основните дейности са:

- пренос на електрическа енергия, подлежаща на лицензиране от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) по Закона за енергетиката (ЗЕ). Лицензия № Л-419-04/18.12.2013г. е издадена на ЕСО ЕАД с Решение № Р-205 от 18.12.2013г. от КЕВР на основание чл.39, ал.1, т.2 във връзка с чл.51, ал.1, т.1 и чл.52, ал.1 и ал.2 от ЗЕ за срок от 35 години;
- единно оперативнo планиране, координиране и управление на електроенергийната система на Република България;
- предоставяне и управление на достъпа на трети страни на недискриминационна основа между ползвателите на електропреносната мрежа или група от ползватели на мрежата;
- осъществяване на съвместната работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на други страни, съгласуваното развитие и оперативната съвместимост на електропреносната мрежа с взаимосвързани електропреносни мрежи;
- разширение, реконструкция, модернизация, експлоатация, поддръжка и осигуряване на надлежното функциониране на електропреносната мрежа, включително наличието на всички необходими допълнителни услуги, поддръжане и развитие на спомагателни мрежи, ремонтни дейности и услуги в областта на енергетиката;

Всички електроенергийни обекти на територията на страната са свързани и функционират в единна електроенергийна система с общ режим на работа и с непрекъснат процес на производство, преобразуване, пренос, разпределение и потребление на електрическа енергия.

ЕСО ЕАД е пълноправен член на Европейската мрежа на системните оператори за пренос на електричество (ENTSO-E) и осъществява синхронната работа с останалите ЕЕС от Европа в съответствие с "Operation Handbook" на ENTSO-E въз основа на принципите на взаимната изгода, солидарност и взаимна помощ при аварийни ситуации за гарантиране на сигурно, качествено и ефективно снабдяването на потребителите с електрическа енергия.

1. Оперативно управление на ЕЕС

Оперативното управление на ЕЕС включва:

- регулиране на честотата и обменните мощности;
- регулиране на напреженията в преносната мрежа;
- оперативни превключвания за промяна конфигурацията на електрическата мрежа;
- координация на паралелната работа на ЕЕС на България с другите ЕЕС от електроенергийното обединение на ENTSO-E;
- противоаварийно управление на ЕЕС;
- възстановяване на устойчивата паралелна работа на ЕЕС след системни аварии;
- осигуряване равнопоставеност на ползвателите при достъпа им до преносната мрежа, като се спазват изискванията за качество на електрическата енергия;
- администриране на сделките с електрическа енергия, които се сключват по регулирани и свободно договорени цени;
- администриране на пазар на балансираща енергия.

Бележки към финансовия отчет

- За изпълнение на посочените по-горе системни услуги, се организира предоставянето на допълнителни услуги от ползвателите на електропреносната мрежа;
- резерв за първично регулиране на честотата;
- резерв за вторично регулиране на честотата и обменните мощности;
- въртящ и студен резерв за третично регулиране.

2. Администриране /управление/ на пазара на електрическа енергия

Създаването на конкурентен пазар на електрическа енергия и поетапното му въвеждане изисква системния оператор да извърши редица допълнителни дейности към дейностите по управление на електроенергийната система и поддържане и развитие на мрежата. В условията на пазарна среда търговските взаимоотношения се характеризират с голямо разнообразие, необходимост от почасово договаряне на покупките и продажбите на електрическа енергия, балансиране на участниците и регламентиране на правила за работа на пазара на балансираща енергия.

Основни пазарни сегменти:

- Пазар на електрическа енергия

През 2015 г. ЕСО ЕАД продължи успешното администриране на почасовия пазар на всички сделки с електрическа енергия, както и прилагането на еднакви условия за балансиране на стандартните, специални и комбинирани балансиращи групи.

Регистрираните търговски данни (количества и стойности) за 2015 г. от почасовия пазар на електрическа енергия, представляват първите отчетни данни за ЕСО ЕАД за пълна отчетна/финансова година, което е съществено обстоятелство за дейността на дружеството.

- Пазар на балансираща електрическа енергия.

Пазарът на балансираща електрическа енергия е организиран на пазарен принцип, като доставчици на балансираща енергия са всички производители с регулируеми агрегати. Цената на балансиращата енергия се определя съгласно методика регламентирана в Правилата за търговия с електрическа енергия, както и решение Ц-26/19.12.2014 на ДКЕВР (сега КЕВР) относно определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия в сила от 01.01.2015 г.

- Пазар на допълнителни услуги в т.ч. на студен резерв.

Ползвателите на мрежата, които предоставят допълнителни услуги, в т.ч. студен резерв, гарантират изпълнението на задълженията на Системния оператор за управление на електроенергийната система. ЕСО ЕАД сключи договори с доставчиците на балансираща енергия за достъп, предоставяне на допълнителни услуги и участие в пазара на балансираща енергия и поддържа регистър на сайта си за активните доставчици на балансираща енергия от първично, вторично, третично регулиране и от активирани блокове от студен резерв.

За обезпечаване на студения резерв и в изпълнение на Заповед. на Министъра на икономиката ЕСО ЕАД провежда търгове за закупуване на разполагаемост за студен резерв, необходим за сигурното функциониране на електроенергийната система.

- Търгове за предоставяне на преносна способност за търговски обмени.

Регламент № 714/2009 на Европейския съюз предвижда системните оператори да прилагат пазарни подходи при управление на претоварванията по междусистемните си сечения, да публикуват разполагаемите преносни способности (капацитети) и да ги разпределят на годишна, месечна и дневна база по прозрачен и недискриминационен начин.

3. Задължения на ЕСО ЕАД по експлоатация, поддръжка и развитие на електропреносната мрежа

Отчетна 2015 г. е първата пълна година, през която ЕСО ЕАД изпълнява задълженията си в качеството си на собственик на електропреносната мрежа, а именно експлоатира, поддържа и развива електропреносната

Бележки към финансовия отчет

мрежа в съответствие с изискванията по лицензията, ЗЕ и другите приложими подзаконови и административни актове като:

- използва съоръжения, уредби и оборудване с необходимото качество, които отговарят на техническите изисквания, приложимите стандарти, правилата и нормите за безопасност;
- спазва националните стандарти, стандартите на Европейския съюз и други международни стандарти, одобрени за прилагане в република България, както и всички други технически правила и норми, определени от компетентните органи;
- поддържа и развива спомагателните мрежи и тяхното сигурно и ефективно функциониране;

4. Стратегия – действия, намерения, поведение

Целите и задачите на дружеството са в съответствие с националните нормативни актове и актове на Европейския съюз, както и с административните актове на КЕВР и , МЕ които регламентират дейността на електроенергийния системен оператор.

Те са в съответствие и със стратегическите и оперативни цели на БЕХ ЕАД:

- повишаване на сигурността на енергийните доставки;
- повишаване на инвестиционната привлекателност на българския енергиен сектор;
- прозрачност и добри управленски практики;
- повишаване на ефективността на дейността;
- увеличаване на инвестиционния потенциал;
- повишаване качеството на човешките ресурси;
- поддържането на обектите и съоръженията на преносната мрежа в съответствие с техническите изисквания и за гарантиране на надеждно функциониране на преносната мрежа.

През 2015 г. приключи откритото производство от 2014 г. по сертифициране на ЕСО ЕАД като независим оператор на електропреносната мрежа, представляващо стратегическа цел за дейността на дружеството. С Решение С-7/05.11.2015 г. на КЕВР на основание чл. 10, пар. 1 и 2 от Директива 2009/72/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО, чл. 21, ал. 1, т. 27, чл. 81а, ал. 6 от ЗЕ, както и чл. 96, ал. 3 от Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката, се определя като независим преносен оператор на електропреносната система на РБ ЕСО ЕАД. Издаден е сертификат на ЕСО ЕАД за независимост на оператора на електропреносната мрежа.

5. Значими събития за ЕСО ЕАД във връзка с упражняване на лицензионната си дейност:

За първи път ЕСО ЕАД е одобрен за получаване на безвъзмездно финансиране със средства от европейския финансов „Механизъм за свързване на Европа“ (МСЕ) за изграждане на проект от общ интерес „Нов електропровод 400 kV от п/ст „Марица изток“ до п/ст „Бургас“. Общата стойност на проекта е 57,99 млн. евро, от които размера на безвъзмездното финансиране е 50% или до 28,99 млн. Евро., дейностите по проекта стартират на 01.01.2016 г. и приключват 01.07.2021 г.

През 2015 г. са одобрени десет инвестиционни проекта за отговарящи на изискванията на наредбата за Националния план за инвестиции 2013 г. – 2020 г. (НПИ) и след преизчисляване на максималния размер на помощ спрямо референтната цена на тон емисии на парникови газове на ЕСО ЕАД са възстановени 20,79 млн. евро (66.7%) или максималния размер, съгласно условията на Наредбата за НПИ.

През 2016 г. продължиха активните действия за уреждане на финансовите взаимоотношения с ВЕИ производителите във връзка с отмяната на решение № Ц-33/14.09.2012г. на ДКЕВР, като се сезираха регулатора и МЕ. Въз основа на становище на Министъра на енергетиката и протоколни решения на Управителния съвет и на Надзорен съвет на ЕСО ЕАД бяха проведени преговори и сключени споразумения

Бележки към финансовия отчет

с ВЕИ производители, присъединени към електропреносната мрежа. Сключените споразумения уреждат окончателно финансовите отношения между страните, произтичащи или свързани с отмяната на решение № Ц-33/14.09.2012 г. на ДКЕВР, като резултат, към 31.12.2016 г.:

- са издадени фактури на обща стойност 550 742,74 лева;
- са възстановени на ВЕИ производители суми в размер на 17 480 045,33 лева.

2. База за изготвяне

Този финансов отчет е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския Съюз (ЕС).

Финансовият отчет е одобрен за издаване от Управителния и Надзорния съвет на ЕСО ЕАД на 23 март 2017 г.

Детайлна информация за счетоводните политики на Дружеството, включително промени, са оповестени в бележки 33-35.

- а) Финансовият отчет е изготвен на принципа на действащо предприятие, който допуска че Дружеството ще може адекватно да посреща и да погасява задълженията си в нормалния ход на дейността по отчетените стойности във финансовия отчет. Дружеството оперира в регулирана среда, има издадена лицензия за срок от 35 години за извършване на “пренос на електрическа енергия”, с права и задължения за дейността координатор на “специална балансираща група” ефективна от 04.02.2014 г. В тази връзка ръководството на Дружеството е предприело мерки да обоснове и защити ценови равнища пред ДКЕВР по лицензионната си дейност, така че да има адекватни ресурси да продължи своето оперативно съществуване в обозримото бъдеще.

3. Функционална валута и валута на представяне

Този финансов отчет е представен в Български лева (BGN), която е функционалната валута на Дружеството. Цялата финансова информация представена в лева е закръглена до хиляда, освен когато е посочено друго.

4. Използване на приблизителни оценки и преценки

При изготвянето на този финансов отчет, ръководството е направило преценки, приблизителни оценки и допускания, които влияят на прилагането на счетоводните политики на Дружеството и на отчетените суми на активите и пасивите, приходите и разходите. Реалният резултат може да бъде различен от тези приблизителни оценки.

Приблизителните оценки и основните допускания се преразглеждат текущо. Преразглеждането на приблизителните оценки се признава проспективно.

(а) Преценки

Информация за критични преценки, направени при прилагане на счетоводните политики, които имат най-значителен ефект върху признатите суми във финансовия отчет, се съдържа в следните бележки:

- Бележка 28 – класификация на лизинга.
- Бележка 16 – Оповестяваща материални запаси;
- Бележка 17 - Оповестяваща търговски вземания.

(б) Несигурност в допусканията и оценките

Информация за несигурност в допусканията и оценките, за които има значителен риск да доведат до съществени корекции в следващата финансова година, се съдържа в следните бележки:

- Бележка 21 – измерване на доходи на наети лица
- Бележка 29 – условни задължения.

Бележки към финансовия отчет***Справедливи стойности***

Някои от счетоводните политики и оповестявания на Дружеството изискват оценка на справедливи стойности за финансови и за не-финансови активи и пасиви.

Значими въпроси, свързани с оценките, се докладват на Одит комитета на Дружеството.

Когато оценява справедливата стойност на актив или пасив, Дружеството използва наблюдаеми данни, доколкото е възможно. Справедливите стойности се категоризират в различни нива в йерархията на справедливите стойности на базата на входящите данни в техниките за оценка, както следва:

- Ниво 1: котираны цени (некоригирани) на активни пазари за сходни активи или пасиви.
- Ниво 2: входящи данни различни от котираны цени, включени в Ниво 1, които, пряко (т.е. като цени) или косвено (т.е. получени от цени), са достъпни за наблюдаване за актива или пасива.
- Ниво 3: входящи данни за актива или пасива, които не са базирани на наблюдаеми пазарни данни (ненаблюдаеми входящи данни).

Ако входящите данни, използвани за оценка на справедливата стойност на актива или пасива, могат да се категоризират в различни нива от йерархията на справедливите стойности, тогава оценката на справедливата стойност се категоризира в нейната цялост в това ниво от йерархията на справедливите стойности, чиято входяща информация е от значение за цялостната оценка.

Повече информация за допусканията, направени при оценка на справедливите стойности, е включена в следните бележки:

- Бележка 13 – Имоти, машини и съоръжения
- Бележка 27 – Финансови инструменти.

Бележки към финансовия отчет

5. Приходи

Виж счетоводна политика в Бележки 34(а)

В хиляди лева	2016	2015
Приходи от управление на електроенергийната система	287,750	281,463
Приходи от експлоатация и поддръжка на електропреносната мрежа	<u>287,978</u>	<u>296,840</u>
	575,728	578,303
5(а) Управление на електроенергийната система		
В хиляди лева	2016	2015
Приходи от достъп до преносната мрежа	65,473	67,600
Приходи от междуоператорско компенсиране за изп. на преносните мрежи	5,258	4,254
Приходи от предоставено търговско право за пренос	42,030	40,254
Приходи от продажба на електр. енергия от балансиращ пазар	<u>174,989</u>	<u>169,355</u>
Приходи от управление на електроенергийната система	287,750	281,463
Разходи по издръжка на дейност управление на електроенергийната система	(29,216)	(24,578)
Междуоператорско компенсиране за използване на преносните мрежи	(1,228)	(5,118)
Отчетна стойност на ел. енергия за балансиращ пазар	(137,415)	(134,985)
Отчетна стойност на закупена разполагаемост за студен резерв и допълнителни услуги, в т.ч.	<u>(65,231)</u>	<u>(71,427)</u>
студен резерв	(40,372)	(41,094)
третично регулиране от ВЕЦ	(-)	(-)
резерв допълнителни услуги	(24,859)	(30,333)
Разходи за закупена разполагаемост за системни услуги, в т.ч.	<u>(-)</u>	<u>(-)</u>
вторично регулиране от ТЕЦ	(-)	(-)
първично регулиране от ТЕЦ	(-)	(-)
други услуги от ТЕЦ	(-)	(-)
Разходи по управление на електроенергийната система	(233,090)	(236,108)
Брутна печалба/(загуба) от дейност управление на електроенергийната система	54,659	45,355

Приходи от достъп до преносната мрежа

Всички потребители или снабдители в т.ч. разпределителни предприятия, присъединени към електропреносната мрежа от една страна и производители и търговци, които са продавачи по „външен график“, сключват договори с ЕСО ЕАД за достъп до електропреносната мрежа и заплащат цена за достъп, която се регулира от КЕВР. Приходите от цена достъп без достъп ВЕИ за отчетените количества 39 238 476 MW*h (2015 : 42 872 905 MW*h) възлиза на 45 102 хил.лв (2015: 55 040 хил. лв.). Отчетените приходи от достъп от ВЕИ за 2016 година възлизат на 20 371 хил. лв. (за 2015 година: 12 560 хил. лв.).

Бележки към финансовия отчет**5. Приходи (продължение)****5 (а) Управление на електроенергийната система (продължение)***Приходи от предоставено търговско право за пренос*

В съответствие с многостранното споразумение за междуоператорско компенсиране за разходите и в резултат на приемането на трансгранични потоци електроенергия през 2016 г. е признат приход за Дружеството на обща стойност 42,030 хил. лв (2015 г.: 40,254 хил. лв).

С Протокол № 71-2013 от 11.12.2013г. Съветът на директорите на „Български енергиен холдинг“ ЕАД (БЕХ ЕАД), в качеството му на едноличен собственик на капитала на НЕК ЕАД и ЕСО ЕАД е взето решение за преобразуване чрез отделяне на имуществото на НЕК ЕАД, свързано с дейността „пренос на електрическа енергия“ и преминаването му към ЕСО ЕАД, като Решението за преобразуване е вписано в търговския регистър на 04.02.2014г. От датата на вписване на преобразуването е в сила и Лиценз № Л-419-04/18.12.2013 г. за пренос на електрическа енергия, който ЕСО ЕАД притежава.

Притежавайки лиценза за пренос на електрическа енергия и активите от електроенергийната система, ЕСО ЕАД е длъжно да прилага изискванията на Регламент (ЕО) №714/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година. Съгласно т. 6, чл. 16 от същия всички приходи от разпределението на междусистемните електропроводи се използват за следните цели:

а)гарантиране на действителната наличност на разпределения капацитет; и/или

б)поддържане или увеличаване на междусистемните капацитети чрез мрежови инвестиции, по-специално в нови междусистемни електропроводи.

Ако приходите не могат да бъдат използвани ефективно за целите, посочени в първа алинея, букви а) и/или б), те може да бъдат използвани при условие одобрението на регулаторните органи на съответните държави-членки до максимална сума, която се определя от тези регулаторни органи като приход, който се взема предвид от регулаторните органи при одобряване на методиката за изчисляване на мрежовите тарифи и/или фиксирането на мрежовите тарифи.

През 2016 г. в ГФО на ЕСО ЕАД е заделена сума в кредита на сметка 755 Специален резерв, съгласно Регламент 714/2009 в размер на 61,167 хил.лв. от постъпленията за ТПП през 2016 г. и по дебита на същата сметка са осчетоводени 42,030 хил.лв. за покриване на разходите за намаляване на цената достъп.

Продажба на електрическа енергия от балансиращ пазар

От 01 юни 2014 г. е въведен почасов пазар по всички сделки с електрическа енергия. Общият енергиен недостиг и общият енергиен излишък спрямо 2013 г. нарастват значително, поради стартиране на балансиращия пазар и балансиране на всички участници в рамките на балансиращите групи.

Общият енергиен недостиг за 2016 г. е в размер на 980 322 MWh спрямо 968 079 MWh през 2015 г., като общото задължение на търговските участници към ЕСО за реализирания енергиен недостиг възлиза на 175 069 853 лв, без ДДС.

Енергията за покриване на енергийния излишък през 2016 г. е 1 144 163 MWh спрямо 1 462 416 MWh през 2015 г. като общото задължение на ЕСО към търговските участници за реализирания енергиен излишък възлиза на 13 085 489 лв, без ДДС.

Бележки към финансовия отчет

5. Приходи (продължение)

5(б) Пренос, експлоатация и поддръжка на електропреносната мрежа

<i>В хиляди лева</i>	2016	2015
Приходи от пренос на електрическа енергия през ЕПМ	287,979	296,840
Технологични разходи	(67,373)	(50,579)
Разходи по издръжка на дейност пренос	(303,284)	(269,832)
Брутна печалба/загуба на дейност пренос	(82,678)	(23,751)
Обща брутна печалба/загуба от УЕС и ЕПМ	(28,019)	21,604

6. Други приходи от дейността

<i>В хиляди лева</i>	2016	2015
Приходи от реактивна енергия	22,004	25,967
Приходи от неустойки по неизпълнение на договорни задължения	5,854	4,599
Приходи от финансираня	2,819	4,159
Приходи от такса у-ие, тръжна документация, надлим.тел.разходи	1,752	2,072
Приходи от наеми и други услуги	39,549	5,997
Приходи от спомагателни дейности	3,488	4,406
Приходи от излишъци и ликвидация на машини и съоръжения	94	47
Приходи от наем на оптични влакна	26	
Приходи от Регламент 714 на ЕС	16,124	
	91,710	47,247

Инвестиционната стойност в размер на 95 950 хил. лв. на средствата, вложени в увеличаване на междусистемните капацитети и нови междусистемни електропроводи по обекти, въведени в експлоатация за периода от 2011 до 2014 година са както следва:

- ВЛ 400 kV Вежен от п/ст Пловдив до п/ст Златица
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Варна 400/220 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Добруджа 400/220/110 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст София запад 400/110 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Червена могила 400/110 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Благоевград 400/110 kV

След съгласуване на регионолания инвестиционен план с десет годишния план за развитие на мрежата, който бе публикуван в края на 2016 година в съответствие с изискванията на Регламент №714/2009 година възникнаха условията за признаване на приход във финансовия отчет за 2016 година на стойност 16 124 хил. лв. в това число за периода от 2011 до 2015 година – 12 255 хил. лв. Стойността на прихода по Регламент 714/2009 година е определен в съответствие със Счетоводна политика на дружеството и МСС 18 „Приходи“ и е изчислен на база полезния живот на изградените нови междусистемни електропроводи, със средства от специалния резерв, по Регламент 714/2009” за периода от 2011-2016 година.

Бележки към финансовия отчет

7. Разходи за материали

Виж счетоводна политика в Бележка 34(е)

В хиляди лева

	2016	2015
Разходи за течни горива и смазочни материали	(1,514)	(1,967)
Разходи за резервни части	(3,687)	(3,101)
Разходи за основни материали	(4,936)	(3,130)
Разходи за работно облекло	(649)	(369)
Разходи за инструменти и инвентар	(259)	(370)
Разходи материали охрана на труда	(617)	(521)
Разходи за други материали	(58)	(55)
Разходи за канцеларски материали и консумативи	(275)	(329)
Разходи за придобиване на нетекущи активи по стопански начин	(5,904)	(597)
	(17,899)	(10,440)

8. Разходи за външни услуги

В хиляди лева

	2016	2015
Разходи за ремонти	(19,177)	(11,481)
Разходи за наеми	(606)	(685)
Разходи за охрана обекти	(7,035)	(5,510)
Разходи за съобщителни услуги	(551)	(718)
Разходи за отопление и осветление	(1,077)	(1,223)
Разходи за застраховки	(19,109)	(20,137)
Разходи за абонаментно поддържане на техника	(369)	(395)
Разходи за информационни услуги	(1,480)	(1,131)
Разходи за други външни услуги	(3,520)	(2,538)
Разходи за независим финансов одит	(27)	(30)
Разходи за данъци и такси	(650)	(630)
Разходи за трансграничен капацитет	(1,228)	(5,118)
	(54,829)	(49,596)

9. Разходи за възнаграждения на наети лица

Виж счетоводна политика в Бележка 34(г)

В хиляди лева

	Бел.	2016	2015
Заплати и възнаграждения		(79,746)	(78,766)
Разходи свързани с планове за дефинирани доходи	21	(15)	(6)
Разходи за начислен неизползван платен годишен отпуск		(232)	(348)
		(79,993)	(79,120)

Бележки към финансовия отчет

10. Разходи за социално осигуряване и надбавки

<i>В хиляди лева</i>	2016	2015
Пенсионни и здравни вноски	(17,476)	(17,290)
ТЗПБ, ПКБ	(1,298)	(1,267)
Социални разходи, надбавки и помощи персонал	(29,033)	(29,025)
Разходи за допълнително здравно осигуряване	(74)	(896)
Разходи за допълнително доброволно пенсионно осигуряване	(2,018)	(2,012)
	(49,899)	(50,490)

11. Други разходи

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	2016	2015
Разходи за командировки		(845)	(867)
Еднократни данъци		(37)	(43)
Разходи за обучение и квалификация		(393)	(121)
Разходи за дарения		(132)	(155)
Разходи за местни данъци и такси		(1,263)	(1,329)
Загуба от обезценка на търговски вземания	27	-	(9)
Загуба от обезценка на материални запаси	16	(24)	-
Обезценка на дълготрайни активи		-	(208)
Обезценка на финансови активи	18	(3,873)	(1,091)
Отчетна стойност на продадени активи			(254)
Разходи фонд Сигурност на ЕЕС		(9,037)	
Разходи за научна дейност		(151)	
Други разходи		(3,992)	(2,482)
		(19,747)	(6,559)

Други разходи

Други разходи за 2016 г. в размер на 3,992 хил.лв, които включват 842 хил. лв разходи за брак на дълготрайни активи, в това число от отписани активи в процес на изграждане, разходи за брак на материални запаси на стойност 799 хил.лв., разходи за членски внос в членски внос ENTSO-E, HTCEB и Камара на инженерите в инвестиционното проектиране на стойност 656 хил. лв., разходи на стойност 750 хил. лв. за изплатени суми на ГЕН-И решение на ВАД № 7/2016г., АС при БТПП във връзка с платени добавки за цена пренос на НЕК ЕАД за периода: 05.07.2013-31.07.2013 година. Разходи за представителни цели, делегации и международни прояви- 188 хил. лв. Отписани съдебни вземания по ТД № 5468/2014г от ЕЙ И ЕС ГЕО ЕНЕРДЖИ на стойност 134 хил. лв. Обещетения по дело САС №1288/ 21.06.2016 година на стойност 205 хил. лв. Обещетения по граждански дела на стойност 147 хил. лв. и 271 хил. лв. други.

Бележки към финансовия отчет

11. Други разходи (продължение)

Други разходи за 2015 г. в размер на 2,482 хил.лв, които включват 579 хил. лв разходи за брак на дълготрайни активи, материални запаси и отписани липси без вина на МОЛ, 595 хил.лв изплатена присъдена сума на „ПОЛИМЕРИ“ АД по ТД 518/2014г. на СГС, с влязло в сила съдебно решение №1219/23.07.2014 г. и тристранно споразумение от 16.10.2015 г., 15 хил. лв изплатени съдебни разноски на ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЕАД, съгласно определение №884/17.11.2015г. на КЗК, 88 хил.лв изплатена сума по изпълнителни листа ГД №158/2014г. и ГД №70718/2011г., 117 хил. лв.- изплатена сума по ИД по описа на ЧСИ по ТД №554/2015г. на САС, в полза на „КАЛИАКРА УИНД ПАУЪР“ АД, 13 хил. лв.- отписани присъдени вземания съгласно протокол на УС на ЕСО ЕАД, 44 хил. лв.- изплатена сума за обезщетения от нанесени щети при ремонти на съоръжения, 37 хил.лв.-корекция достъп ВЕИ за неплатени суми от 2012г. съгласно споразумение от м.11.2015г. с БАД ГРАНИТОИД АД, 63 хил.лв.-неустойка по договор №ТС 2653223/2007г. и решение на арбитражен съд при БТПП по дело 118/2014г. заведено от СТАРТ ИНЖЕНЕРИНГ, 649 хил.лв.-членски внос ENTSO-E, НТСЕБ и Камара на инженерите в инвестиционното проектиране, 129 хил.лв – разходи за представителни цели, делегации и международни прояви и 108 хил. лв – провизия за екология за 2016г.

12. Финансови приходи и разходи

Виж счетоводна политика в Бележки 34(б)

Признати в печалби и загуби

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	2016	2015
Лихви по разплащателни сметки		721	776
Лихви по депозитни сметки		2,883	1,169
Приходи от курсови разлики (нетно)		3	4
Финансови приходи		3,607	1,949
Разходи за лихви от задължения за обезщетения за пенсиониране	21	(20)	(25)
Разходи за лихви		(437)	(277)
Нетна загуба от валутни курсови разлики		(14)	(315)
Банкови такси		(32)	()
Финансови разходи		(503)	(617)
Нетни финансови разходи/приходи признати в печалби и загуби		3,104	1,332

Бележки към финансовия отчет

13. Имоти, машини, съоръжения и оборудване
Виж счетоводна политика в Бележки 34(ж)

В хиляди лева	Земни и сгради	Машини, съоръжения и оборудване	Транспортни средства	Стопански инвентар и други	Разходи за придобиване на ДМА	Общо
Отчетна стойност						
Баланс към 01 януари 2015	153,894	2 096,656	19,096	1,694	49,820	2 321,160
Придобивания	-	-	-	-	41,764	41,764
Тансфер	1,533	31,428	-	0,048	-33,009	-
Преоценка -увеличение резерв	6,178	290,737	0,331	-	-	297,246
Преоценка -намаление резерв	-0,473	-16,736	-	-	-	-17,209
Преоценка -намаление разход	-0,178	-0,030	-	-	-	-0,209
Преоценка отписване отч. ст.	-6,646	-249,822	-2,586	-	-	-259,053
Отписвания	-0,006	-0,921	-0,208	-0,054	-0,269	-1,458
Баланс към 31 декември 2015	154,302	2 151,312	16,634	1,688	58,306	2 382,242
Отчетна стойност						
Баланс към 1 януари 2016	154,302	2 151,312	16,634	1,688	58,306	2 382,242
Придобити активи	-	-	-	-	95,380	95,380
Трансфери	11,913	58,014	7,270	71	-77,268	-
Отписани активи	-74	-2,029	-198	-53	-595	-2,949
Баланс към 31 декември 2016	166,141	2 207,297	23,706	1,707	75,823	2 474,674
Амортизация и загуби от обезценка						
Баланс към 1 януари 2015	6,845	248,594	16,055	1,611	0	273,105
Преоценка - намаление отч. Ст.	-6,646	-249,822	-2,586	-	-	-259,053
Годишна амортизационна квота	2,442	104,451	1,618	0,035	-	108,547
Отписани	0,000	-0,723	-0,163	-0,053	-	-0,939
Баланс към 31 декември 2015	2,642	102,500	14,923	1,593	0	121,659
Баланс към 1 януари 2016	2,642	102,500	14,923	1,593	0	121,659
Амортизация за годината	2,607	105,094	1,153	31	-	108,885
Отписани	-4	-1,882	-197	-55	-	-2,138
Баланс към 31 декември 2016	-5,245	-205,712	-15,879	-1,569	-	-228,406

Бележки към финансовия отчет**Балансова стойност**

Към 1 януари 2016	151,661	2,048,812	1,711	95	58,306	2 260,583
Към 31 декември 2016	160,896	2,001,585	7,827	137	75,823	2,246,268

Заложени активи

Към 31 декември 2016 Дружеството не е заложило имоти, машини, съоръжения като обезпечение по свои задължения.

Напълно амортизирани активи, използвани в дейността

Отчетната стойност на всички напълно амортизирани машини и съоръжения и оборудване, които все още са в употреба възлиза на 54,474 хил. лева.

Бележки към финансовия отчет**13. Имоти, машини, съоръжения и оборудване (продължение)****Преценка на имоти машини и съоръжения**

С ефективна дата 30 юни 2015 г. е извършена преценка на земи и сгради, машини, съоръжения и оборудване, специализирани транспортни средства, за които е избран модела за последваща оценка по справедлива стойност.

Оценката на нетекущите активи е извършена от независим лицензиран оценител. Оценката е извършена в съответствие със Закона за независимите оценители, Стандартите за бизнес оценяване и действащото към датата на изготвяне на доклада приложимо законодателство в Република България.

Оценката на нетекущите активи е извършена като за земи и административни сгради е приложен метода на пазарните сравнения (аналози), докато за всички останали активи е приложен метода на вещната стойност. В допълнение преоценената стойност на активите оценени по метода на вещната стойност е тествана за обезценка, с оглед определяне дали преоценената стойност е възстановима. В резултат на теста за обезценка не е възникнала необходимост от намаление на преоценената стойност.

За нуждите на оценката са използвани различни информационни източници:

- Общо икономическа информация;
- Индекси за изменения на валутни курсове;
- Извършено проучване и информация за пазара на недвижими имоти, реализирани сделки и наеми за района, в който се намира оценявания имот;
- Собствена база от данни на лицензирания оценител и други допускания и ограничаващи условия.

За земите са използвани сравними пазарни цени на терени, които са коригирани с коефициенти за отчитане на: изграденост и състояние на прилежащата инфраструктура, транспортен достъп и наличие на път, големина и делимост, действително и възможно застрояване и използване.

Преоценката на машини, съоръжения, оборудване и транспортна техника със специално предназначение от независим лицензиран оценител.

За извършената оценка на нетекущи активи, е направен анализ на следните фактори:

- оценка на техническото състояние
- натоварване/фактически капацитет
- инвестиционна стойност
- коефициенти на годност – физически, технологичен, икономически

Бележки към финансовия отчет**13. Имоти, машини, съоръжения и оборудване (продължение)****Активи без документи за собственост**

При извършената инвентаризация на недвижими имоти са констатирани 570 позиции дълготрайни материални активи по счетоводни регистри без документ за собственост. На база счетоводни данни недвижимите имоти собственост на „ЕСО“ ЕАД без документи за собственост са с балансова стойност към 31.12.2016 година в размер на 8 489 979,82 лева, в това число стъпки по електропроводи в размер на 1 457 891,79 лв. Недвижимите имоти без документи за собственост са прехвърлени от „НЕК“ ЕАД по счетоводните регистри на „ЕСО“ ЕАД на основание, вписано в търговския регистър на 04.02.2014 година Решение с Протокол №71-2013 на „БЕХ“ ЕАД за преобразуване. Недвижимите имоти без документ за собственост по МЕР и в ЦУ са както следва:

- Недвижими имоти без документ за собственост в ЦУ на „ЕСО“ ЕАД – 2 позиции с балансова стойност 2 178 207,21 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР София град – 6 позиции с балансова стойност 289 059,32 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР София област – 118 позиции с балансова стойност 736 524,55 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Благоевград – 27 позиции с балансова стойност 152 970,67 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Монтана – 42 позиции с балансова стойност 89 238,38 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Плевен – 44 позиции с балансова стойност 114 810,00 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Горна Оряховица – 51 позиции с балансова стойност 281 353,06 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Русе – 19 позиции с балансова стойност 419 806,04 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Шумен – 37 позиции с балансова стойност 117 252,00 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Варна – 61 позиции с балансова стойност 407 213,75 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Бургас – 72 позиции с балансова стойност 1 945 531,78 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Стара Загора – 13 позиции с балансова стойност 1 567 925,67 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Хасково – 34 позиции с балансова стойност 44 935,00 лв.
- Недвижими имоти без документ за собственост в МЕР Пловдив – 43 позиции с балансова стойност 145 152,39 лв.

Бележки към финансовия отчет

14. Нематериални активи

Виж счетоводна политика в Бележка 34(з)

В хиляди лева	Патенти и лицензи	Софтуер	Други	Разходи за придобиване на ДМА	Общо
Отчетна стойност					
Баланс на 01 януари 2015	6,076	20,816	2,070	0,000	28,962
Придобити	0,000	1	0,000	3,301	3,301
Отписани	-225	-20	-3	0	-248
Трансфери	1,704	1,275	322	-3,301	0
Салдо към 31 декември 2015	7,555	22,072	2,388	0,000	32,015
Баланс на 01 януари 2016	7,555	22,072	2,388	0,000	32,015
Придобити				2,489	2,489
Отписани	-206	-1,038	-130		-1,374
Трансфери	1,402	1,049	38	-2,489	-2,489
Салдо към 31 декември 2016	8,751	22,083	2,296	0,000	33,130
Амортизации и загуби от обезценка					
Баланс на 1 януари 2015	3,892	18,796	1,740		24,428
Годишна амортизационна квота	620	1,571	195		2,385
Отписани	-225	-20	-3		-248
Баланс към 31 декември 2015	4,286	20,347	1,931	0,000	26,565
Баланс на 1 януари 2016	4,286	20,347	1,931	0,000	26,565
Годишна амортизационна квота	1,343	1,029	211		2,583
Отписани	-205	-1,038	-129		-1,372
Баланс към 31 декември 2016	5,424	20,338	2,013	0,000	27,775
Салдо към 31 декември 2015	3,268	1,725	457	0,000	5,450
Салдо към 31 декември 2016	3,327	1,745	283	0,000	5,355

Обезпечение

Дружеството не е заложило нематериални активи като обезпечение по свои задължения.

Отчетната стойност на всички напълно амортизирани нематериални активи, които все още са в употреба възлиза на 20,991 хил. лева.

Бележки към финансовия отчет

15. Данъци

Виж счетоводна политика в Бележка 34(д)

Разходи за данъци

В хиляди лева **2016** **2015**

Данъци признати в печалби и загуби

Текущ данък

Данък за текущата година	(15,126)	(7,775)
	-	-

Отсрочен данък

Възникване и обратно проявление на временни разлики	6,801	717
---	-------	-----

Общо разходи за данъци	(8,325)	(7,058)
-------------------------------	----------------	----------------

** виж бележка 33*

Данъци признати в друг всеобхватен доход

За годината, приключваща на 31 декември

В хиляди лева

	2016			2015		
	Преди данъци	Данъчен (разход) приход	Нетно от данъци	Преди данъци	Данъчен (разход) приход	Нетно от данъци
Преоценка на имоти, машини и съоръжения				280,037	(28,004)	252,033
Актьорски печалби(загуби) по планове с дефинирани доходи	(897)	90	(807)	(1,898)	190	(1,708)
	(897)	90	(807)	278,139	(27,814)	250,325

** виж бележка 33*

Бележки към финансовия отчет

Съответните данъчни периоди на Дружеството могат да бъдат обект на проверка от Данъчните органи до изтичането на 5 години от края на годината, в която е подадена декларация или е следвало да бъде подадена декларация, като могат да бъдат наложени допълнителни данъчни задължения или глоби съобразно интерпретирането на данъчното законодателство. На ръководството на Дружеството не са известни обстоятелства, които биха могли да доведат до възникване на допълнителни съществени задължения в тази област. Последната приключила данъчна проверка на Дружеството за данък добавена стойност е направена през 2012 г. и обхваща периода до 31 декември 2008 г. Последната данъчна проверка за корпоративно подоходно облагане е извършена през 2015 година обхваща период до 31 декември 2010 г.

Признати отсрочени данъчни активи и пасиви

Отсрочените данъчни активи и пасиви в баланса на ЕСО ЕАД към 31.12.2016 г. се дължат на следните позиции:

В хиляди лева	Активи		Пасиви		Нетно	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	-	-	155,945	162,007	155,945	162,007
Финансирания на ДА и други	(7,923)	(7,311)			(7,923)	(7,311)
Задължения по планове за дефинирани доходи	(1,699)	-1,598		-	(1,699)	(1,598)
Задължения към персонала	(319)	(413)		-	(319)	(413)
Начисления за неизползван платен годишен отпуск	(55)	(71)		-	(55)	(71)
Обезценка материални запаси	(27)	(95)		-	(27)	(95)
Обезценка търговски вземания	(1,239)	(945)		-	(1,239)	(945)
Обезценка активи	(21)	(21)			(21)	(21)
Данъчни (активи) пасиви	(11,283)	(10,454)	155,945	162,007	144,662	151,553
Нетиране на данъците	155,945	162,007	(155,945)	(162,007)	-	-
Нетни данъчни (активи) пасиви	144,662	151,553	-	-	144,662	151,553

При определяне на текущия и отсрочените данъци, Дружеството е възприело за счетоводната база, описаните в бележка 2.

При изчисление на отсрочените данъци към 31 декември 2016 година е приложена данъчна ставка 10%, която е определена със Закона за корпоративното подоходно облагане за 2016 година (за 2015 година е използвана също 10% ставка, която е приложимата съгласно закона за 2015 година).

Бележки към финансовия отчет
15. Данъци (продължение)
Движения на отсрочените данъци през годината

	Баланс 1 януари 2015	Признати в печалби и загуби	Признати в друг всеобхватен доход	Баланс 31 декември 2015	Признати в печалби и загуби	Признати в друг всеобхватен доход	Баланс 31 декември 2016
<i>В хиляди лева</i>							
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	130,682	3,321	28,004	162,007	(6,062)	-	155,945
Финансиране на ДА и други	(3,430)	(3,881)		(7,311)	(612)	-	(7,923)
Задължения по планове за дефинирани доходи	(1,507)	99	(190)	(1,598)	(11)	(90)	(1,699)
Задължения към персонала	(265)	(147)	-	(412)	94	-	(319)
Начисления за неизползван платен годишен отпуски	(72)	1	-	(71)	16	-	(55)
Обезценка материални запаси	(104)	9	-	(95)	68	-	(27)
Обезценка търговски вземания	(849)	(97)	-	(946)	(294)	-	(1,239)
Обезценка активи	-	(21)	-	(21)	-		(21)
	124,455	(716)	27,814	151,553	(6,801)	(90)	144,662

Бележки към финансовия отчет

16. Материални запаси

Виж счетоводна политика в Бележка 34(е)

В хиляди лева	2016	2015
Електроматериали	5,929	6,965
Оборудване електро	7,002	3,879
Материали за АСДУ	566	1,111
Материали механични	307	912
Горива, масла и химикали	177	230
Други материали	379	668
Друго оборудване	671	278
Обезценка материални запаси	(273)	(953)
	14,758	13,090

Промените в обезценката на материали са:

Обезценка

В хиляди лева	2016	2015
Баланс на 1 Януари	(953)	(1,043)
Начислена обезценка на материали	(24)	
Отписана обезценка на материали	704	90
Баланс на 31 Декември	(273)	(953)

17. Търговски вземания

Виж счетоводна политика в Бележки 34(и)

В хиляди лева	Бел.	2016	2015
Търговски вземания		10,799	37,379
Търговски вземания от клиенти достъп, пренос и реактивна енергия		39,556	42,414
Търговски вземания от клиенти балансиращ пазар		17,074	12,544
Присъдени и съдебни вземания		23,839	35,354
Обезценка на търговски вземания		(8,324)	(9,453)
	27	82,944	118,238

Експозицията на дружеството спрямо рисковете от промяна на лихвените проценти и анализ на чувствителността на финансовите активи и пасиви са оповестени в бележка 27 *Финансови инструменти*.

17 а) Дългосрочни вземания	4,853	
Обезценка на дългосрочни вземания	(4,853)	
27	-	

Бележки към финансовия отчет

18. Други вземания

<i>В хиляди лева</i>	2016	2015
Предплащания за текущи активи	779	783
Други вземания	<u>779</u>	<u>783</u>
Данък сгради за възстановяване	-	-
ДДС за възстановяване	-	248
Корпоративен данък за възстановяване	3,098	-
	<u>3,098</u>	<u>248</u>

Съдебни вземания – парични средства в Корпоративна Търговска Банка (КТБ)

Сумите останали като налични в "Корпоративна търговска банка" АД в размер на 5 456 513,61 лв, в т.ч. 5 013 818,54 лв. по сметките на ЦУ и 442 695,07 лв по сметките на МЕР са прехвърлени в съдебни вземания на основание предявен съдебен иск по чл.63, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност. Тези вземания са възникнали преди датата на откриване на производството по несъстоятелност. Към 31.12.2016 г. същите са отразени като дългосрочни вземания, като стойността на вземането и неговата обезценка в размер на 1 091 261,98 лв са отразени на отделно обособени балансови позиции. С решение на Управителен съвет с протокол №4/08.02.2017 година и Надзорен съвет с протокол №5/14.02.2017 година дата е извършена обезценка на вземането от „Корпоративна търговска банка” АД (в несъстоятелност) на стойност 4 365 251,63 лева, за сметка на текущия финансов резултат, която първоначално е отразена във финансовия отчет за 2016 година, а в последствие е сторнирана обезценка на стойност 603 095,04 във връзка с обявена от синдиките частична сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите на КТБ АД (н).

19. Пари и парични еквиваленти

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	2016	2015
Парични средства в каса лева		7	1
Парични средства в каса във валута		12	15
Парични средства по банкови сметки		381,063	290,981
	27	<u>381,022</u>	<u>290,997</u>

Експозицията на дружеството спрямо рисковете от промяна на лихвените проценти и анализ на чувствителността на финансовите активи и пасиви са оповестени в бележка 27 *Финансови инструменти*.

Бележки към финансовия отчет**20. Капитал и резерви**

ЕСО" ЕАД е с капитал 90 356 823 (деветдесет милиона триста петдесет и шест хиляди осемстотин двадесет и три) лева, разпределен в капитал 90 356 823 (деветдесет милиона триста петдесет и шест хиляди осемстотин двадесет и три) поименни акции с номинална стойност 1 лев всяка една. Капиталът е изцяло внесен от „НЕК" ЕАД, на стойност 66 042 522,64 лева, както следва:

- 57 847 195 (петдесет и седем милиона осемстотин четиридесет и седем хиляди сто деветдесет и пет) лв. - непаришна вноска – недвижими имоти и активи ,
- 2 482 167 два милиона четиристотин осемдесет и две хиляди сто шестдесет и седем) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2008 г.,
- 5 660 561 (пет милиона шестстотин и шестдесет хиляди петстотин шестдесет и един) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2010 г. и
- 52 600 (петдесет и две хиляди и шестстотин) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2011 г.

И увеличение на капитал през 2016 година, чрез издаване 24 314 300 поименни акции с право на глас с номинална стойност в размер на 1 лев всяка на основание протокол №30/2016 година на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД:

- 24 314 300 лева, представляващ остатък неразпределена печалба след приспадане от печалба на дружеството за 2015 година на вноски за фонд „Резервен“, покриване на загуби от предходни години и дивиденди в полза на БЕХ ЕАД.

Обикновени акции

Всички акции имат еднакъв ранг по отношение на остатъчните активи на Дружеството. Притежателите на обикновени акции имат право да получават дивиденди и имат право на един глас на акция по време на събрания на Дружеството. По отношение на акции на компанията, които се притежават от Дружеството, всички права са прекъснати, докато тези акции се преиздадат.

Дивиденди

През 2015г. Дружеството не е разпределяло дивиденди към едноличния собственик на капитала. През 2016 г. ЕСО ЕАД е разпределило дивидент в размер на 24,314 хил. лв. съгласно решение с протокол №28 от 05.05.2016 г. на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД (едноличен собственик на капитала на Дружеството към тази дата).

Законов резерв

Законовият резерв се формира по реда на член 246, ал. (1) и (2) от Търговския закон. В Общите резерви се натрупва най-малко 1/10 от печалбата, която се отделя до достигане на 2.5/10 от регистрирания капитал, съгласно Устава на Дружеството. Средствата от общи резерви могат да бъдат използвани за покриване на загуби от дейността на дружеството.

Съгласно решение на БЕХ ЕАД с протокол 26-2015г. /09-06-2015г. от печалбата за 2014г. е отчислена 1/10 за вноска във фонд Резервен в размер на 1,963 хил.лв., а останалите 17,670 хил.лв. са отнесени в неразпределена печалба.

Бележки към финансовия отчет

20. Капитал и резерви (продължение)

Съгласно решение на БЕХ ЕАД с протокол 28/05-05-2016г. от печалбата за 2015г. е отчислена 1/10 за вноса във фонд Резервен в размер на 6,312 хил.лв., а останалата част е разпределена, както следва:

- 8,183 хил.лв. са заделени за покриване на загуба от предходни години;
- 24,314 хил. лв. са заделени за дивиденди в полза на БЕХ ЕАД;
- 24 314 хил. лв., представляващ остатък от неразпределената печалба е използвана за увеличение на капитала чрез издаване 24 314 300 поименни акции с право на глас с номинална стойност в размер на 1 лев всяка на основание протокол №30/2016 година на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

Преоценъчен резерв и Други резерви

Преоценъчният резерв на дружеството е формиран в резултат на преценка на имоти, машини, съоръжения и оборудване. Съгласно българското законодателство преоценъчният резерв, формиран от преоценката на имоти, машини, съоръжения и оборудване, не може да се разпределя за дивиденди.

На основание Решение на едноличния собственик на капитала на Дружеството, документирано с Протокол №71-2013 на „БЕХ“ ЕАД за преобразуване, вписано в търговския регистър на 04.02.2014 година, са прехвърлени от „НЕК“ ЕАД 353,275 хил.лв представляващи допълнителни резерви, отразени в счетоводните регистри на „ЕСО“ ЕАД и представени в Други Резерви – 353,268 хил. лв и 7 хил. лв - Резерв от преоценки по план с дефинирани доходи.

Преоценката на нетните пасиви по планове с дефинирани доходи на персонала, в едно с с ефектът от данъците върху доходите, отнасящи се до компонентите на друг всеобхватен доход възлизащи на 2,499 хил.лв., са представени в отделна секция „Резерв от преоценки по план с дефинирани доходи“ в Отчета за Промените в Собствения Капитал, за годината завършваща на 31.12.2015 г.

21. Доходи на наети лица

Виж счетоводна политика в Бележка 34(г)

В хиляди лева		2016	2015
	Бел.		
Дългосрочни задължения за обезщетения при пенсиониране		15,685	14,597
Краткосрочни задължения за обезщетения при пенсиониране		1,304	1,386
Общо задължения за доходи на наети лица	21	16,989	15,983

Задължения за планове с дефинирани доходи при пенсиониране

Дружеството има задължение за изплащане на обезщетение при прекратяване на трудовите договори със служителите, които са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Обезщетенията са в съответствие с изискванията на чл. 222, ал. 3 от Кодекса на труда (КТ) в България и чл. 58 от Колективния трудов договор на дружеството. Съобразно цитираните разпоредби работникът или служителят има право на обезщетение от работодателя при прекратяване на трудовите правоотношения независимо от основанията за прекратяване, след като е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст в размери и при условия, както следва:

Бележки към финансовия отчет

21. Доходи на наети лица (продължение)

Задължения за планове с дефинирани доходи при пенсиониране (продължение)

1. Брутното му трудово възнаграждение за 2 месеца или

2. Брутното му трудово възнаграждение за 6 месеца - ако е работил в структурите на енергетиката през последните 10 години от трудовия си стаж.

(2) Работникът или служителът, има право на допълнително обезщетение над размерите по т.1 и т.2 на ал.1 при едновременно изпълнени условия и в размери както следва:

1. При прекратяване на трудовото му правоотношение по негова инициатива по реда на чл.325, ал.1 т.1 от Кодекса на труда – по взаимно съгласие на страните изразено писмено в срок от 30 /тридесет/ календарни дни от датата на придобиване на правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

2. При условията на т.1, работник или служител който има продължителен трудов стаж в структурите на енергетиката над 10 до 30 години, има право на допълнително обезщетение /Об/ както следва:

1. при условията на ал.1, т.1 по формулата: $Об = 2 + t * 0.2$,

2. при условията на ал.1, т.2 по формулата: $Об = 6 + t * 0.2$, където t е трудовия стаж, придобит в структурите на енергетиката след десетата година, в години и месеци.

3. при трудов стаж в енергетиката над 30 години, обезщетението е колкото за 30 години.

Приблизителният размер на задълженията за планове с дефинирани доходи при пенсиониране към всеки отчетен период и разходите признати в печалби и загуби се базират на актюерски доклади (информация за използваните параметри и предположения е оповестена по-долу).

Плана за дефинирани доходи (задължение за изплащане на доход при пенсиониране) е нефинансиран.

Движения на настоящата стойност на задълженията по планове с дефинирани доходи

В хиляди лева	Бел.	2016	2015
Настояща стойност на задълженията към 1 януари		15,983	15,073
Платени суми		(1,804)	(2,790)
Разходите за настоящи услуги		1,456	1,241
Разходи за лихви		457	561
Преоценки:			
Корекции произтекли от опита и действителността			
Актюерски (печалби)/загуби от промени в демографски предположения			
Актюерски (печалби)/загуби от промени във финансови предположения		897	1,898
Настояща стойност на задълженията към 31 декември	34 (з)	<u>16,989</u>	<u>15,983</u>

Разходите са признати в следните позиции от отчета за всеобхватния доход

В хиляди лева	Бел.	2016	2015
Разходи за текущи услуги	9	(1,456)	(1,241)
Разходи за лихви върху задължението	12	(457)	(561)
Актюерска печалба/(загуба)	15	(897)	(1,898)
		<u>(2,810)</u>	<u>(3,700)</u>

Бележки към финансовия отчет
21. Доходи на наети лица (продължение)
Актуерски предположения

Основните актуерски предположения към датата на отчета (представени като осреднени стойности) са представени както следва:

	2016	2015
Дисконтов процент към 31 декември	2,50%	2,8%
Нива на бъдещи заплати	3%	3%
Нива на бъдещи доходи	3%	3%

Анализ на чувствителността на актуерските предположения

<i>Ефект в хиляди лева</i>	Задължение по план с дефинирани доходи	
	Увеличение	Намаление
Бъдещо увеличение на заплатите (0.5% изменение)	695	-555
Дисконтов процент (0.5% изменение)	-555	702
Бъдещо увеличение на текущото (0.5% изменение)	-601	748

Въпреки че анализа не взема пред вид пълното разпределение на паричните потоци очаквани по плана, той предоставя приближение за чувствителността на изложените допускания.

Бележки към финансовия отчет

21. Доходи на наети лица (продължение)

Възнагражденията на одитния комитет на ЕСО ЕАД за отчетния период са обобщени както следва:

В хиляди лева	2016	2015
	Бел.	
Възнаграждения на Одитния Комитет[ОК]	74	46
Социални осигуровки върху възнаграж. на членовете на ОК	9	3
Общо задължения за доходи на наети лица	83	49

Сума на неуредени задължения свързани с възнаграждения и осигуровки на членовете на одитния комитет (2016: 0 хил.лв; 2015: 0 хил.лв.).

22. Приходи за бъдещи периоди

В хиляди лева	2016	2015
Отсрочени приходи – дългосрочни по Регламент 714/2009	123,203	129,304
Отсрочени приходи – краткосрочни по Регламент 714/2009	3,920	
Отсрочени приходи – краткосрочни други	666	769
	127,789	130,073

Притежавайки лиценза за пренос на електрическа енергия и активите от електроенергийната система, ЕСО ЕАД е длъжно да прилага изискванията на Регламент (ЕО) №714/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година. Съгласно т. 6, чл. 16 от същия всички приходи от разпределението на междусистемните електропроводи се използват за следните цели:

- а) гарантиране на действителната наличност на разпределения капацитет; и/или
- б) поддържане или увеличаване на междусистемните капацитети чрез мрежови инвестиции, по-специално в нови междусистемни електропроводи.

В съответствие с изискванията на регламента Регионалният инвестиционен план 2015 е част от новия десетгодишен план на ENTSO-е, който беше публикуван в края на 2016г. В тази връзка бяха заделени по счетоводни сметки обектите, свързани с увеличаване на междусистемния капацитет, както следва:

- ВЛ 400 kV Вежен от п/ст Пловдив до п/ст Златица
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Варна 400/220 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Добруджа 400/220/110 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст София запад 400/110 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Червена могила 400/110 kV
- Реконструкция ОРУ 400 kV п/ст Благоевград 400/110 kV

Неамортизираната стойност на посочените по –горе обекти към 31.12.2016 година по счетоводна сметка 755 „Регламент 714“ е на стойност 79 825 хил. лв. в това число: дългосрочна част 75 956 хил. лв. и краткосрочна част 3 920 хил. лв.

Бележки към финансовия отчет

23. Приходи от отсрочено финансиране

<i>В хиляди лева</i>	2016	2015
Отсрочено финансиране - дългосрочна част	80,716	77,367
Отсрочено финансиране - краткосрочна част	2,734	2,525
	83,450	79,892

През месец декември 2016 на основание Заповед Е-РД-16-600/09.12.2016 на МЕ са одобрени средства за възстановяване по НПИ в размер на 4 376 хил. лева, по проект № BG-S-0138 - „Въздушна линия 110 kV подстанция „Айтос“ – подстанция „Карнобат“. Сумата е получена от ЕСО ЕАД на 16/12/2016г. През 2016 година е признат приход от финансиране по НПИ в размер на 1 256 хил. лева. В съответствие с изискванията на Наредбата за организация и контрол по изпълнението на Националния план за инвестиции за периода 2013-2020 година от ЕСО ЕАД са направени заявления за възстановяване на разходи по обекти както следва:

- BG-S-0134: Разкъсване на електропровод "Вит" 220 kV в подстанция „Плевен 1“ със стойност на отчетената инвестиция в окончателния финансов отчет в размер 1 465 876.84 лв.
- BG-S-0148 - Електропровод "Вит" 110 kV "Магура" – „Видбол“ със стойност на отчетената инвестиция в окончателния финансов отчет в размер 3 308 397.49 лв.
- BG-S-0136: Разкъсване на електропровод "Първенец" 220 kV в подстанция „Плевен 1“ със Стойността на отчетената инвестиция в окончателния финансов отчет в размер 2 322 548.29 лв.

Бележки към финансовия отчет

24. Търговски и други задължения

Виж счетоводна политика в Бележки 34(и)

Търговски задължения

Експозицията на Дружеството към валутен и ликвиден риск свързан с търговски и други задължения е оповестена в бележка 27 Финансови инструменти.

В хиляди лева	2016	2015
	Бел.	
Аванси по присъединяване към ЕПМ	495	535
	495	535
Задължения към доставчици на материали и услуги	6,258	5,556
Задължения към доставчици на студен резерв и услуги	2,984	4,938
Задължения към доставчици на балансиращ пазар	11,332	4,094
Задължения към застрахователи	444	587
Други търговски задължения	3,153	4,866
Доставчици на нетекущи активи	4,709	4,616
	28,880	24,657
27	29,375	25,192

25. Други задължения

В хиляди лева	2016	2015
	Бел.	
Депозити по търгове	12,975	13
Гаранции по договори	2,018	1,428
Задължения към персонала	7,132	8,204
Задължения за обществено осигуряване	3,304	3,396
Други	-	11,208
	25,429	24,249

26. Задължения за данъци

В хиляди лева	2016	2015
Разчети за корпоративен данък върху печалбата	-	46
Разчети по данък добавена стойност	1,269	-
Разчети по данък върху доходите на физическите лица	1,743	1,781
Разчети по ЗКПО	47	49
Задължения към фонд Сигурност на ЕЕС	1,795	-
Други данъци, дългове и акцизи	-	2
	4,854	1,879

Бележки към финансовия отчет

27. Финансови инструменти

(а) Счетоводни класификации и справедливи стойности

Таблицата показва балансовите и справедливите стойности на финансовите активи и финансовите пасиви, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности. Не е включена информация за справедливите стойности, ако балансовата стойност е разумно приближение на справедливата стойност.

31 декември 2016

31 декември 2016	Балансова стойност				Справедлива стойност			
	Бел.	Заеми и вземания	Други финансови пасиви	Обща	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
В хил. лева	Бел.							
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност								
Вземания от свързани лица	30	7,312	-	7,312	-	-	-	-
Търговски вземания	17	82,944	-	82,944	-	-	-	-
Пари и парични еквиваленти	19	381,082	-	381,082	-	-	-	-
		471,338		471,338				
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност								
Задължения към свързани лица	30	-	(23,503)	(23,503)	-	-	-	-
Търговски задължения	24	-	(28,881)	(28,881)	-	-	-	-
Други задължения	25	-	(25,430)	(25,431)	-	-	-	-
			(77,814)	(77,814)				

31 декември 2015

Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност								
Вземания от свързани лица	30	9,997	-	9,997	-	-	-	-
Търговски вземания	17	118,238	-	118,238	-	-	-	-
Пари и парични еквиваленти	19	290,997	-	290,997	-	-	-	-
		419,232		419,232				
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност								
Задължения към свързани лица	30	-	(22,595)	(22,595)	-	-	-	-
Търговски задължения	24	-	(24,658)	(24,658)	-	-	-	-
Други задължения	25	-	(24,249)	(24,249)	-	-	-	-
			(71,502)	(71,502)				

На база на направените анализи ръководството счита, че балансовите стойности на финансовите активи и пасиви могат да се приемат за разумно приближение с тяхната справедлива стойност.

Бележки към финансовия отчет**27. Финансови инструменти (продължение)****(б) Управление на финансовия риск**

Дружеството има експозиция към следните рискове от употребата на финансови инструменти:

- кредитен риск;
- ликвиден риск;
- пазарен риск.

(i) Общи положения за управление на риска

Политиката на Дружеството за управление на риска е развита така, че да идентифицира и анализира рисковете, с които се сблъсква Дружеството, да установява лимити за поемане на рискове и контроли, да наблюдава рисковете и съответствието с установените лимити. Тези политики подлежат на периодична проверка с цел отразяване на настъпили изменения в пазарните условия и в дейността на Дружеството. Дружеството, чрез своите стандарти и процедури за обучение и управление, цели да развие конструктивна контролна среда, в която всички служители разбират своята роля и задължения.

Одит комитетът на Дружеството следи как ръководството осигурява съответствие с политиките за управление на риска, и преглежда адекватността на рамката за управление на риска по отношение на рисковете, с които се сблъсква Дружеството. Одит комитетът на Дружеството използва помощта на Вътрешния одит. Вътрешният одит се занимава както с планирани, така и с изненадващи прегледи на контролите и процедурите за управление на риска, резултатите от които се докладват на Одит комитета.

(ii) Кредитен риск

Кредитният риск за Дружеството се състои от риск от финансова загуба ако клиент или страна по финансов инструмент не успее да изпълни своите договорни задължения. Кредитният риск произтича основно от вземания от клиенти.

Балансовата стойност на финансовите активи представлява максималната кредитна експозиция.

Търговски и други вземания

Съставена е кредитна политика, при която се анализира всеки нов клиент поотделно за кредитоспособността преди стандартните за Дружеството условия за плащане и доставка да се предложат. Прегледът на Дружеството включва външни оценки, когато е възможно, а в някои случаи банкови референции.

Ръководството на дружеството е създадо политика и оценява кредитния риск, като прави текуща кредитна оценка на клиентите. За обезпечаване на вземанията си по договорите за трансграничен капацитет, за достъп и за балансираща енергия, дружеството изисква предоставяне на обезпечения -депозити или банкови гаранции от участниците в търговете и контрагентите.

По отношение на останалите търговски вземания, Дружеството не е изложено на значителен кредитен риск към нито един отделен контрагент или към група от контрагенти. Търговските вземания се състоят предимно от клиенти в националния енергиен сектор. На базата на исторически показатели, ръководството счита, че кредитната оценка на търговски вземания, които не са с изтекъл падеж, е добра. Експозицията към кредитен риск е в резултат на индивидуалните характеристики на отделните клиенти. Въпреки това, ръководството отчита риск от неизпълнение на индустрията и страната, в която клиентите оперират, тъй като тези фактори могат да окажат влияние върху кредитния риск, особено в момента на влошаващи се икономически условия. Няма географска концентрация на кредитен риск.

Дружеството начислява обезценка, която представлява неговата приблизителна оценка за възникнали загуби по отношение на търговските и други вземания. Обезценката се извършва специфично индивидуално за всеки клиент.

Бележки към финансовия отчет

27. Финансови инструменти (продължение)

(б) Управление на финансовия риск (продължение)

(ii) Кредитен риск (продължение)

Балансовата стойност на финансовите активи представлява максималната кредитна експозиция. Към датата на баланса максималната кредитна експозиция е:

<i>В хиляди лева</i>	<i>Бел.</i>	2016	2015
Вземания от свързани лица	30	7,312	9 997
Търговски вземания	17	82,944	118 238
Пари и парични еквиваленти	19	381,082	290 997
		471,338	419 232

Максималната експозиция към кредитен риск за търговски и други вземания към отчетната дата по географски региони е, както следва:

<i>В хиляди лева</i>	Балансова стойност	
	2016	2015
Местни	86.426	123,251
Държави от Евро зоната	3,721	4,957
Други европейски страни	109	27
	90,256	128,235

Обезценка

Времевата структура на търговски вземания и вземания от свързани лица към датата на отчета е както следва:

<i>В хиляди лева</i>	2016	2015
Оригинален размер на вземането	98,580	137,688
Непросрочени вземания	90,256	128,235
Просрочени между 0-30 дни	-	-
Просрочени между 31-120 дни	-	-
Просрочени над 1 година	8,324	9,453
Обезценка на вземанията	(8,324)	(9,453)
Нетен размер на вземанията след обезценка	90,256	128,235

Бележки към финансовия отчет

27. Финансови инструменти (продължение)

(б) Управление на финансовия риск (продължение)

(ii) Кредитен риск (продължение)

Движението в корективната сметка за обезценка за търговски и други вземания през годината е както следва:

<i>В хиляди лева</i>	<i>Бел.</i>	Индивидуални обезценки
Баланс към 1 януари 2016		(9,454)
Признати загуби от обезценка	11	(3,873)
Отписани		0,148
Баланс към 31 декември 2016		(13,178)

Кредитният риск за ЕСО ЕАД се състои във вероятността от реализация на финансова загуба в ситуации, при които клиент или страна по финансов инструмент не успеят да изпълнят своите договорни задължения. Кредитният риск за дружеството произтича от вземания от клиенти.

Вземанията на Дружеството към 31.12.2016 г. са от клиенти свързани лица в групата на БЕХ и клиенти, извън системата на група БЕХ. Вземанията от свързани лица са в размер на 7,312 хил.лв, а останалите текущи вземания са в размер на 82,944 хил.лв. Ръководството счита, че кредитният риск съществува и в условията на задълбочаващата се икономическа криза е твърде възможно някои от клиентите да изпаднат във временни затруднения и това да доведе до невъзможност за своевременни плащания.

Ръководството на дружеството прилага политика за оценяване на кредитния риск, като извършва текущо наблюдение, анализ и оценка на клиентите със значителен кредитен риск. За обезпечаване на вземанията си по търговските договори за трансграничен капацитет, за предоставяне на мрежовите услуги „достъп“ и „пренос“ до/през електропреносната мрежа и за балансираща енергия, дружеството получава от участниците в търговете за предоставяне на търговското право за пренос и контрагентите по договорите за балансиране, достъп и пренос.обезпечения под формата на парични депозити или банкови гаранции

За 2016 г. дружеството е извършило обезценка на вземанията в размер на 3,873 хил.лв. /2015г. – 1,091 хил.лв/. Съществена част от начислената обезценка към 31.12.2016 г. представлява обезценката на вземането от КТБ в размер на 3,762 хил. лв от общо признатото съдебно вземане за 5 456 хил. През 2016 година е отписана обезценка на стойност 148 хил. лв.

Към 31.12.2015 г. ЕСО ЕАД е отписало в текущия финансов резултат вземания от клиенти, поради несъбираемост на вземането в размер на 1 хил.лв, от Маргарита Атанасова Янева.

Въз основа на мониторинга на кредитния риск на клиентите Дружеството смята, че освен посочените по-горе, не са необходими обезценки по отношение на непросрочени търговски вземания.

Бележки към финансовия отчет**27. Финансови инструменти (продължение)****(б) Управление на финансовия риск (продължение)****(ii) Кредитен риск (продължение)****Пари и парични еквиваленти**

Дружеството разполага с пари и парични еквиваленти към 31 декември 2016 г., възлизащи на 381,082 хиляди лева (2015: 290,997 хиляди лева), което представлява максималната им кредитна експозиция. Парите и паричните еквиваленти се намират в банкови и финансови институции.

(iii) Ликвиден риск

Ликвиден риск е рискът за ЕСО ЕАД се състои във вероятността дружеството да не е в състояние да изпълни своите финансови задължения, когато те станат изискуеми. Политиката на дружеството е чрез планиране на паричните потоци да осигури необходимия ликвиден ресурс, за да се посрещнат настъпилите задължения при нормални или стресови условия, без да се реализират неприемливи загуби и без да се излага на риск репутацията на дружеството.

Ликвидният паричен ресурс на Дружеството се осигурява основно от предоставяне на мрежовите услуги достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия (от 04.02.2014г.) по регулирани цени и приходи от предоставено търговско право за пренос по междусистемните връзки със съседните мрежови оператори.

Дейността на ЕСО ЕАД е изцяло регулирана, поради което решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране и определената от комисията ценова рамка водят до определени ликвидни рискове, изразяващи се в невъзможност за заплащане на разходи за разполагаемост за студен резерв и допълнителни услуги и разходи за ремонт и поддръжка на електропреносната мрежа, спрямо генерираните приходи от достъп и пренос до/през електропреносната мрежа.

С решение № Ц-33/14.09.2012г. на ДКЕВР са определени, считано от 18.09.2012 година, временни цени за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи, които следва да бъдат заплащани ежемесечно на ЕСО ЕАД и електроразпределителните дружества от производителите на електрическа енергия /ЕЕ/ от възобновяеми източници /ВИ/. По множеството жалби депозирани от производители от ВЕИ срещу това решение, Върховният административен съд /ВАС/ в петчленен състав, като последна инстанция отменя отделни части от него в периода месец юни – август 2013 г. С последващо решение № Ц-6/13.03.2014г. ДКЕВР определя окончателна цена за достъп до електропреносната мрежа в размер на 2,45 лв./МВтч за производителите на електрическа енергия, произведена от слънчева или вятърна енергия, която се изкупува по преференциални цени. Наред с това комисията приема решение № КМ-1/13.03.2014г., с което определя компенсаторни мерки за периода на действие на временните цени за достъп, а именно от 18.09.2012г. до 12.03.2014г. . За производителите, които произвеждат електрическа енергия от енергийни източници, различни от вятър и слънце, компенсаторният механизъм предвижда, операторът на съответната мрежа да им възстанови в пълен размер събраните суми в изпълнение на решение №Ц-33/14.09.2012г. По отношение на останалите производители, за които има влезли в сила съдебни решения за отмяна на решение № Ц-33/14.09.2012г. на ДКЕВР, комисията не определя компенсаторен механизъм, като посочва, че за тях съществува възможността да предявят гражданско-правни иски срещу операторите на съответните мрежи за неоснователно обогатяване.

При съобразяване с горното и изложеното в цитираното писмо на КЕВР, с протоколни решенията на Управителния съвет (УС) на ЕСО ЕАД съответно: по т.9 от Протокол №22/01.10.2015 г., по т.19 от Протокол №24/26.10.2015г. и по т.12 от Протокол №25/10.11.2015 г., както и на Надзорния съвет (НС) на ЕСО ЕАД съответно: по т.10 от Протокол №14/01.10.2015 г., по т.1 от Протокол №16/29.10.2015г. и по т.3 от Протокол №17/10.11.2015 г. беше възложено да се предприемат действия във връзка с отмяната на Решение № Ц-33/14.09.2012 г. на ДКЕВР (сега КЕВР), като с тези решения бяха определени условията за провеждане на преговорите с ВЕИ производителите за уреждане на финансовите взаимоотношения с тях.

Бележки към финансовия отчет

Бяха проведени преговори с всички ВЕИ производители и се подписаха спогодби (споразумения) за уреждане окончателно на отношенията произтичащи или свързани с отмяна на решение № Ц-33/14.09.2012 на КЕВР и като резултат:

- Издадени са фактури на обща стойност 550 742,74 лева представляваща стойността на разходите за ЕСО ЕАД, свързани с отмяната на решение Ц-33/14.09.2012 .
- ЕСО ЕАД е възстановило 17 480 045,33 лева – разликата между платените суми по решение Ц-33/14.09.2012 и договорените между страните стойност на разходите на ЕСО ЕАД, свързани с отмяната на това решение.

Дружеството системно предприема мерки за подобряване на ликвидността си независимо от развитието на пазара на електрическа енергия и регулаторната рамка определена от Комисията за енергийно и водно регулиране. При необходимост, дружеството има възможност за набиране на средства посредством банково кредитиране и овърдрафти, както и потенциално издаване на акции и/или облигации за набиране на капитал. Дружеството, е в готовност при необходимост да предприеме нужните мерки за гарантиране на оперативната си ликвидност с цел осигуряване сигурността на електропреносната система.

През изминалата финансова 2016 г. при извършване на лицензионната си дейност в условията на регулаторната ценова рамка ЕСО ЕАД, осигури ефективно оперативно управление на електроенергийната система, поддържане на електропреносната мрежа, както и балансиране на системата.

Бележки към финансовия отчет

27. Финансови инструменти (продължение)

(б) Управление на финансовия риск (продължение)

(iii) Ликвиден риск (продължение)

По-долу са договорните падежи на финансови пасиви:

31 Декември 2016

<i>В хиляди лева</i>	<i>Бел.</i>	Балансо- ва стойност	Договорни парични потоци	До 6 месеца	6-12 месеца	1-2 години	2-5 години	Повече от 5 години
Не-деривативни финансови задължения								
Задължения към свързани лица (бел. 30)		23,503	(23,503)	(23,503)	-	-	-	-
Търговски задължения (бел. 24)		29,376	(29,376)	(29,376)	-	-	-	-
Други задължения (бел. 25)		25,430	(25,430)	(25,430)	-	-	-	-
		78,309	(78,309)	(78,309)	-	-	-	-

31 Декември 2015

<i>В хиляди лева</i>	<i>Бел.</i>	Балансо- ва стойност	Договорни парични потоци	До 6 месеца	6-12 месеца	1-2 години	2-5 години	Повече от 5 години
Не-деривативни финансови задължения								
Задължения към свързани лица (бел. 30)		22,595	(22,595)	(22,595)	-	-	-	-
Търговски задължения (бел. 24)		25,192	(25,192)	(25,192)	-	-	-	-
Други задължения (бел. 25)		24,249	(24,249)	(24,249)	-	-	-	-
		72,036	(72,036)	(72,036)	-	-	-	-

(iv) Пазарен риск

Пазарен риск е рискът при промяна на пазарните цени, като курс на чуждестранна валута, лихвени проценти или цени на капиталови инструменти, доходът на Дружеството или стойността на неговите инвестиции да бъдат засегнати. Целта на управлението на пазарния риск е да се контролира експозицията към пазарен риск в приемливи граници като се оптимизира възвръщаемостта.

Валутен риск

За дружеството не съществува валутен риск, налице са сделки с чужда валута, за разплащането на които се осъществява от валутната сметка в евро на дружеството. Няма извършвани покупки на евро.

Експозиция към валутен риск

Оперативната дейност на Дружеството не създава предпоставки за валутен риск поради това, че към датата на баланса съществената част на вземанията и задълженията са в лева.

Бележки към финансовия отчет

27. Финансови инструменти (продължение)

(б) Управление на финансовия риск (продължение)

(iv) Пазарен риск (продължение)

Експозицията на Дружеството към валутен риск е както следва на базата на условни суми:

В хиляди	EUR	USD	GBP	CHF	EUR	USD	GBP	CHF
	31 декември 2016				31 декември 2015			
Парични средства във валута	82,062	3	1		20,621	1	1	
Търговски задължения	2,325	3			3,225			
Нетна експозиция от отчета за финансово състояние	79,737				23,846	1	1	

Следните значими обменни курсове са приложими през годината:

	Среден курс		Курс към отчетната дата	
	2016	2015	2016	2015
BGN				
EUR 1	1.956	1.956	1.956	1.956
USD 1	1.768	1.699	1.855	1.790
GBP 1	2.396	2.574	2.284	2.650
CHF 1	1.795	1.719	1.821	1.809

Анализ на чувствителността

Дейността на Дружеството се осъществява при условията на валутен борд. Курса на лева в България е фиксиран на 1.95583 спрямо еврото и не се променя в зависимост от състоянието на валутните пазари и лихвените проценти. Голяма част от всички значими сделки, различни от националната валута, са осъществени в EUR.

Лихвен риск

Експозиция към лихвен риск

Към отчетната дата профил на лихвоносните финансови инструменти на Дружеството е, както следва:

В хиляди лева	Бел.	Номинална стойност	
		2016	2015
Инструменти с фиксирана лихва			
Финансови активи		381,082	290,997
Финансови пасиви		-	-
	19	381,082	290,997

Анализ на чувствителността на справедливата стойност за инструменти с фиксирана лихва

Дружеството не отчита финансови активи и пасиви с фиксирана лихва по справедлива стойност в печалби и загуби, и Дружеството не определя деривативи (лихвени суапове) като хеджиращи инструменти по модела на отчитане на хеджинг на справедлива стойност. Поради това, промени в лихвените нива към датата на баланса не биха засегнали печалби и загуби.

Промяна от 100 базисни пункта в лихвените нива към отчетната дата не би увеличила или намалила съществено собствения капитал на дружеството.

Бележки към финансовия отчет**27. Финансови инструменти (продължение)****(б) Управление на финансовия риск (продължение)****(iv) Пазарен риск (продължение)***Друг риск от пазарни цени*

Ценови риск за Дружеството е свързан с дейност по лицензията за пренос на електрическа енергия и включва цената за достъп до електропреносната мрежа, цената за пренос на електрическа енергия и микса от цени за закупуване на разполагаемост за студен резерв и допълнителни услуги.

Цената за достъп и пренос се определят от Комисията за енергийно и водно регулиране по метода на ценово регулиране "Норма на възвръщаемост на капитала" (разходи плюс), който се прилага за ценови период от 01.07. на текущата година до 30.06. на следващата година. Утвърдените от комисията цени, заедно с реализираните количества електрическа енергия, пряко определят приходите от дейността. Дружеството няма пряко влияние върху определената от комисията цена и е обвързано със същата за ценовия период, което представлява риск поради динамично определящите се количества реализирана електрическа енергия според конюнктурата на пазара.

Цената за достъп до електропреносната мрежа в сила от 01.08.2013 е формирана, отчитайки количествата енергия за продажба, независимо от мястото на присъединяване към електропреносната или към електроразпределителната мрежа. В тази връзка е променен механизма за определяне на количествата енергия върху която се дължи цена за достъп, независимо от постъпилото количество електрическа енергия от преносната към разпределителната мрежа. Цените за достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа се образуват въз основа на утвърдените необходими годишни приходи и утвърденото прогнозно количество електрическа енергия, доставено в електропреносната и електроразпределителните мрежи за продажба и пренос за съответния регулаторен или ценови период.

С Решение № Ц-19/30.06.2016 г., в сила от 01.07.2016 г., КЕВР утвърди цена за достъп до електропреносната мрежа на ЕСО ЕАД, която се дължи от производители на електрическа енергия от слънчева и вятърна енергия, присъединени към електропреносната и електроразпределителните мрежи за цялото произведено количество електрическа енергия, в размер на 7,02 лв./MWh.

В модела на ценообразуване е предвидено определяне от страна на КЕВР на пределна стойност на разходите за студен резерв, с цел прилагане на тръжна процедура от страна на системния оператор за максимално ефективно формиране необходимия студен резерв за гарантиране сигурността на снабдяването. Това е свързано с намаляване на разходи, които се отразяваха в цената за достъп до електропреносната мрежа. Разходите за разполагаемост за студен резерв се формират на база определените от Комисията цени по електроцентрали и закупените количества (вариращи през годината в съответствие с реалната ежедневна обстановка на пазара), като ЕСО ЕАД няма пряко влияние върху определените от регулаторната комисия цени, по които Дружеството е задължено да закупува разполагаемост за студен резерв за гарантиране сигурността на електропреносната система.

28. Оперативен лизинг

Виж счетоводна политика в Бележка 34(к)

Лизинг като наемател

Дружеството няма неотменими наемни вноски по оперативен лизинг.

Бележки към финансовия отчет**29. Условни задължения**

През 2015 г. В Дружеството са сключени договори по реда на Закона за обществените поръчки и Наредбата за малки обществени поръчки за ремонт на активи и текуща поддръжка на активите на ЕСО ЕАД, съгласно които възникват договорни задължения за 2016 г. в размер на 48,347 хил. лева .

През 2016 г. В Дружеството са сключени договори по реда на Закона за обществените поръчки и Наредбата за малки обществени поръчки за ремонт на активи и текуща поддръжка на активите на ЕСО ЕАД, съгласно които възникват договорни задължения за 2017 г. в размер на 61,314 хил. лева .

30. Свързани лица**Предприятие-майка и крайно контролиращо лице**

БЪЛГАРСКИ ЕНЕРГИЕН ХОЛДИНГ" ЕАД, ЕИК: 831373560

Контролиращо лице на Дружеството майка или контролиращото лице

БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА ЧРЕЗ МИНИСТЪРА НА ИКОНОМИКАТА И ЕНЕРГЕТИКАТА, ЕИК на МИЕ 130169256

Ключов ръководен персонал на ЕСО ЕАД

Лица, упражняващи общ контрол върху дружеството, в качеството си на членове на Съвета на Директорите на ЕСО ЕАД:

Иван Йотов – Изпълнителен директор и Член на Управителен Съвет

Милко Милков – Член на Управителен Съвет

Димитър Вълчанов - Председател на Управителен Съвет

Лица упражняващи значително влияние в ЕСО ЕАД, в качеството си на членове на Надзорния Съвет на Директорите:

Северин Въртигов - Председател на Надзорен Съвет

Костадин Язов - Заместник-председател на Надзорен Съвет

Пламен Радонов - Член на Надзорен Съвет

Ключов ръководен персонал на Предприятието - майка или на БЕХ ЕАД(контролиращото лице):

Петьо Иванов – Изпълнителен директор и Член на Съвета на директорите

Жечо Станков – Председател на Съвета на директорите

Живко Динчев - Член на Съвета на директорите

Свързани лица в групата на БЕХ ЕАД:

1. НЕК ЕАД
2. АЕЦ Козлодуй ЕАД
3. Мини Марица Изток ЕАД
4. ТЕЦ Марица Изток – 2 ЕАД
5. Булгартрансгаз ЕАД
6. Булгаргаз ЕАД
7. Булгартел ЕАД

Други държавно контролирани дружества: Всички дружества контролирани от Министерство на Икономиката и Енергетиката.

Бележки към финансовия отчет

30. Свързани лица (продължение)

Следните по-значими сделки със свързани лица са осъществени през текущия и предходния отчетен период:

<i>В хиляди лева с вкл. ДДС</i>	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2016	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2015	Крайни салда към 31 декември 2016	Крайни салда към 31 декември 2015
Свързани чрез БЕХ ЕАД				
НЕК ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- пренос на ел.енергия	2 932	1 339	156	
- достъп до преносната мрежа	463	258	24	
ремонт трансформатори	9			
- балансираща енергия	57 248	71 958	4 953	6 785
- предоставено търговско право за капацитет	1 055	3 247		
реактивна енергия		48		
услуги с автовишка	1			
наем съоръжения	2	1		
префактурирани р-ди за вода и др.	4	4		
Други-цифров сертификат, документи ЗОП, съгл. проекти, обучение, и др.		1		
Гаранции				1
вземания			5 133	6 786
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
- разполагаемост за студен резерв	-22 116	-29 183	-3 156	-1 442
- балансираща ел. енергия	-2 618	-3 977	-108	-338
енергия от регулиране	-83 259	-81 933	-5 192	-7 322
- IT услуги				
- наем телекомуникационно оборудване и цистерна				
-охрана на обекти				
-ел.енергия за технологични р-ди	-39 331	-33 876	-4 244	-2 772
-префактурирани р-ди ток, вода, телефон и др.				
разходи за верификация	-40			
-нежелан обмен	1 963	-382	153	69
- предоставено търговско право за капацитет	-578	-81		
задължение към обществото	-37 740	-17 553	-3 932	-3 750
цена задължение към обществото- префактурирана	-9	-733		
почивни бази, барче, представителни разходи	-11	-18		
материални запаси	-8			
лихви	-9			
Гаранции			-21	-21
задължения			-16 500	-15 576

Бележки към финансовия отчет
30. Свързани лица (продължение)

<i>В хиляди лева с вкл. ДДС</i>	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2016	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2015	Крайни салда към 31 декември 2016	Крайни салда към 31 декември 2015
Свързани чрез БЕХ ЕАД				
АЕЦ КОЗЛОДУЙ ЕАД				
Продажба на стоки и услуги:				
- балансираща енергия	722	6 101	3	2
-достъп и реактивна енергия	2	3		
-анализ на трансформаторно масло				
- пренос на ел.енергия	1	3		
присъединяване към преносната мрежа	6			
ремонт на прекъсвачи и изч.токове на късо съединение	6			
обучение	1			
Лихви		108		
вземания			3	2
Покупка на стоки и услуги:				
-нощувки	-4	-5		
-медицински прегледи				
-балансираща енергия	-598	-427	-34	-51
Други -обучение, представит.р-ди	-1			
Гаранции			-332	-325
задължения			-366	-376
МИНИ МАРИЦА ИЗТОК ЕАД				
Продажба на стоки и услуги:				
- достъп и реактивна енергия	5 151	5 812	188	477
- пренос на ел.енергия	5 263	4 687	558	546
-смяна на рел.защита на СТ и изх.данни имп.ел.провода				
вземания			746	1 023
Покупка на стоки и услуги:				
-достъп до съоръжения	-502	-444	-413	-444
Други - командировъчни р-ди,наем ЛА,план сметка	-2	-10		
задължения			-413	-444

Бележки към финансовия отчет
30. Свързани лица (продължение)

В хиляди лева с вкл. ДДС	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2016	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2015	Крайни салда към 31 декември 2016	Крайни салда към 31 декември 2015
Свързани чрез БЕХ ЕАД				
ТЕЦ МАРИЦА ИЗТОК 2 ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- достъп и реактивна енергия	104	107	8	8
- пренос на ел.енергия	112	100	11	10
- балансираща енергия	3 610	4 655	483	738
енергия от регулиране	18	240	1	716
- неустойки	171		28	
-анализ на трансформаторно масло	13	10		
<i>вземания</i>			531	1 472
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
- студен резерв и допълнителни услуги	-15 496	-12 593	-1 653	-536
-балансираща енергия	-120	-108	-5	-4
енергия от регулиране	-31 050	-34 134	-3 369	-4 650
активиран студен резерв	-1 423			
-префактурирани разходи-карти за пътуване, тел.р-ри и т.н.	-1	-2		
<i>Гаранции</i>			-593	-593
<i>задължения</i>			-5 620	-5 783
БУЛГАРТРАНСГАЗ ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- достъп и реактивна енергия	14	15	1	2
- пренос на ел.енергия	69	62	7	13
-анализ на трансформаторно масло	3	2		
съгласуване на проект	1			
<i>вземания</i>			8	15
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
<i>Гаранции</i>			-48	-48
<i>задължения</i>			-48	-48
БУЛГАРГАЗ ЕАД				
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
<i>покупка на вземания</i>	-290			
<i>задължения</i>			0	0
БУЛГАРТЕЛ ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
наем оптични влакна	3			
<i>вземания</i>			0	0
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
<i>Гаранции</i>	-1		-1	
<i>задължения</i>			-1	0

Бележки към финансовия отчет
30. Свързани лица (продължение)

В хиляди лева с вкл. ДДС	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2016	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2015	Крайни салда към 31 декември 2016	Крайни салда към 31 декември 2015
Други държавно контролирани дружества				
Холдинг БДЖ ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- балансираща енергия	855	2 032		191
- достъп и реактивна енергия				
- лихви за просрочия				
<i>вземания</i>			0	191
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
балансираща енергия	-244	-279		-34
<i>Гаранции</i>				-319
<i>задължения</i>			0	-353
БДЖ товарни превози ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- балансираща енергия	1 357		346	
- достъп и реактивна енергия				
- лихви за просрочия	1			
<i>вземания</i>			346	0
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
балансираща енергия	-130		-14	
<i>Гаранции</i>			-184	
<i>задължения</i>			-198	0
НКЖИ				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- достъп до преносната мрежа	404	462	39	37
- реактивна енергия	1 919	2 019	114	
- пренос на ел.енергия	2 578	3 091	249	447
- балансираща енергия	85	192	16	21
съгласуване на проекти	11			
изчисл.настройка РЗ	3			
други	14			
депозит			4	
<i>вземания:</i>			422	505
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
-балансираща енергия	-65	-48	-3	-7
оперативно обслужване на подстанция	-39	-38	-4	-3
-обезопасяване и разработване на прозорци	-1	-4		
-технически надзор на ВЛ	-15	-1		
такси		-6		
други	-7			
<i>Гаранции</i>			-323	
<i>задължения:</i>			-330	-10

Бележки към финансовия отчет
30. Свързани лица (продължение)

<i>В хиляди лева с вкл. ДДС</i>	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2016	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2015	Крайни салда към 31 декември 2016	Крайни салда към 31 декември 2015
Други държавно контролирани дружества				
ВМЗ АД				
Продажба на стоки и услуги:				
- достъп до преносната мрежа	37		5	
- реактивна енергия				
- пренос на ел.енергия	238		31	
- лихви за просрочия	462			
вземания:			36	
Терем-КРЗ Флотски Арсенал Варна				
Продажба на стоки и услуги:				
- достъп до преносната мрежа	13		1	
- реактивна енергия				
- пренос на ел.енергия	79		9	
- лихви за просрочия				
вземания:			10	
Покупка на стоки и услуги:				
Гаранции			-14	
задължения:			-14	
Български пощи ЕАД				
Покупка на стоки и услуги:				
- пощенски услуги	-47		-5	
задължения:			-5	
Ви К - дружества в страната				
Продажба на стоки и услуги:				
- достъп до преносната мрежа	5	6	1	
- реактивна енергия				
- пренос на ел.енергия	33	31	3	3
- други	5			
вземания:			4	3
Покупка на стоки и услуги:				
- питейна вода	-99	-95	-5	-1
-други		-3		-4
-гаранции			-3	
задължения:			-8	-5

Бележки към финансовия отчет

30. Свързани лица (продължение)

<i>В хиляди лева с вкл. ДДС</i>	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2016	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2015	Крайни салда към 31 декември 2016	Крайни салда към 31 декември 2015
Асоциирани предприятия				
ЗАО Енергия				
Продажба на стоки и услуги:				
- застрахователни обезпечения	739		73	
- превантивна програма	2 114			
вземания:			73	
Покупка на стоки и услуги:				
- имуществена застраховка	18 693			
- гражданска отговорност към ЮЛ	9			
задължения:			0	
Общо вземания:			7 312	9 997
Общо задължения:			-23 503	-22 595

Всички крайни салда със свързани лица са при пазарни цени и се уреждат в брой до шест месеца от датата на отчета. Никое от салдата не е обезпечено.

Пояснения към свързано лице НЕК ЕАД

Към 31.12.2016 г. не са отразени в счетоводните регистри, поради непризнаване от страна на ЕСО ЕАД на разходи за допълнителни услуги, цикли на пускане и спиране, регулиране на честотата, цикли на студен старт и регулирания за ТЕЦ МИ 1 и ТЕЦ МИЗ по фактури, издадени от НЕК ЕАД в размер на 5 997 845,42 лв за периода от м.5.2013 г. до м.5.2014 г. Съгласно чл.126 ал.3 от Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ) разполагаемостта за допълнителни услуги и студен резерв задължително се предоставят от ползвателите на мрежата в съответствие с ПУЕС, като възстановяването на разходите за тях на независимия преносен оператор се извършва чрез цената за услугата достъп до електропреносната мрежа. Останалите допълнителни услуги, включително пълноценното участие в регулирането на електроенергийната система, задължително се предоставят от ползвателите на мрежата в съответствие с ПУЕС, като възстановяването на разходите за тях на ползвателите се извършва чрез цената на балансиращата енергия, предложена в договорите за закупуване на вторичен резерв или в предложенията за балансиране, поради което този предявен разход към ЕСО ЕАД не е присъщ за дейността му.

Към 31.12.2016 година не са отразени в счетоводните регистри, поради непризнаване от страна на ЕСО ЕАД на разходи за достъп през разпределителните уредби, собственост на „Мини Марица изток“ ЕАД по фактура, издадена от НЕК ЕАД на стойност 729 648 лева. Издадената от НЕК ЕАД фактура касае периода за 2013 година, когато дейността пренос на електрическа енергия е била в НЕК ЕАД.

Към 31.12.2016 година са отразени по счетоводните регистри на ЕСО ЕАД вземания на стойност на 640 039,20 лева по фактури за достъп и пренос, свързани с помпи на ПАВЕЦ, които на НЕК ЕАД не признава.

Бележки към финансовия отчет

30. Свързани лица (продължение)

Възнаграждения на ключов ръководен персонал

<i>В хиляди лева</i>	Транзакции през 2016	Транзакции през 2015	Салда към края на 2016	Салда към края на 2015
Възнагражд. на Съв.Директорите	284	166	28	14
Социални надбавки	42	42	4	3
Представително облекло		2		
Обезщетения за неизползван отпуск	1	1	2	1
Обезщетения по ДУК		22		
Социални осигуровки върху възнагражденията на членовете на Съвета на директорите	23	18	2	2
Тантиеми				
	350	251	36	20

31. Събития след датата на отчетния период

Значимите събития между датата на финансовия отчет и датата на одобрението му за публикуване са както следва :

- I. Въз основа на влязло в сила съдебно решение №1812/11.08.2015 по т.д.554/2015 на САС и Определение №632/27.12.2016 по т.д.№53495/2015 ЕСО ЕАД е издало кредитни известия на Калиакра Уинд Пауър АД на стойност 741 642,67 лева и са заплатени съдебни разноси в общ размер на 46 200,41 лева.
- II. Подписана е спогодба с Болика България ЕАД за уреждане окончателно на отношенията произтичащи или свързани с отмяна на решение № Ц-33/14.09.2012 на КЕВР. В резултат от това:
 - издадена е фактура на стойност 556 742,62 лева представляваща стойността на разходите за ЕСО ЕАД, свързани с отмяната на решение Ц-33/14.09.2012 .
 - ЕСО ЕАД е възстановило 603 538,85 лева – разликата между платените суми по решение Ц-33/14.09.2012 и договорените между страните стойност на разходите на ЕСО ЕАД, свързани с отмяната на това решение.
 - След влизане в сила на определението за обезсилване на съдебните решения/одобряване на съдебната спогодба ЕСО възстанови 36 678,83 лева съдебни разноси.

Бележки към финансовия отчет**32. База за измерване**

Този финансов отчет е изготвен на базата на историческата стойност, с изключение на Задължението по плана за дефинирани доходи и ИМС.

33. Промени в счетоводните политики

Следните стандарти и изменения към съществуващи стандарти и разяснения, издадени от Съвета за Международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от ЕС са влезли в сила за текущия отчетен период:

МСФО 10 Консолидирани финансови отчети, приет от ЕС на 11 декември 2012 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

МСФО 11 Съвместни споразумения, приет от ЕС на 11 декември 2012 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

МСФО 12 Оповестяване на дялове в други предприятия, приет от ЕС на 11 декември 2012 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

МСС 27 (ревизиран 2011) Индивидуални финансови отчети, приет от ЕС на 11 декември 2012 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

МСС 28 (ревизиран 2011) Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия, приет от ЕС на 11 декември 2012 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

Изменения на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети, МСФО 11 Съвместни споразумения и МСФО 12 Оповестяване на дялове в други предприятия — преходни разпоредби, приети от ЕС на 4 април 2013 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014),

Изменения на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети, МСФО 12 Оповестяване на дялове в други предприятия и МСС 27 Индивидуални финансови отчети (ревизиран 2011) Индивидуални финансови отчети — Инвестиционни дружества, приет от ЕС на 20 ноември 2013 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

Изменения на МСС 32 Финансови инструменти: Представяне – Нетиране на финансови активи и финансови пасиви, приети от ЕС на 13 декември 2012 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

Изменения на МСС 36 Обезценка на активи — Оповестяване на възстановимата стойност за нефинансови активи, приети от ЕС на 19 декември 2013 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014);

Изменения на МСС 39 Финансови инструменти: Признаване и оценяване — Новация на деривативи и продължаване на отчитането на хеджиране, приети от ЕС на 19 декември 2013 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2014).

Приемането на тези изменения към съществуващи стандарти не е довело до промени в счетоводната политика на Дружеството.

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики**

Дружеството е приложило последователно значимите счетоводни политики представени по-долу за всички периоди, представени в този финансов отчет.

По-долу е представен индекс на значимите счетоводни политики, за които повече информация е налична на следващите страници:

(а) Приходи.....	62
(б) Финансови приходи и разходи.....	63
(в) Чуждестранна валута	63
(г) Доходи на наети лица.....	63
(д) Данъци върху дохода.....	64
(е) Материални запаси.....	65
(ж) Имоти, машини, съоръжения и оборудване.....	65
(з) Нематериални активи.....	67
(и) Финансови инструменти	67
(й) Обезценка	69
(к) Лизинг	70

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(а) Приходи****(i) Приходи от продажба на стоки**

Приход се признава когато съществените рискове от собствеността са прехвърлени към купувача, получаването на възнаграждението е вероятно, свързаните разходи и възможните връщания на стоки могат да се определят надеждно, няма продължаваща свързаност на ръководството със стоките, и сумата на прихода може да се измери надеждно. Приходите се признават нетно от връщания, търговски отстъпки и количествени работи.

(ii) Приходи от услуги

Дружеството признава приходи от предоставени услуги според степента на завършеност на сделката към отчетната дата. Степента на завършеност се определя чрез анализ на завършената работа.

(iii) Комисионни приходи

Когато Дружеството действа в качеството си на агент, а не на принципал по дадена транзакция, признатият приход е нетната сума на комисионната, получена от Дружеството.

(iv) Приходи от достъп до преносната мрежа

Приходи от достъп по отношение на ползвателите на електропреносната мрежа се признават, на базата на реално отчетените и валидирани данни от собствениците на средства за търговско измерване при оператора.

Приходите от достъп от производители и търговци, осъществяващи сделки по износ на електрическа енергия, се признават на база валидирани графици за междусистемен обмен от ЕСО ЕАД.

(v) Приходи от предоставено търговско право за пренос

Приходите от предоставено търговско право за пренос се признават тогава когато реално се ползва правото. Съгласно Тържни правила за разделяне и предоставяне на преносна способност по междусистемните сечения в контролната зона на ЕСО ЕАД и съседните му контролни зони се организират годишни, месечни и дневни търгове. Приходите от предоставени търговски права за пренос се отчитат първоначално като приходи за бъдещи периоди и се разсрочват, когато са резултат от годишен и месечен търг и операторът е обявил резултата от търга на интернет страницата на ЕСО ЕАД. Годишният търг се провежда през декември на предходната календарна година за следващата календарна година. Месечният търг се провежда в месеца, предхождащ месеца на реалното ползване на търговското право на пренос. Впоследствие се признават в текущи приходи при реално ползване на търговските права за пренос.

(vi) Приходи от продажба на електрическа енергия от балансиращ пазар

Приходите от продажба на електрическа енергия на балансиращ пазар възникват от момента, в който операторът е получил потвърждение от участниците на пазара, вкл. и от НЕК ЕАД, в ролята му на обществен доставчик, на обобщените извлечения за сетълмент за съответния отчетен период (месец).

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(а) Приходи (продължение)****(ii) Приходи от присъединяване на потребители и производители на електрическа енергия към електропреносната мрежа**

Съгласно МСС 18 „Приходи“ и във връзка с Разяснение 18 „Прехвърляне на активи от клиенти“ на Комисията за разяснение на международните стандарти за финансово отчитане (КРМСФО), приходът от услугата „присъединяване към електропреносната мрежа“, която е предоставена на клиентите в замяна на прехвърлянето на обектите, изградени от тях и признати като активи на преносната мрежа се признават в текущия финансов резултат за годината, в която е фактурирана таксата за присъединяване.

(iii) Получавани целеви суми (приходи) от разпределението на междусистемните електропроводи

Получените целеви постъпления (суми) от разпределението на междусистемните електропроводи не се признават като (текущи) приходи в Отчета за печалбата и загубата в момента на получаването им. Суми се заделелят (резервират) в счетоводна сметка с наименование „Специален резерв съгласно Регламент № 714/2009 г.“. Заделените (резервирани) суми се признават като (текущи) приходи в Отчета за печалбата и загубата при извършване (начисляване) на разходите, които са предназначени да покрият (обезпечат) съгласно чл. 16, параграф 6 от Регламент на ЕС № 714/2009 г. и в размера на признатите целеви разходи.

(vii) Приходи от финансираня

Финансираня, получени за придобиване на нетекущи активи, се признават като текущ приход пропорционално на отчетените разходи за амортизация за периода, свързани със съответния актив.

Финансираня, получени за текуща дейност се признават в текущия финансов резултат.

(б) Финансови приходи и разходи

Финансовите приходи включват приходи от лихви по инвестирани средства. Приход от лихви се признава в печалби и загуби в момента на начисляването му по метода на ефективната лихва.

Печалби и загуби от валутни курсови разлики се отчитат на нетна база.

(в) Чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се преизчисляват във функционалната валута на Дружеството по обменните курсове на датите на транзакциите.

Парични активи и пасиви, деноминирани в чужда валута, се преизчисляват във функционалната валута по обменния курс към отчетната дата. Не-парични активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност в чуждестранна валута, се преизчисляват във функционалната валута по курса на датата, на която справедливата стойност е определена. Непарични позиции, които се оценяват по историческа цена в чуждестранна валута, не се преизчисляват.

Курсови разлики, възникващи от превалутирането във функционалната валута се отчитат в печалби и загуби.

34. Значими счетоводни политики (продължение)**(г) Доходи на наети лица****(i) Планове с дефинирани вноски**

Задълженията за превеждане на вноски по плановите с дефинирани вноски се признават като разходи когато свързаните услуги се предоставят.

Бележки към финансовия отчет**(ii) Планове с дефинирани доходи**

Задължението на Дружеството за планове с дефинирани доходи се изчислява отделно за всеки план, като се прогнозира бъдещите доходи, които служителите са заработили в резултат на положен труд в текущия и предходни периоди и този доход се дисконтира.

Изчислението на задълженията за дефинирани доходи се извършва всяка година от квалифициран актюер чрез използването на метода на прогнозните кредитни единици. Дружеството определя нетния лихвен процент върху нетното задължение по план с дефинирани доходи като прилага дисконтовия процент, използван в началото на периода за дискотиране на задължението до нетно задължение по планове с дефинирани доходи.

За целите на дискотирането е използван ефективен годишен лихвен процент $i = 2,5\%$. Той се основава на доходността на емисиите дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 10 години, и съответно ефективният годишен лихвен процент за дискотиране е определен чрез екстраполация на данните за ефективната годишна доходност на дългосрочните ДЦК.

Преоценките, възникващи от планове с дефинирани доходи, представляват актюерски печалби и загуби, които се признават в ДВД. Нетни разходи за лихви и други разходи, свързани с планове за дефинирани доходи, се признават в печалбата или загубата.

(ii) Краткосрочни доходи на наети лица

Задължения за краткосрочните доходи на наети лица се отчитат като разход, когато свързаните с тях услуги се предоставят. Пасив се признава за сумата, която се очаква да бъде изплатена, ако Дружеството има правно или конструктивно задължение да заплати тази сума като резултат от минали услуги, предоставени от служител и задължението може да се оцени надеждно.

(д) Данъци върху дохода

Данъкът върху печалбата за годината представлява текущи и отсрочени данъци. Данъкът върху печалбата се признава в печалби и загуби, с изключение на този, отнасящ се за статии, които са признати директно в собствения капитал, или в друг всеобхватен доход.

(i) Текущ данък

Текущият данък е очакваното данъчно задължение или вземане върху облагаемата печалба или загуба за годината, прилагайки данъчните ставки, влезли в сила, или по същество въведени към отчетната дата, и всички корекции за данъчни задължения или вземания за предходни години. Текущият данък включва също данъчни ефекти от дивиденди.

(ii) Отсрочен данък

Отсрочените данъци се изчисляват върху временните разлики между сумите на активите и пасивите, признати във финансовия отчет, и сумите използвани за данъчни цели. Отсрочен данък не се признава за:

- временни разлики от първоначално признаване на активи и пасиви при сделка, която не е бизнес комбинация и която не засяга печалби и загуби, нито за счетоводни, нито за данъчни цели;

34. Значими счетоводни политики (продължение)**(д) Данъци върху дохода (продължение)****(ii) Отсрочен данък (продължение)**

Отсрочен данък се оценява по данъчните ставки, които се очаква да се прилагат за временните разлики когато те се проявяват обратно, на базата на закони, които са в сила, или са въведени по същество към отчетната дата.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се компенсират само ако има правно основание за приспадане на

Бележки към финансовия отчет

текущи данъчни активи и пасиви, и те се отнасят до данъци върху печалбата, наложени от едни и същи данъчни власти.

Актив по отсрочени данъци се начислява за неизползваните данъчни загуби, кредити и приспадащи се временни разлики, доколкото е вероятно бъдеща облагаема печалба да бъде налична, срещу която те да могат да бъдат използвани. Отсрочените данъчни активи се преглеждат към всяка отчетна дата и се намаляват доколкото не е вероятно повече бъдеща изгода да бъде реализирана.

При определянето на текущия и отсрочения данък Дружеството взема предвид ефекта от несигурни данъчни позиции и дали допълнителни данъци или лихви може да са дължими. Дружеството смята, че начисленията за данъчни задължения са адекватни за всички отворени данъчни години на базата на оценката на много фактори, включително интерпретиране на данъчни закони и предишен опит. Тази оценка се основава на приблизителни оценки и допускания и може да включва преценки за бъдещи събития. Може да се появи нова информация, според която Дружеството да промени своите преценки за адекватността на съществуващите данъчни задължения; такива промени в данъчните задължения биха засегнали разхода за данъци в периода, когато такова определяне бъде направено.

(е) Материални запаси

Материалните запаси се отчитат по по-ниската от тяхната себестойност и нетна реализуема стойност. Себестойността на материалните запаси се базира на принципа „средна претеглена” и включва разходи за придобиване на материалните запаси, разходите за производство или преработка, както и всички други разходи отнасящи се до привеждането на материалните запаси до тяхното текущо местоположение и състояние. В случая на произведена продукция и незавършено производство, себестойността включва разходи за труд, социални осигуровки и разходи за амортизация.

Нетната реализуема стойност представлява предполагаемата продажна цена в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с приблизително оценените разходи по завършване на производствения цикъл и тези, които са необходими за осъществяване на продажбата.

(ж) Имоти, машини, съоръжения и оборудване***(i) Признание и оценка******Първоначално признаване***

Имотите, машините, съоръженията и оборудването се оценяват първоначално по цена на придобиване, която включва покупната цена, включително мита и невъзстановими данъци върху покупката, както и всички други разходи, пряко отнасящи се до придобиването на актива.

Стойността на активите придобити по стопански начин включва направените разходи за материали, директно вложен труд, разходите пряко отнасящи се до привеждане на актива до местоположение и състояние необходими за неговата експлоатация.

Когато в имотите, машините, съоръженията и оборудването се съдържат компоненти с различна продължителност на полезен живот, те се отчитат отделно.

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(ж) Имоти, машини, съоръжения и оборудване продължение****(i) Признаване и оценка (продължение)****Последваща оценка**

За целите на последваща оценка на земи и сгради, Дружеството прилага модела на преоценка в МСС 16. Преоценената стойност представлява справедливата стойност на актива към датата на преоценка, намалена с последваща амортизация и натрупани загуби от обезценка.

Справедливата стойност на имоти, машини, съоръжения и оборудване се определя на базата на пазарни доказателства, представени в доклад, изготвен от одобрен лицензиран оценител.

Преоценката на имоти, машини, съоръжения и оборудване се извършва на всеки 3 години. Когато справедливите стойности се променят значително за по-кратък период от време, преоценката може да се прави по-често.

Земи, сгради, машини, съоръжения и оборудване, притежавани от Дружеството, са оценени на базата на оценен доклад, изготвен от независим лицензиран оценител към 31 декември 2012 година. Към 30.06.2015 г. земи, сгради, машини, съоръжения и оборудване са преоценени, съгласно оценен доклад, изготвен от независим лицензиран оценител. Преоценените стойности включват преоценен резерв преди данъци, който не подлежи на разпределение от едноличния собственик на Дружеството.

Класове леки и лекотоварни автомобили от транспортни средства и други нетекущи активи и активи в процес на изграждане са представени в отчета за финансовото състояние на базата на историческа цена, намалена с натрупани амортизации и загуби от обезценка.

Печалби и загуби от продадени имоти, машини, съоръжения и оборудване се определят при сравнение на полученото от продажбата с балансовата стойност на имоти, машини, съоръжения и оборудване и се признават в "други приходи" в отчета за доходите. Когато преоценени активи се продават, сумите отчетени в преоценен резерв се трансферират към неразпределена печалба.

(ii) Последващи разходи

Последващи разходи се капитализират само когато е вероятно, че бъдещи икономически ползи от тези разходи ще бъдат получени от Дружеството. Балансовата стойност на подменената част се отписва. Разходи за ежедневно обслужване на активите се признават в печалби и загуби като разход в момента на възникването им.

(iii) Амортизация

Амортизацията се изчислява така, че да се изпише цената на придобиване на имотите, машините, съоръженията и оборудването, намалена с очакваната им остатъчна стойност, на база линейния метод за очакваните им полезни животи, като обикновено се признава в печалбата или загубата. Земята не се амортизира.

Очакваните срокове на полезен живот за имоти, машини, съоръжения и оборудване са, както следва:

- | | |
|--|----------------|
| • сгради | 20 - 80 години |
| • машини, съоръжения | 4 - 50 години |
| • компютърни системи | 3 –10 години |
| • транспортни средства | 5- 10 години |
| • всички останали амортизируеми активи | 3 –15 години |

Методите на амортизация, полезният живот и остатъчните стойности се преразглеждат към всяка отчетна дата и се коригират, ако е подходящо.

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(з) Нематериални активи****(i) Признание и оценка**

Нематериални активи, придобити от Дружеството, имащи определен полезен живот, са представени по цена на придобиване, намалена с натрупана амортизация и загуби от обезценки.

(ii) Последващи разходи

Последващи разходи се капитализират само когато увеличават бъдещата икономическа полза от специфичния актив, за който се отнасят. Всички останали разходи, включително разходи за вътрешно генерирани репутация и търговски марки, се признават като разход в момента на тяхното възникване.

(iii) Амортизация

Амортизацията се изчислява така, че да се изпише цената на придобиване на нематериалните активи, намалена с очакваната им остатъчна стойност, на база линейния метод за очакваните им полезни животи, като обикновено се признава в печалбата или загубата.

Очакваните срокове на полезен живот са, както следва:

- | | |
|---|---------------|
| • Лицензия за управление на електроенергийната система и други лицензии | 3 – 35 години |
| • софтуер | 3 – 5 години |
| • други | 3 – 10 години |

Методите на амортизация, полезният живот и остатъчните стойности се преразглеждат към всяка отчетна дата и се коригират, ако е подходящо.

(и) Финансови инструменти

Дружеството класифицира не-деривативните финансови активи в следните категории: заеми и вземания.

Дружеството класифицира не-деривативните финансови пасиви като други финансови пасиви.

(i) Не-деривативни финансови активи и финансови пасиви – признание и отписване

Дружеството първоначално признава заеми и вземания на която те са възникнали. Всички други финансови активи и финансови пасиви се признават първоначално на датата на търгуване.

Дружеството отписва финансов актив когато договорните права за паричните потоци от актива са погасени, или Дружеството прехвърли правата за получаване на договорените парични потоци от финансовия актив в сделка, според която значителна част от всички рискове и изгоди от собствеността на финансовия актив са прехвърлени, или нито прехвърля, нито задържа значителна част от всички рискове и изгоди от собствеността и не запазва контрол над прехвърления актив. Всяко участие в такъв отписан финансов актив, което е създадено или задържано от Дружеството, се признава като отделен актив или пасив.

Дружеството отписва финансов пасив когато неговите договорни задължения са изпълнени, или са отменени, или са изтекли.

Финансови активи и пасиви се компенсират и нетната стойност се представя в отчета за финансово състояние тогава и само тогава, когато Дружеството има правно основание да нетира сумите и има намерение или да урежда на нетна база, или да реализира актива и да уреди пасива едновременно.

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(и) Финансови инструменти (продължение)****(ii) Не-деривативни финансови активи – оценяване****Финансови активи, отчитани по справедлива стойност през печалбата или загубата**

Един финансов актив се класифицира като отчитан по справедлива стойност в печалби и загуби ако е държан за търгуване или е определен като такъв при първоначално признаване. Пряко свързаните разходи по сделката се признават в печалбата или загубата при възникване. Финансовите активи, отчитани по справедлива стойност в печалби и загуби, се оценяват по справедлива стойност и всички свързани промени, включително доходи от лихви или от дивиденди, се отчитат в печалбата или загубата.

Заеми и вземания

Заеми и вземания са финансови активи с фиксирани или определяеми плащания, които не са котирувани на активен пазар. Такива активи се признават първоначално по справедлива стойност плюс всички пряко съотносими разходи по сделката. След първоначално признаване заеми и вземания се оценяват по амортизирана стойност, като се използва метода на ефективния лихвен процент, намалена със загуби от обезценка.

Заеми и вземания включват пари и парични еквиваленти и търговски и други вземания.

Пари и парични еквиваленти

Пари и парични еквиваленти включват парични наличности и депозити на виждане с първоначален матуритет от три месеца или по-малко от датата на придобиване, които са свързани с незначителен риск от промяна в справедливата им стойност и се използват от Дружеството за управление на краткосрочни ангажименти.

(iii) Не-деривативни финансови пасиви – оценяване

Не-деривативни финансови пасиви се признават първоначално по справедлива стойност, намалена с всички пряко свързани разходи по сделката. След първоначално признаване тези пасиви се оценяват по амортизирана стойност, като се използва метода на ефективния лихвен процент.

Други финансови пасиви включват търговски и други задължения.

(iv) Регистриран капитал**Обикновени акции**

Обикновените акции се класифицират като собствен капитал. Допълнителните разходи, пряко свързани с издаването на обикновените акции, нетно от данъчни ефекти, се признават като намаление на собствения капитал.

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(й) Обезценка****(i) Не-деривативни финансови активи**

Финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалби и загуби, се преглеждат към всяка отчетна дата, за да се прецени дали съществуват обективни доказателства за обезценка.

Обективно доказателство, че финансов актив е обезценен, включва:

- неизпълнение или просрочие от длъжника;
- реструктуриране на задължението към Дружеството при условия, които Дружеството иначе не би разглеждало;
- индикации, че длъжник или емитент ще изпадне в несъстоятелност;
- неблагоприятни промени в статуса на плащания на длъжник или емитент;

(ii) Не-финансови активи

Отчетните стойности на нефинансовите активи на Дружеството (различни от материални запаси и отсрочени данъчни активи) се преглеждат към всяка отчетна дата с цел да се определи дали има индикации за обезценка. В случай, че съществуват такива индикации, се прави приблизителна оценка на възстановимата стойност на актива. За нематериални активи с неопределен полезен живот, или които още не са готови за употреба, възстановимата стойност се определя на всяка година по едно и също време. Загуба от обезценка се признава в случай, че балансовата стойност на един актив или обект, генериращ парични потоци (ОГПП), превишава неговата възстановима стойност.

Възстановимата стойност на актив или ОГПП, е по-високата от неговата стойност в употреба и справедливата му стойност, намалена с разхода по продажба. При оценката на стойността в употреба, бъдещите парични потоци се дисконтират до сегашната им стойност, като се прилага дисконтов процент преди данъци, отразяващ текущите оценки за пазара, цената на парите във времето и риска специфичен за актива или за ОГПП. За целта на теста за обезценка, активи, които не могат да бъдат тествани индивидуално, се групират заедно в най-малката възможна група активи, генерираща парични постъпления от продължаваща употреба, които са в голяма степен независими от паричните постъпления от други активи или ОГПП.

Загуби от обезценка се признават в печалби и загуби за активи, които не са преоценени. Загуба от обезценка за преоценен актив се признава в ДВД доколкото тази обезценка не надвишава сумата на преоценъчния резерв за същия актив. Такава загуба от обезценка за преоценен актив намалява преоценъчния резерв за същия актив. Загуби от обезценка признати за ОГПП се разпределят така, че да намалят балансовите стойности на активите в обекта пропорционално.

Загуба от обезценка се възстановява само до такава степен, че балансовата стойност на актива не надвишава балансовата стойност, която би била определена, след приспадане на амортизация, ако загуба от обезценка не е била признавана.

Бележки към финансовия отчет**34. Значими счетоводни политики (продължение)****(к) Лизинг****(i) Определяне дали дадено споразумение съдържа лизинг**

При възникване на споразумението, Дружеството определя дали то е, или съдържа лизинг.

При възникване или след повторна оценка на споразумение, което съдържа лизинг, Дружеството разделя плащания и други изисквани възнаграждения по това споразумение, на такива за лизинг, и такива за други елементи, въз основа на относителните им справедливи стойности. Ако Дружеството заключи, че за даден финансов лизинг е невъзможно да се разделят плащанията надеждно, актив и пасив се признават в размер, равен на справедливата стойност на базовия актив; в последствие пасивът се намалява, когато се извършват плащанията, и се признава вменен финансов разход върху пасива като се използва диференциалния лихвен процент на Дружеството.

(ii) Наети активи

Лизинговите договори, по силата на които на Дружеството се прехвърлят всички значими рискове и изгоди от собствеността, се класифицират като финансов лизинг. При първоначално признаване наетите активи се отчитат по по-ниската от справедлива стойност и настояща стойност на минималните лизингови плащания. След първоначално признаване, активът се отчита според счетоводната политика, приложима за съответния актив.

Различни от тези лизингови договори са договори за оперативен лизинг и те не се признават в отчета за финансовото състояние на Дружеството.

(iii) Плащания по лизингови договори

Плащанията по оперативен лизинг се признават в печалби и загуби на база линейния метод за периода на лизинговия договор. Получени лизингови стимули се признават като неразделна част от общите лизингови разходи през периода на договора.

35. Нови стандарти и разяснения, които все още не са приложени

Стандарти и разяснения, издадени от СМСС, които все още не са приети от ЕС:

Ръководството счита, че е подходящо да се оповести, че следните нови или ревизирани стандарти, нови разяснения и промени към съществуващи стандарти, които към отчетната дата са вече издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС), все още не са били одобрени за прилагане от Европейската комисия и съответно не са взети пред вид при изготвянето на този финансов отчет. Датите на влизане в сила за тях ще зависят от решението за одобрение за прилагане на Европейската комисия.

- МСФО 9 Финансови инструменти (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018);
- МСФО 15 Приходи от договори с клиенти (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018);
- МСФО 16 Лизинг (издаден на 13-Януари-2016; в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019)
- Изменение на МСС 7 Инициатива за оповестяване (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2017)

36. Финансов обзор от ръководството

В допълнение към финансовите отчети, много предприятия представят финансов обзор от ръководството. В МСФО няма изискване да се представя такава информация, макар че параграф 13 от МСС 1 съдържа кратко описание на това, което може да бъде включено в един годишен доклад. През декември 2011 г. Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) издаде МСФО Изложение за практиката – Коментар на

Бележки към финансовия отчет

ръководството, който очертава една широка, необвързваща рамка за представянето на коментара на ръководството във връзка с финансовите отчети, изготвени в съответствие с МСФО. Ако Дружеството реши да следва указанията, съдържащи се в Изложението за практиката, то ръководството се насърчава да обясни степента, в която е било следвано Изложението за практиката. Изявлението за съответствие с Изложението за практиката се допуска само, ако въпросното Изложение е било следвано изцяло.

Съдържанието на Финансовия обзор от ръководството се определя от местни изисквания на пазара и от въпросите, които са специфични за дадена юрисдикция. Поради това, Дружеството не е представило финансов обзор от ръководството, а годишен доклад за дейността.